

**UCHWAŁA NR VII/46/2024
RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU**

z dnia 26 września 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzesko na lata 2024-2027

Na podstawie art. 7 ust.1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024r., poz. 609 ze zm.) oraz art. 87 ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1294 ze zm.), uchwala się co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzesko na lata 2024-2027, zaopiniowany pozytywnie przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Brzeska.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Brzesku

mgr Adrian Zaleśny

Załącznik do uchwały Nr VII/46/2024
Rady Miejskiej w Brzesku
z dnia 26 września 2024 r.

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzesko na lata 2024 – 2027

Opracowanie: Labrys Urszula Jedynak

Brzesko maj 2024

Spis treści:

1. Wstęp	s. 3
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	s. 3
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	s. 4
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	s. 10
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	s. 10
4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	s. 12
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	s. 16
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)	s. 16
5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	s. 23
Położenie, podziały administracyjne i zarys historii obszaru gminy	s. 23
Charakterystyka krajobrazu kulturowego i zasobów dziedzictwa	s. 26
Zabytki archeologiczne	s. 41
Dziedzictwo niematerialne	s. 63
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	s. 63
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	s. 68
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	s. 97
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń	s. 97
7. Priorytety i kierunki działania w ramach GPOnZ	s. 101
8. Instrumentarium realizacji GPOnZ	s. 103
9. Zasady oceny realizacji GPOnZ	s. 104
10. Źródła finansowania GPOnZ	s. 105
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków	s. 115
12. Podsumowanie	s. 115

1. Wstęp

Gminny Program Opieki nad Zabytkami (GPOnZ) jest dokumentem strategicznym, pełniącym funkcję podstawowych wytycznych do zarządzania dziedzictwem kulturowym na poziomie lokalnym. Jest to element wspierający politykę administracyjną w zakresie inicjowania, wzmacniania i koordynowania działań w dziedzinie ochrony zabytków oraz popularyzacji i promocji dziedzictwa kulturowego.

Bazuje on na identyfikacji dziedzictwa w granicach administracyjnych gminy Brzesko wykonanej w ramach Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ), ale uwzględnia również dziedzictwo niematerialne oraz analizę zachowanego krajobrazu kulturowego. Dokument ten uwzględnia zmiany zaistniałe na przestrzeni minionych czterech lat w obowiązującym prawie dotyczącym zagadnień związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, a także wprowadza uaktualnienia w stosunku do istniejącego stanu zabytków zlokalizowanych na terenie gminy w okresie realizacji poprzedniego programu (2019-2022). GPOnZ odnosi się zarówno do ponadlokalnych celów opieki nad zabytkami, a także do lokalnych strategii rozwojowych gminy. Przygotowany program bazuje na zasobach własnych gminy, ale również na zabytkach, które stanowią własność innych podmiotów znajdujących się na terenie gminy.

Utworzenie gminnego programu ma na celu nie tylko zahamowanie procesów degradacji zabytków, ale także wyznaczanie kierunków działania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, ochrony krajobrazu kulturowego, upowszechniania i promowania dziedzictwa gminy. Gminny Program Opieki nad Zabytkami ma również za zadanie zwiększyć wiedzę mieszkańców o lokalnych zabytkach i tradycjach, a także zwrócić uwagę na potrzebę ich zachowania dla kolejnych pokoleń. Może on w ten sposób wpływać na zwiększenie potencjału gminy poprzez integrację społeczności lokalnej wokół problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami po uzyskaniu pozytywnej opinii Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Delegatura w Tarnowie oraz przyjęciu go uchwałą Rady Miasta i Gminy Brzesko będzie stanowił „platformę” do współpracy między samorządem gminy, właścicielami zabytków, a Małopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Delegatura w Tarnowie.

2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Podstawę prawną opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, z jej najnowszymi zmianami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.), która mówi o obowiązku sporządzania programu opieki nad zabytkami na okres czterech lat przez samorządy wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Art. 87 ust. 2 cytowanej ustawy wyznacza cele opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami:

- 1) (uchylony)

- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Powyższa ustawa (również w art. 87) nakłada na samorząd następujące obowiązki i uprawnienia:

- uzyskanie opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dla opracowanego programu przed przyjęciem przez radę gminy (ust. 3),
- publikację w dzienniku urzędowym województwa (ust. 4),
- sporządzenie przez wójta, burmistrza lub prezydenta gminy sprawozdania z realizacji programu w okresie dwuletnim i przedstawienie go radzie gminy (ust. 5).

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Ochronę dziedzictwa kulturowego oraz opiekę nad zabytkami w Polsce podnosi przede wszystkim Konstytucja, która nakłada na państwo i obywateli obowiązek ochrony zabytków, a w szczególności:

- art. 5 określa dziedzictwo narodowe jako wartość strzeżoną przez państwo polskie,
- art. 6 ust. 1 mówi, że Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju,
- art. 86 stanowi, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.). Ustawa nakłada na organy samorządowe i właścicieli zabytków następujące obowiązki:

- art. 4 Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:
 - 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
 - 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
 - 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
 - 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;

- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

- art. 5. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ustawa definiuje również podstawowe pojęcia dotyczące ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. Bez względu na stan zachowania ochronie podlegają (art. 6, ust. 1):

- art. 6, ust. 1, pkt 1 - zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

- art. 6, ust. 1, pkt 2 - zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2022 r. poz. 2393),
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

- art. 6, ust. 1, pkt 3 - zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,

d) relikтами działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (Art. 6, ust.2)

Artykuł 7 tej ustawy definiuje formy ochrony zabytków i są to:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Artykuł 16 daje samorządom gminnym uprawnienia do wprowadzania przestrzennej formy ochrony jaką jest park kulturowy, i tak:

1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

1a. Rada gminy ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu prac nad utworzeniem parku kulturowego, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących projektu uchwały o utworzeniu parku kulturowego, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia.

2. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.

3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.

4. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.

5. Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być utworzony.

6. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Z kolei art. 17 mówi:

1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;

4) składowania lub magazynowania odpadów.

2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131–134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54). W art. 19 ustawodawca zwraca uwagę na konieczność uwzględniania ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym:

1. Określając ustalenia planu ogólnego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu odbudowy, uwzględnia się w szczególności ochronę zabytków nieruchomych¹:

1) objętych formami ochrony, o których mowa w art. 7, wraz z ich otoczeniem;

2) ujętych w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków;

3) parków kulturowych.

1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;

2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

1b. W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;

2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;

3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się przy określaniu ustaleń planów, o których mowa w ust. 1.

3. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu (art. 20). Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy (art. 21).

W art. 22 zamieszczone są wytyczne dotyczące prowadzenia gminnej ewidencji zabytków:

- art. 22, ust. 1, pkt 4 – Wójt, burmistrz, prezydent miasta prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy,
- art. 22, ust. 1, pkt 5 - W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

¹ Podobnie jak w znowelizowanej w 2023 roku Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która również zawiera zapisy określające konieczność uwzględnienia wymagań ochrony zabytków podczas przygotowywania planu ogólnego (Art. 13b, pkt. 3j) oraz uzgodnienia jego projektu z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków (Art. 13i, pkt. 5b).

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) utracił moc z dniem 18.05.2023 w zakresie, w jakim ogranicza prawo własności nieruchomości przez dopuszczenie ujęcia nieruchomości jako zabytku nieruchomego w gminnej ewidencji zabytków, bez zapewnienia właścicielowi gwarancji ochrony prawnej przed dokonaniem takiego ograniczenia (na podstawie wyroku TK z dnia 11 maja 2023 roku Dz.U. poz. 951).

Prawo o ochronie zabytków wprowadza możliwość finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków, a nie, jak dotychczas, jedynie przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków (art. 81). Ta sama ustawa wyznacza wójta, burmistrza lub prezydenta miasta jako instytucje do których należy zgłaszać wszelkie informacje dotyczące stanu zachowania zabytków oraz odkrycia zabytków archeologicznych (rozdz. 11).

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463, 1688) zostały określone zadania własne gminy: *„zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”*.

Podczas opracowywania niniejszego programu wzięto również pod uwagę inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które są zamieszczone w wielu obowiązujących ustawach, a w tym w:

- 1) ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 roku poz. 977, z późn. zm.)
- 2) ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r. poz. 682 ze zm.)
- 3) ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54)
- 4) ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, 1688, 1890)
- 5) ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 ze zm.);
- 6) ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 87);
- 7) ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- 1) ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r., poz. 385);
- 2) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2022 r. poz. 2393).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują natomiast przepisy:

- 1) ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164)

Przepisy dotyczące miejsc pamięci narodowej są zawarte:

- 1) w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2023 r. poz. 102);

2) w ustawie z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2337).

Ponadto zasady prowadzenia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami uszczegółwiają inne akty wykonawcze i rozporządzenia:

- rozporządzenie Ministra Kultury z 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 roku Nr 30, poz. 259) mówi, że starosta w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie;
- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie nagród za znalezienie zabytków lub materiałów archiwalnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 979);
- rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 650);
- rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 75, poz. 706);
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie Polskiego Komitetu Doradczego (Dz. U. z 2004 r. Nr 102, poz. 1066);
- rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w zakresie opieki nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1901);
- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1304 i z 2006 r. Nr 24, poz. 181);
- rozporządzenie Ministra Kultury z 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153);
- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2023 poz. 2425);
- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 110);
- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510);
- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2011 r. Nr 113, poz. 661, z 2019 r. poz. 1886 i z 2021 r. poz. 56);

- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2018 r. poz. 1609, z 2019 r. poz.1721 i z 2021 r. poz. 81);
- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lipca 2019 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019, poz.1470).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Najważniejsze cele strategii państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały określone w **Krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026** (Uchwała nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r.). Wyznacza on kilka kluczowych kierunków działań, których celem nadrzędnym jest zapewnienie efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez m.in. ochronę i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości, podnoszenie wiedzy o zasobach zabytkowych kraju, cyfryzację i podniesienie jakości prowadzonych postępowań administracyjnych czy zwiększenie zastosowania nowych technologii, a w rezultacie zwiększenie zasobu zabytków w Polsce. Składają się na niego poniższe cele szczegółowe oraz kierunki działań.

Cel szczegółowy 1: weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienie narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości

Kierunek 1.1: Podnoszenie wiedzy o wybranych grupach zasobu zabytkowego kraju

Kierunek 1.2: Ochrona zabytków i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości, w skład którego wchodzi następujące zadania: model i system wartościowania zabytków, plany zarządzania dla Pomników Historii, wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych, system bezpieczeństwa zabytków i projektowanie konserwatorskie.

Kierunek 1.3: Realizacja międzynarodowych zobowiązań w postaci implementacji konwencji UNESCO z 1972 do ustawy o ochronie zabytków, wdrożenia Konwencji UNESCO z 2001 roku, współpraca międzynarodowa z UNESCO, wsparcie procesu tworzenia planów zarządzania dla miejsc światowego dziedzictwa

Cel szczegółowy 2: wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków

Kierunek 2.1: Cyfryzacja procesów administracyjnych w postaci cyfryzacji procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków, opracowania i realizacji programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków

Kierunek 2.2: Wzmacnianie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków poprzez wdrożenie i rozwój programu AZP+, digitalizacja i udostępnianie zasobu archiwalnego, rozwój zasobu dokumentacyjnego 3D, rozwój portalu Zabytek.pl.

Kierunek 2.3: Reforma finansowania ochrony i opieki nad zabytkami

Cel szczegółowy 3: rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja)

Kierunek 3.1: Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych, obejmujący następujące zadania: strategia przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych dla zachowania zabytków, **wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami, twój dom – dialog z tradycją, upowszechnianie tradycyjnych, neutralnych dla środowiska, metod i technik rzemieślniczych – „Szkola rzemiosł CAD”**, warsztaty konserwatorskie – praktyka prac konserwatorskich, wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych, proces prowadzenia inwestycji w obiektach zabytkowych - szkolenia dla samorządów.

Kierunek działań 3.2: edukacja i podnoszenia świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego z następującymi zadaniami: **włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach, badania społeczne i statystyczne dotyczące dziedzictwa kulturowego**, pomiar wpływu kultury i dziedzictwa na rozwój społeczny, **kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące zagrożeń dziedzictwa kulturowego**, wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom, **edukacja o dziedzictwie kulturowym, z uwzględnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami**, utworzenie i rozwój działalności Forum Posiadaczy Zabytków przy Generalnym Konserwatorze Zabytków.

Narodowy Instytut Dziedzictwa realizuje następujące programy (szczegóły na stronie www.nid.pl):

- Wspólnie dla dziedzictwa
- Niematerialne – przekaz dalej
- Ochrona zabytków archeologicznych

Ponadto uchwałą Nr 155 z dnia 27 października 2020 r. Rada Ministrów ogłosiła dokument **„Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”** (M.P. z 2020 r. poz. 1060), w którym zawarła trzy cele szczegółowe dotyczące wsparcia kompleksowej modernizacji systemu zarządzania rozwojem kraju, wzrostu jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków (cel szczegółowy 1. Zwiększenie

zaangażowania obywateli w życie publiczne, cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich, cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju).

Dla ochrony zabytków istotny jest drugi cel szczegółowy.

Cel ten polega na „budowaniu kompleksowej polityki państwa w zakresie zwiększania szeroko rozumianej aktywności obywatelskiej, wzrostu udziału i zaangażowania obywateli w życie publiczne oraz ich wpływu na planowanie i realizację zadań publicznych zgodnie z zapotrzebowaniem społecznym”.

Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich, na który składają się

2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,

2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, Cel polegający na wdrożeniu aktywnego uczestnictwa w kulturze. Dziedzictwo kulturowe należy „efektywnie wykorzystać na potrzeby budowania kapitału społecznego, poczucia tożsamości i wspólnoty, a także wzrostu ekonomicznego, m.in. przez różnorodne inwestycje w jego elementy: dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocję dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO oraz uznanego przez Prezydenta RP za Pomniki Historii, a także rozwój turystyki kulturowej przy wykorzystaniu idei Europejskich Szlaków Kulturowych”

W ramach celu realizowane będą następujące projekty strategiczne: **Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, Rozwój Turystyki Kulturowej, Krajobraz mojego miasta** („którego celem jest zwrócenie uwagi władz samorządowych, firm, instytucji oraz społeczeństwa na problem chaosu reklamowego i konieczność zrównoważonego planowania przestrzeni miejskiej. Zwiększony zostanie nacisk na działania edukacyjne oraz promocyjne w zakresie kształtowania i ochrony estetyki przestrzeni publicznej”) itp.

Poza tym realizowane będą następujące cele:

2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,

2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,

2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Przy opracowywaniu Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami odnoszono się do podstawowych dokumentów określających wizję rozwoju województwa małopolskiego i powiatu brzeskiego oraz do opracowań strategicznych w zakresie planowania przestrzennego i ochrony zabytków na obszarze regionu i powiatu. Są to:

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (Uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego Nr XXXI/422/20 z dnia 17 grudnia 2020 roku)

W dokumencie przedstawiono cztery główne wyzwania dotyczące dziedzictwa kulturowego:

„Zachowanie dziedzictwa dla przyszłych pokoleń, szczególnie przeprowadzenie prac adaptacyjnych i modernizacyjnych obiektów zagrożonych (np. drewnianego budownictwa mieszkalnego – interwencja „in situ”, zabytkowych dworów, pałaców i zamków oraz zabytkowych obiektów techniki).

Kultura żywa – zachowanie aktywności twórców i animatorów oraz utrzymanie popytu na usługi w sektorze kultury.

Podtrzymanie wizerunku Małopolski jako regionu silnego kulturowo i twórczo wykorzystującego potencjał innowacji oraz kształtującego swą tożsamość i doceniającego swoje korzenie.

Kultura dla nowego pokolenia – świadomość i wrażliwość ludzi – wzmocnienie edukacji kulturowej poprzez rozszerzenie oferty edukacyjnej, budowanie tożsamości lokalnej i ponadregionalnej”

W wyżej wymienionej strategii wyszczególniono główne kierunki działania związane z dziedzictwem kulturowym i jego zachowaniem:

Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego poprzez:

1. Działania na rzecz nadawania obiektom zabytkowym, odtwarzanym i rekonstruowanym wraz z ich otoczeniem nowych funkcji użytkowych.
2. Dokumentowanie, zachowywanie i upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego i materialnego, w tym wprowadzenie otwartej licencji dla małopolskich wzorów etnograficznych w oparciu o regionalne formy i motywy ludowe.
3. Wspieranie twórców ludowych, rzemiosła oraz produktów tradycyjnych i form aktywności regionalnych.
4. Wzmocnienie edukacji kulturalnej.
5. Stymulowanie współpracy podmiotów sektora edukacji i kultury w celu realizacji programów kulturalnych rozwijających umiejętności uniwersalne, w szczególności kompetencje kreatywne dzieci i młodzieży, oraz sprzyjających międzypokoleniowej wymianie wartości kulturowych.
6. Wspomaganie lokalnych inicjatyw i form twórczego uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych.
7. Zmiana jakości usług i dostosowanie oferty kultury do zmieniających się potrzeb odbiorców:
8. Poprawa jakości istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury, a także adaptacja obiektów na cele kulturalne, przy uwzględnieniu rozwiązań proekologicznych.
9. Tworzenie wspólnej oferty kulturalnej oraz wymiana doświadczeń i wiedzy w celu budowania nowych wartości, w ramach współpracy pomiędzy podmiotami kultury (sieciowanie).

10. Wspieranie aktywności twórców, artystów i lokalnych animatorów kultury w łączności z odbiorcami.
11. Prezentacja dorobku małopolskich twórców i artystów poza granicami województwa.
12. Kreowanie i organizowanie wydarzeń kulturalnych służących pielęgnowaniu polskości oraz rozwojowi i kształtowaniu świadomości narodowej i regionalnej mieszkańców.
13. Koordynacja i wsparcie marketingowe wydarzeń kulturalnych inicjowanych przez społeczności i instytucje lokalne.
14. Ożywianie potencjałów drżących w społecznościach lokalnych, m.in. organizowanie muzeów domowych i ekomuzeów.
15. Intensyfikacja działań marketingowych i promocyjnych podmiotów działających w obszarze kultury i dziedzictwa.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Małopolskiego na lata 2022-2025 (Uchwała Nr LVI/800/22 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 4 lipca 2022 roku)

Misję najnowszej edycji programu można określić jako „Pielęgnowanie i przywracanie wartości cennych elementów krajobrazu kulturowego Małopolski, kreowanie poczucia regionalnej tożsamości, wzmacnianie odpowiedzialności obywatelskiej za kulturową spuściznę pokoleń oraz stworzenie spójnego systemu ochrony i opieki nad dziedzictwem”. Do misji tej zaliczmy następujące działania:

- zapewnienie możliwie najskuteczniejszej ochrony regionalnego dziedzictwa kulturowego – zarówno tego najcenniejszego, jak i tych wszystkich jego aspektów, które w powszechnym odbiorze nie są jeszcze postrzegane jako wspólne dziedzictwo kulturowe warte ochrony i opieki,
- utrzymanie bogactwa i zróżnicowania kulturowego wynikającego z długiej historii regionu,
- wydobycie inspiracyjnej siły dziedzictwa kulturowego dla teraźniejszości i przyszłości,
- harmonijna korelacja środowiska zurbanizowanego ze środowiskiem przyrodniczym,
- przywrócenie, uporządkowanie i pielęgnowanie krajobrazu kulturowego Małopolski, zagrożonego lub skażonego działaniami człowieka i rozwojem cywilizacji, związanymi np. ze niszczeniem zasobów naturalnych i kulturowych, zakłóceniami funkcjonowania ekosystemów przyrodniczych, działaniami prowadzącymi do zmian fizjonomii krajobrazu, do niszczenia układów kompozycyjnych, układów historycznych, wprowadzaniem chaosu w przestrzeni, pozbawianiem jej indywidualności i funkcjonalności,
- powiązanie przestrzeni w sieć o wieloaspektowym znaczeniu i licznych funkcjach,
- kreowanie regionalnej tożsamości wspartej na dziedzictwie, z której obecne i przyszłe pokolenia mogą czerpać wzorce oraz pomysły w procesie rozwoju osobistego, społecznego, gospodarczego,
- wzmacnianie aktywności i odpowiedzialności obywatelskiej za dziedzictwo kulturowe regionu, budowanie potencjału społecznego i relacyjnego dla dziedzictwa.

W programie został zawarty cel strategiczny: „Harmonijne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Małopolski dla sprostania wyzwaniom teraźniejszości i przyszłości oraz zapewnienia wysokiej jakości życia Małopolan”, składający się z trzech celów operacyjnych i sześciu celów priorytetowych.

Cel operacyjny I - Skuteczna ochrona zasobów dziedzictwa i wartości kulturowych regionu
Priorytet I.1 Zachowanie wartości krajobrazu kulturowego oraz miejsc i obiektów dziedzictwa
Priorytet I.2 Pielęgnowanie tradycji regionalnych, w tym spuścizny po historycznej wielokulturowości regionu
Cel operacyjny II - Efektywne zarządzanie regionalną przestrzenią kulturową
Priorytet II.1 Wzmacnianie systemowej współpracy podmiotów zaangażowanych w ochronę dziedzictwa kulturowego
Priorytet II.2 Rozwijanie nowych możliwości zarządzania obiektami zabytkowymi związanych z wyzwaniami przyszłości
Cel operacyjny III - Kompetentna edukacja i promocja w zakresie wartości dziedzictwa kulturowego
Priorytet III.1 Kształtowanie postaw wrażliwości na wartości dziedzictwa kulturowego
Priorytet III.2 Upowszechnianie walorów dziedzictwa kulturowego

Strategia Rozwoju Powiatu Brzeskiego na lata 2021-2030

W strategii powiatu brzeskiego wyodrębniono **4 obszary strategiczne**: Dla opieki nad zabytkami istotny jest drugi cel strategiczny.

Cel strategiczny nr 1:

Zintegrowany rozwój gospodarki i edukacji oraz wzrost poziomu zatrudnienia na terenie powiatu brzeskiego.

Cel strategiczny nr 2:

Rozwój wszechstronnej oferty czasu wolnego oraz profesjonalizacja sektorów turystyki wypoczynkowej i sportu, bazujących na zasobach środowiskowych, infrastrukturalnych i kulturowych powiatu brzeskiego.

Cele operacyjne:

2.1. Rozwój oferty turystycznej na terenie powiatu oraz wzrost jej znaczenia dla gospodarki lokalnej i jakości życia mieszkańców realizowane poprzez następujące kierunki działania:

- 2.1.1 – rozwijanie i promocja sieci rowerowej z uwzględnieniem największych atrakcji przyrodniczo-krajobrazowych
- 2.1.2 – rozwijanie i promocja szlaków turystycznych, organizacje imprez tematycznych, opracowanie hitów powiatu
- 2.1.3 – współpraca z gminami w zakresie rekreacyjno-turystycznego zagospodarowania zbiorników i cieków wodnych
- 2.1.4 – promocja gospodarstw agroturystycznych
- 2.1.5 – promocja miejsc noclegowych
- 2.1.6 – wsparcie dla rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej
- 2.1.7 – rozwój i kreowanie nowych atrakcji rekreacyjnych, sporo tych i turystycznych
- 2.1.8 – organizacja i promocja wydarzeń o ponadlokalnym charakterze
- 2.1.9 – promocja oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej

2.2. Rozwój sportu i rekreacji oraz aktywizacja ruchowa mieszkańców

- 2.2.1 – rozwój, modernizacja i poprawa dostępności infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- 2.2.2 – współpraca z klubami i organizacjami sportowymi

2.2.3 – organizacja imprez sportowych

2.2.4 – wsparcie profesjonalizacji klubów sportowych

2.2.5 – wsparcie rozwoju branży sportowej

2.3. *Rozwój oferty oraz kultury partycypacji.*

2.3.1 – **opracowanie i realizacja powiatowego programu opieki nad zabytkami z uwzględnieniem działań na rzecz odnowy, udostępniania i włączania obiektów zabytkowych w obieg społeczny, gospodarczy i turystyczny**

2.3.2 – wsparcie i promocja dziedzictwa niematerialnego, kulturalnego

2.3.3 – współpraca z gminami w zakresie zwiększania atrakcyjności i różnorodności oferty kulturalnej

2.3.4 – wsparcie dla miejsc umożliwiających mieszkańcom powiatu rozwijające spędzanie wolnego czasu.

Cel strategiczny nr 3:

Wzmacnianie komfortu i bezpiecznego środowiska życia mieszkańców powiatu brzeskiego.

Cel strategiczny nr 4:

Partnerskie zarządzanie sprawami publicznymi, wykorzystujące nowoczesne instrumenty polityki rozwoju.

4.4.4 - **budowanie marki powiatu brzeskiego opartej na jego tożsamości oraz walorach środowiskowych i kulturowych, z uwzględnieniem aktualnych trendów i rozwiązań w komunikacji marketingowej**

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. *Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)*

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzesko (Uchwała Nr XL/286/98 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 15 czerwca 1998 z póź. zm).²

W studium wyszczególniono obszary krajobrazu chronionego:

- Bratucicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Góra Bocheniec” („postuluje się utworzenie obiektu w drodze stosownej uchwały Rady Gminy na podstawie delegacji ustawowej. Zasady ochrony i obowiązujące ograniczenia ochrony obiektu powinny zostać określone w projekcie ochrony”)
- tereny zabytkowych założeń parkowo-ogrodowych, które podlegają ochronie zgodnie z założeniami merytorycznymi Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a także tereny zieleni miejskiej. Zaproponowano wprowadzenie zieleni przystosowanej dla wypoczynku codziennego, ciągów spacerowych w wyznaczonych planami zagospodarowania przestrzennego terenach zabudowy mieszkaniowej.

² obowiązuje do czasu wejścia w życie planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do 31 grudnia 2025 roku (art. 87, p. 3 znowelizowanej Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dn. 27 marca 2003 r.)

W studium ustanowiono zapisy dotyczące „polityki ochrony dziedzictwa kulturowego, która musi wynikać i być zgodna z ustaleniami „Ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami” i innymi aktualnymi regulacjami prawnymi określającymi sposób zachowania i ochrony istniejących zasobów zabytkowych, oraz kształtowania krajobrazu kulturowego, a szczególnie z decyzjami zawartymi w prawie wprowadzonych:

- Strefach ścisłej ochrony konserwatorskiej o charakterze rezerwatowym – wyznaczonych wokół obiektów wpisanych do rejestru zabytków.
- Strefach ścisłej ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego z zabudową – wyznaczonych obiektów i zespołów zabytkowych.
- Strefy częściowej ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego z zabudową – wyznaczone dla ochrony układów zabudowy regionalnej

Zwraca się uwagę na potrzebę utworzenia właściwej strefy ochrony konserwatorskiej, obejmującej wzgórze Bocheniec w Jadownikach, dla której należy określić sposób użytkowania i zagospodarowania terenów w taki sposób, aby zabezpieczyć zarówno ochronę dóbr kultury materialnej jak i możliwość racjonalnego wykorzystania obszaru”

Poza tym w Studium zwrócono istotną uwagę na uwarunkowania kulturowe wskazując przy tym na obszary o najbardziej wartościowych walorach kulturowych. Są to:

- stanowiska archeologiczne, w tym grodzisko średniowieczne w Jadownikach (BOCHENIEC).
- historyczny układ wsi Szczepanów wraz z zespołami kościelnymi
- zespoły zabudowy regionalnej (Mokrzyska, Jadowniki, Szczepanów, Wokowice, Poręba Spytkowska)
- elementy historycznego układu urbanistycznego miasta Brzeska
- zespół pałacowo-ogrodowy i browar Goetzów w Brzesku Okocimiu.

Oraz obszary objęte strefami ochrony konserwatorskiej:

- ścisłej - krajobrazu kulturowego z zabudową
 - częściowej - krajobrazu kulturowego z zabudową,
- a także obiekty wpisane do Rejestru zabytków i ujęte w Ewidencji Zabytków.

W Studium zauważono „konieczność szczególnej ochrony przed zniszczeniem lub degradacją istniejących wartości kulturowych, co ogranicza z tego tytułu swobodę działania w zakresie zagospodarowania terenów i obiektów objętych ochroną kulturową”.

Strategia Rozwoju Gminy Brzesko na lata 2023-2030

Strategia określa trzy poniższe cele strategiczne:

Cel strategiczny 1 - Zintegrowane społeczeństwo posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych. Zawarte są w nim zapisy dotyczące dziedzictwa kulturowego „stanowiącego dorobek materialny poprzednich pokoleń, a także dorobek czasów współczesnych. (...) Dziedzictwo kulturowe jest fundamentem tożsamości danej społeczności, dlatego ważna jest jego ochrona w celu zachowania dorobku dla przyszłych pokoleń. Z tego powodu w ramach pierwszego celu operacyjnego jako jeden z kierunków wyznaczono ochronę dziedzictwa kulturowego, który zakłada poprawę stanu technicznego obiektów zabytkowych, integrację społeczeństwa oraz wzrost świadomości społecznej dotyczącej zachowania dziedzictwa kulturowego”.

Na ten cel strategiczny składają się następujące cele operacyjne:

Cel operacyjny 1.1. Rozwinięte usługi społeczne i dostępność kultury, na które składają się: ochrona dziedzictwa kulturowego, obiekty zabytkowe w dobrym stanie technicznym, integracja społeczeństwa, wzrost świadomości społecznej dotyczącej zachowania dziedzictwa kulturowego, promocja gminy i jej dziedzictwa kulturowego

Cel operacyjny 1.2. Aktywne społeczeństwo, które nie jest wykluczone społecznie,

Cel operacyjny 1.3. Rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna.

Cel strategiczny: 2. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna Gminy:

Cel operacyjny 2.1. Gmina dobrze skanalizowana i zwodociągowana,

Cel operacyjny 2.2. Dostępne tereny inwestycyjne oraz przedsiębiorczy mieszkańcy,

Cel operacyjny 2.3. Rozwinięte mieszkalnictwo

Wpływ na zachowanie zabytków i krajobrazu kulturowego ma również opracowany trzeci cel strategiczny, a w szczególności cel operacyjny 3.1.

Cel strategiczny: 3. Spójna polityka przestrzenna i dobry stan środowiska:

Cel operacyjny 3.1. Spójność przestrzeni Gminy, mająca na celu uporządkowanie ładu przestrzennego poprzez aktualizację dokumentów planistycznych, „zachowanie obecnych i wyodrębnienia potencjalnych nowych obszarów rozwojowych, które tworzyłyby harmonijny układ z już istniejącymi”

Cel operacyjny 3.2. Dobra jakość środowiska przyrodniczego

Cel operacyjny 3.3. Rozwinięta i zapewniająca bezpieczeństwo infrastruktura komunikacyjna.

W strategii rozwoju gminy określone zostały „ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej” biorące pod uwagę również „obszary objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami”.

„Najważniejszymi założeniami zintegrowanej polityki rozwoju w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej jest:

- opracowanie programu rewitalizacji,
- identyfikacja wartościowych obiektów i obszarów dóbr kultury współczesnej o charakterze ponadlokalnym oraz ich ochrona poprzez ustalenia w gminnych dokumentach planistycznych (w tym miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego),
- zachowanie ładu przestrzennego lub jego kreowanie, szczególnie w miejscach o istotnym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego poprzez ochronę i kształtowanie historycznych struktur przestrzennych w oparciu o ochronę pola ekspozycji i eksponowanie dominant architektonicznych,
- porządkowanie i rewitalizacja historycznego układu urbanistycznego i form zabudowy, z uwzględnieniem ograniczeń i wytycznych konserwatorskich,
- ochrona elementów środowiska kulturowego jako istotnych dla budowania tożsamości obszarów wiejskich”.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Brzesko na lata 2022-2029 (Uchwała Nr LII/415/2022 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 28 września 2022 r.)

W dokumencie zawarto diagnozę, wybór jednostek, analizę danych i wyznaczenie obszarów do rewitalizacji. Rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonym w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności.

W programie wyznaczono 6 obszarów rewitalizacji: Osiedle Okocimskie, Osiedle Słotwina, Osiedle Stare Miasto, Bucze, Jasień i Okocim.

Dla opieki nad zabytkami istotne są obszary Osiedla Okocimskiego oraz Starego Miasta. Program pokrótce opisuje stan i kondycję wyżej wymienionych terenów, dokonuje analizy mocnych i słabych stron oraz proponuje zadania do realizacji w najbliższych latach.

Dla osiedla Okocimskiego istotnym problemem dla mieszkańców jest między innymi nasilony ruch samochodowy, natomiast dla Starego Miasta rosnącą liczbę pustostanów na głównych ulicach w centrum miasta. Utrata funkcji handlowych i usługowych sprawia, że ta część miasta „wymiera” w godzinach wieczornych, brakuje miejsc do spędzania czasu wolnego, w tym usług, które będą przyciągać mieszkańców i turystów (zamieranie życia społecznego i gospodarczego w centrum).

Gminny Program Rewitalizacji proponuje następujące zadania, mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców i wyglądu otoczenia.

Osiedle Okocimskie

- Osiedlowa strefa rekreacji przy ul. Browarnej
- Remont budynku Starej Poczty w Brzesku na funkcje mieszkalne i społeczne
- Park kieszonkowy na rogu ul. Browarnej i ul. Mickiewicza
- Rewitalizacja kompleksu parkowego wokół Stacji Uzdatniania Wody Browaru Okocim
- Centrum Krzewienia Kultury Piwowarskiej
- Zwiększenie liczby dostępnych miejsc pobytu w Dziennym Domu „Senior+”

Osiedle Słotwina

- Rewitalizacja (zabudowa) terenów „Starej Winiarni” wraz z przyległym terenem tzw. Stawu Wolnego w Brzesku

Osiedle Stare Miasto

- Zagospodarowanie brzegu rzeki Uszwicy poprzez budowę kładki pieszo-rowerowej i deptaka
- Przestrzeń edukacji i aktywnego, rodzinnego wypoczynku - modernizacja Ogródka Jordanowskiego w Brzesku
- Odnowa centralnej przestrzeni miejskiej - przebudowa Placu Kazimierza Wielkiego w Brzesku
- Przebudowa Placu Targowego w Brzesku
- Modernizacja Placu Żwirki i Wigury w Brzesku
- Strefa zieleni i zabaw przy Publicznej Szkole Podstawowej Nr 1 – budowa placu zabaw i uporządkowanie terenu zielonego
- Rozwój oferty kulturalno-edukacyjnej dla seniorów w Miejskim Ośrodku Kultury

- Miejski program wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności

Bucze

- Zagospodarowanie centrum wsi Bucze na cele społeczno-rekreacyjne
- Modernizacja infrastruktury rekreacyjnej przy Szkole Podstawowej w Buczu

Jasień

- Utworzenie placu rekreacyjnego wraz z zieloną siłownią w miejscowości Jasień
- Strefa aktywności sportowo-rekreacyjnej w Jasieniu
- Rozwój oferty Domu Ludowego w Jasieniu
- Aktywizacja Domu Parafialnego w Jasieniu
- Utworzenie obiektu wielofunkcyjnego poprzez adaptację budynku byłej szkoły w Jasieniu (Jasień Grądy) na potrzeby społeczno-kulturalne

Okocim

- Centrum Aktywności Lokalnej w Okocimiu
- Centrum Artystyczno-Kulturalne przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Goetza
- Remont piwnic w Centrum Kulturalno-Społecznym Wsi Okocim z przeznaczeniem na utworzenie Klubu młodzieżowego

Przedsięwzięcia wspólne dla podobszarów rewitalizacji

- Program wsparcia osób niepełnosprawnych, starszych, samotnych „Przystań”
- Rozbudowa systemu miejskiego monitoringu wizyjnego w Brzesku
- Festiwal Senioralny – strefa aktywności

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w Gminie Brzesko o nazwie „Brzesko – Granice” (uchwała nr XXXII/215/2016 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 30 listopada 2016r. z p.zm.)

Ustalenia dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

1) ustala się strefę ochrony stanowisk archeologicznych:

- a) stanowisko nr MT-A/AZP 118 (nr 17 na obszarze) – osada z późnego okresu rzymskiego,
- b) stanowisko nr MT-A/AZP 119 (nr 18 na obszarze) – osada z późnego okresu rzymskiego,
- c) stanowisko nr MT-A/AZP 120 (nr 19 na obszarze) – S4 ślad osadniczy prehistoryczny,
- d) stanowisko nr MT-A/AZP 121 (nr 20 na obszarze) – ślad osadniczy z późnego średniowiecza i osada z późnego okresu rzymskiego,

2) działania inwestycyjne w strefie o której mowa w pkt 1, w tym prace ziemne, należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi z zakresu ochrony zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru w Gminie Brzesko o nazwie „Brzesko – Dzielnica Przemysłowa” (uchwała nr XXXII/216/2016 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 30 listopada 2016 r.)

Ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) ustala się strefę ochrony dwóch stanowisk archeologicznych:
 - a. stanowiska nr MT-A/AZP 116 (nr 15 na obszarze) – oznaczonego na rysunku planu symbolem S1 – ślady osadnicze z okresów epoki kamienia, prehistorii i późnego średniowiecza;
 - b. stanowiska nr MT-A/AZP 124 (nr 23 na obszarze) – oznaczonego na rysunku planu symbolem S2 – ślad osadniczy z okresu późnego średniowiecza,w której działania inwestycyjne, w tym prace ziemne, należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi z zakresu ochrony zabytków;
- 2) ustala się strefę ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego zabudowanego, zlokalizowaną w terenie 5MNU, w której obowiązuje nakaz nawiązywania nową zabudową do formy i gabarytów zabudowy tradycyjnej wiejskiej i podmiejskiej w rejonie ulicy Starowiejskiej.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzesko dla terenu położonego w Brzesku "Osiedle Jagielly" (uchwała nr XXVI/180/2012 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 29 sierpnia 2012r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzesko dla terenu położonego we wsi Mokrzyska (uchwała nr LVIII/399/2010 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 30 czerwca 2010 r.)

Plan zawiera ustalenia dotyczące ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (rozdział 2, paragraf 4).

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Brzesko dla terenu położonego w Brzesku o nazwie „Os. Słotwina II” (uchwała nr LVIII/400/2010 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 30 czerwca 2010 r.)

Plan zawiera następujące ustalenia dotyczące dziedzictwa kulturowego:

- 1) Utrzymuje się oznaczone na rysunku planu stanowisko archeologiczne ujęte w ewidencji zabytków – nr obszaru 104-63, ślad osad. późne średniowiecze
- 2) W obszarze stanowiska archeologicznego działania inwestycyjne, w tym prace ziemne, należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru Gminy Brzesko o nazwie „Jasień – Nowy Świat” (uchwała nr XLVI/334/2017 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 27 grudnia 2017 r.)

W zakresie dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków ustala się:

- 1) ochronę obiektów z Gminnej Ewidencji Zabytków:
 - a) GEZ-1 – kaplica cmentarna św. Józefa z 1910 r. na dz. nr 849;
 - b) GEZ-2 - cmentarz parafialny z 2 połowy XIX w. na dz. nr 849- poprzez zakaz przebudowy obiektów lub ich części prowadzących do obniżenia wartości historycznych, architektonicznych i estetycznych;
- 2) strefę ochrony stanowisk archeologicznych:

- a) stanowiska nr 100 (AZP 104-62) - ślad osady późno-rzymskiej, ślad osadnictwa nowożytnego,
- b) stanowiska nr 101 (AZP 104-62) - ślad osadniczy z epoki kamienia oraz ślad osadniczy z okresu prahistorycznego,
- c) stanowiska nr 102 (AZP 104-62) - ślad osady wczesnego średniowiecza,
- d) stanowiska nr 103 (AZP 104-62) - ślad osadniczy późnego okresu rzymskiego,
- e) stanowiska nr 111 (AZP 104-62) - ślad osady późnego okresu rzymskiego oraz osady późnego średniowiecza,
- f) stanowiska nr 119 (AZP 104-62) - ślad osadniczy późnego okresu rzymskiego oraz ślad osadniczy nowożytny XVII w.,
- g) stanowiska nr 120 (AZP 104-62) - ślad osadniczy neolitu, późnego okresu rzymskiego oraz ślad osadniczy późnego średniowiecza-nowożytność XV-XVII w.,
- działania inwestycyjne, w tym prace ziemne, należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi z zakresu ochrony zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Brzesko terenów we wsi Jasień przy ul. Sądeckiej (zmiana uchwała nr XXXIX/307/2021 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 29 września 2021 r.)

Ustala się zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) zachować warunki wynikające z położenia terenów w Obszarze Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego zawarte w uchwale nr XLV/693/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 29 stycznia 2018 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 2018 r. poz. 1166) poprzez zagospodarowanie terenów zgodnie z ustaleniami szczegółowymi dla terenów;
- 2) w granicach obszaru objętego planem obowiązuje zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru części miasta pn. Pomianowski Stok (uchwała nr IX/98/99 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 7 lipca 1999 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Gminy Brzesko (ul. Jana Pawła II), (uchwała nr XXXIII/352/2002 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 18 marca 2002 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta Brzeska (ul. Wiejska) (uchwała nr XIX/126/2004 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 28 kwietnia 2004 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Miasta Brzeska (rejon ulicy Mickiewicza i istniejącego odcinka obwodnicy) (uchwała nr XXXIII/350/2002 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 27 marca 2002 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Miasta Brzeska (ul. Pomianowska) (uchwała nr XXXVII/373/2002 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 18 września 2002 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru Miasta Brzeska (rejon ulic Solskiego, Głowackiego, Powstańców Warszawy) (uchwała nr XXXIII/351/2002 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 27 marca 2002 r.)

Miejscowy planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych we wsiach: Bucze, Jadowniki, Jasień, Poręba Spytkowska w Gminie Brzesko (uchwała nr XXXII/226/97 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 25 czerwca 1997 r.)

Miejscowy planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru wsi Szczepanów (uchwała nr XIX/215/2000 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 28 września 2000 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek o nr ewidencyjnym 841/2 i 843/1 położonych w Jasieniu (uchwała nr VI/33/2007 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 28 marca 2007 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obszaru wsi Mokrzyńska (uchwała nr XIX/216/00 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 28 września 2000 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy ul. Szczepanowskiej i przy ul. Solskiego w Brzesku (uchwała nr XXIX/196/97 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 27 lutego 1997 r.)

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru części miasta Brzeska oraz wsi Jadowniki pod nazwą „Rędziny-Brzezowiec” (uchwała nr XL/287/98 Rady Miejskiej w Brzesku z dnia 15 czerwca 1998 r.)

5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Położenie, podziały administracyjne, przyroda i zarys historii obszaru gminy

Gmina Brzesko leży na pograniczu dwóch krain geograficznych: Kotliny Sandomierskiej i Pogórza Karpackiego. Przez gminę przepływają dwa główne ciek wodne. Pierwszy – Uszwica, odprowadza wodę z południa, centrum i północno-wschodu gminy. Koryto rzeki silnie zerodowało w głąbnie podłoże po którym płynie. Uszwica tworzy liczne meandry na terenie gminy, a jej dopływami są potoki górskie: Leksandrówka, Spytkowianka, Spod Kamieńca, Spod Okocimia, Grodna, Rędziny, Jastwianka, Bagno, Niedźwiedź. Drugi to Uszewka, płynąca przez północno-zachodnią część gminy. W gminie znajduje się siedem zbiorników geotermalnych z trzeciorzędu, górnej kredy oraz górnej i środkowej jury. Na

terenie gminy występuje zróżnicowane środowisko glebowe. Tworzące je osady powierzchniowe pochodzą z okresu czwartorzędu i datowane są głównie na plejstocen (na okres zlodowacenia południowopolskiego). Składają się one głównie z piasków pochodzenia lodowcowego, żwirów morenowych i przemytych glin zwałowych. Pochodnymi tych utworów są gleby biellicowe i pseudobiellicowe, gleby brunatne właściwe, gleby brunatne wyługowane i kwaśne, gleby aluwialne glejowe i gleby deluwialne.

Lasy wchodzące niegdyś w skład Puszczy Sandomierskiej, dziś stanowią 21,74% powierzchni gminy Brzesko, zajmując obszar 22,30 km². W najrozleglejszych w skali gminy kompleksach leśnych sołectw: Szczepanów, Jasień i Okocim rosną drzewa takie jak: sosny, dęby, buki, graby, brzozy i olsze. Zadrzewienia stromych zboczy wzniesień oraz zarośla przybrzeżne spotkać można także w sołectwach: Poręba Spytkowska i Okocim. Na północy i południu gminy pozostało wciąż dużo użytkowanych ekstensywnie łąk i pastwisk, występujących w postaci pofragmentowanych kompleksów. Wyjątek stanowi Góra Bocheniec, której częściowo odsłonięte stoki i szczyt są biotopem dla występujących tam zbiorowisk łąkowych muraw kserotermicznych. Znaleźć tam można m. in. takie gatunki jak: orlik pospolity, róża francuska, turzyca pospolita i szczególnie cenny, chroniony dziewięsiś bezłodygowy. Na terenie gminy znajdują się dwa obszary chronionego krajobrazu: Bratucicki Obszar Chronionego Krajobrazu i Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Wiśnickiego. Bratucicki OChK ustanowiono dla ochrony lasów i łąk okolic gminy Brzesko i gmin sąsiadujących. Na jego obszarze chronione są następujące gatunki: wawrzynek wilczełyko, kukulka-stoplamek, grązel żółty oraz bluszcz pospolity. Do ryb występujących w Bratucickim OChK należą płocie, uleje, szczupaki, leszcze, sandacze, sumy, karasie, leszcze i wzdręgi. Płazy to traszka zwyczajna, kumak nizinny, ropucha szara, ropucha zielona i rzekotka drzewna. W grupie gadów wymienić należy natomiast żmiję zygzakowatą, jaszczurkę zwinkę, jaszczurkę żyworodną i padalca. Ptaki występujące w obrębie obszaru to bociany białe, kuropatwy i drobne wróblowe, gniazdujące na ziemi lub w gałęziach krzewów czy drzew. Drobne, ale i większe ssaki reprezentują: jeż wschodni, ryjówka aksamitna, orzesznica, wydra, gronostaj, sarny, zające i liczne nietoperze. Wszystkie one podlegają ochronie. OChK Pogórza Wiśnickiego ustanowiono dla ochrony licznych zbiorowisk kserotermicznych, a także krajobrazu – licznych wzgórz i szerokich dolin rzecznych. W Bratucickim OChK występuje 7 pomników przyrody, a w OChK Pogórza Wiśnickiego – 6, w tym jeden użytek ekologiczny – „JASIEŃ”. Oprócz tego w gminie jest 19 pomników przyrody zlokalizowanych w założeniu pałacowo-parkowym rodziny Goetzów-Okocimskich.

W skład gminy Brzesko wchodzi następujące sołectwa i osiedla: Jadowniki, Okocim, Poręba Spytkowska, Jasień, Szczepanów, Mokrzyńska, Sterkowiec, Bucze, Wokowice, osiedle "Kopaliny-Jagiełły", osiedle "Kościuszki-Ogrodowa", osiedle "Brzezowieckie", osiedle "Słotwina", osiedle "Stare Miasto", osiedle "Zielonka", osiedle "Okocimskie".

Jednym z najstarszych terenów objętych trwałym osadnictwem jest wzgórze Bocheniec w Jadownikach wraz ze wczesnośredniowiecznym grodem oraz systemem osad przygodowych. Grodzisko otoczone podwójną linią wałów funkcjonowało w okresie plemiennym tj. w IX wieku i pierwszej połowie X wieku. Znajdowało się na terenie tzw. Państwa Wiślan, którego stolicą był Kraków. Przez 30 lat, do roku 906 ziemia Wiślan znajdowała się w strefie wpływów Wielkich Moraw. To na te czasy za sprawą św. Metodego przypada pierwsza chrystianizacja ziem południowej Polski. Według historyków nie była ona

dość trwała, jednakże najnowsze odkrycia sugerują, że zakorzeniła się bardziej niż do tej pory przypuszczano (granice powstałej diecezji krakowskiej za Bolesława Chrobrego pokrywają się z wpływami i diecezją powstałą w drugiej połowie IX wieku i pierwszej połowie X). Jadowniki zatem są najstarszą miejscowością w gminie Brzesko. W źródłach pisanych pojawiają się dopiero w 1195 roku, a powstanie parafii można datować na pierwszą połowę XIII wieku (pierwszy drewniany kościół spłonął w trakcie najazdu tatarskiego w latach 1259-1260). O starej metryce parafii świadczy wezwanie św. Prokopa Opata żyjącego w pierwszej połowie XI wieku (notabene początkowo zwolennika słowiańskiego obrządku liturgicznego), kanonizowanego na początku XIII wieku. Ponadto wieś Jadowniki, była wsią książęcą a później królewską. Pozostałe miejscowości gminy swoimi początkami sięgają również okresu średniowiecznego, a nawet wczesnośredniowiecznego (np. Szczepanów, Bucze). Na kartach dziejów tj. w źródłach pisanych pojawiają się w XIV wieku już jako ukształtowane rycerskie osady z ufundowaną parafią. Brzesko (Brzeg, Brzezek), Brzozowiec (Brzezowiec, Brzezowice), Jasień, Okocim, Pomianowa i Poręba Spytkowska należały w XIV wieku do Spicymira, herbu Leliwa, kasztelana krakowskiego, który w 1344 roku przeniósł je na prawo średzkie. W 1385 roku Spytek Z Melsztyna, kasztelan biecki, dokonał lokacji osad na prawie magdeburskim. W każdej z tych miejscowości powstały również parafie: św. Jakuba Apostoła w Brzesku (1487 rok, prawdopodobnie jednak już w pierwszej połowie XIV wieku), św. Walentego, a później św. Bartłomieja Apostoła w Porębie Spytkowskiej (1325 rok), WNMP w Jasieniu (1325 rok). Podobnie w tym okresie wzmiankowana jest wieś Mokrzyska (1364 rok) należąca do rodu Turzynitów herbu Prus, których własnością był również Szczepanów. W XV wieku majątek ten był znacznie podzielony i sukcesywnie wykupowany przez ród Melsztyńskich. Najpóźniej w źródłach pojawiają się Wokowice i Sterkowice (Sterkowice) – koniec XV wieku. Wokowice należały do końca XVIII wieku do biskupów krakowskich, natomiast Sterkowice do Rupniewskich oraz Ostrogskich i znajdował się on w dobrach dębińskich. W XV wieku Brzesko wraz z Jasieniem, Okocimem, Pomianową, Mokrzyskami, Szczepanowem, Brzezowcem przeszły w ręce rodziny Czernych. Przez Brzesko przebiegał tzw. Trakt Ruski z Krakowa w kierunku Rzeszowa i Lwowa, który zachowany jest obecnie w przebiegu niektórych ulic. Wiek XVII nie sprzyjał rozwojowi miast. Liczne wojny, pożary i epidemie przyczyniły się do upadku miasta. Wiek XVIII to powolne ożywienie gospodarcze, którego apogeum nastąpiło w drugiej połowie XIX wieku wraz z założeniem browaru przez rodzinę Goetzów. Po I rozbiorze Polski w 1772 roku Brzesko znalazło się w granicach państwa austriackiego. Wytyczono wówczas Trakt Cesarski (obecna droga krajowa), który był kontynuacją średniowiecznego szlaku handlowego na wschód. W 1867 roku Brzesko stało się stolicą powiatu. Wiek XIX to wzrost liczby ludności, również pochodzenia żydowskiego. Żydzi aktywnie brali udział w życiu społecznym i gospodarczym miasta. Przełomowym momentem w historii Brzeska był rok 1904, kiedy większość przyrynkowej, drewnianej zabudowy spłonęła. Domy odbudowano, niektóre w formie bardzo okazałych kamienic. W czasie I wojny światowej przez północną część dawnej Galicji Zachodniej przebiegała linia frontu, czego skutkiem była ogromna ilość poległych pochowanych na licznych wojennych cmentarzach. Należą do nich żołnierze różnych narodowości, m. in.: Austriacy, Polacy, Rosjanie, Niemcy, Chorwaci. W pierwszych dniach września 1939 roku Brzesko zostało zbombardowane przez niemieckie samoloty. W 1941 roku Niemcy utworzyli w Brzesku getto, którego większość mieszkańców została zamordowana. Od 1942 roku w powiecie

brzeskim działały oddziały AK, które brały udział w kilku akcjach zbrojnych na terenie Czchowa, Zakliczyna, Stróż, Jamnej i Iwkowej. 19 stycznia 1945 roku do Brzeska wkroczyła Armia Czerwona. Po wojnie na terenie powiatu brzeskiego działała m.in. „Armia Wyzwolenia” WIN, a z tego terenu pochodziło wielu tzw. żołnierzy wyklętych, którzy nie złożyli broni po 1945 roku.

Charakterystyka krajobrazu kulturowego i zasobów dziedzictwa

Krajobraz kulturowy to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego służy kultywowaniu tożsamości społeczności lokalnych (małe ojczyzny), regionów i państwa. Wobec tego konieczne jest utrzymanie i eksponowanie jego wartości, poprzez podejmowanie działań odnoszących się zarówno do ochrony dziedzictwa kulturowego, jak i środowiska przyrodniczego. Przedmiotem ochrony powinno być: ukształtowanie terenu, jego pokrycie (przyrodnicze i kulturowe) oraz tradycje zagospodarowania. Na obszarze gminy Brzesko krajobraz kulturowy tworzą historyczne układy ruralistyczne oraz miejskie, zabytki budownictwa, zespoły sakralne, cmentarze, miejsca pamięci, kapliczki i krzyże oraz nieruchome zabytki archeologiczne.

Na terenie gminy Brzesko istnieją: historyczny układ urbanistyczny miasta Brzeska wraz z zabudową (wpisany do rejestru zabytków województwa małopolskiego pod numerem A-22/M z dnia 14.11.2005 roku), układ ruralistyczny wsi Mokrzyska, układ ruralistyczny wsi Szczepanów, teren Browaru Okocim i założenie pałacowo-parkowe Goetzów w Brzesku. Trzy pierwsze są chronione lub posiadają stosowne opracowania. Natomiast na obszarze browaru i jego otoczenia oraz na terenie założenia parkowo – pałacowego poszczególne obiekty posiadają wpis do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków albo rejestru zabytków i nie są objęte ochroną jako zabytkowy, historyczny układ czy krajobraz kulturowy.

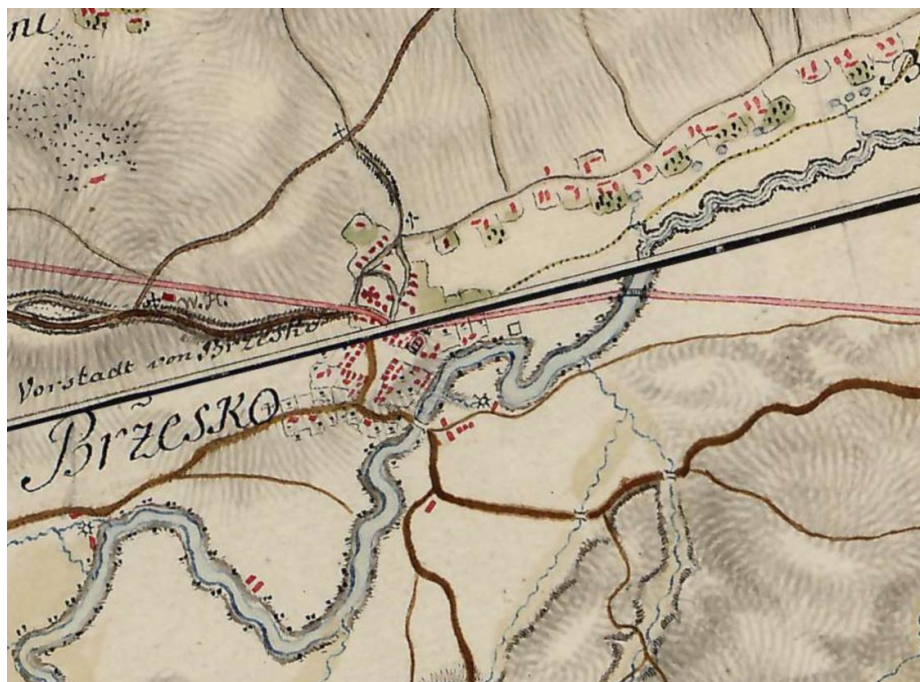
Przestrzenią wyróżniającą się w krajobrazie miasta Brzesko jest samo założenie miejskie, a więc rynek i przyległe ulice. Początki miasta Brzeska sięgają pierwszej poł. XIV wieku, kiedy to uzyskało ono pierwszą lokację. Ponowna, na prawie niemieckim miała miejsce około 1385 roku za sprawą Spytki z Melsztyna, kasztelana bieckiego. Pierwsze wzmianki o parafii pochodzą z lat 1470-87. Pierwotne miasto lokacyjne zamykało się w prostokącie o wymiarach ok. 350x330 m i obejmowało rynek oraz 8 otaczających go bloków zabudowy z krzyżującymi się ulicami. Jeszcze w XIV w. zostało ono objęte obwodem fortyfikacyjnym, który przez pewien czas stanowił o jego maksymalnym zasięgu. W okresie nowożytnym z dawnych wsi rozwinęły się trzy przedmieścia: Pomianowa, Brzezowiec i Okocim. Główne zmiany nastąpiły po wytyczeniu „Traktu Cesarskiego” 1780-82 (droga Kraków-Tarnów) oraz pożarze w roku 1904, kiedy to zawężono rynek i zmniejszono zasięg przyrynkowych bloków zabudowy kosztem nowych, szerszych ulic. Wtedy powstała też większość istniejącej dziś zabudowy murowanej rynku i jego otoczenia. Obszar historycznego układu urbanistycznego wpisany do rejestru zabytków sięga na północy po ul. Długą i północny skraj zespołu kościoła parafialnego, od wschodu po koryto rzeki Uszwicy i wschodnią granicę terenu przykościelnego, od południa – ulice Okocimską i S. Wyszyńskiego, natomiast od zachodu po odcinki ulic J. Piłsudskiego i H. Sienkiewicza.

Na północ od obszaru podlegającego szczególnej ochronie utworzono strefę otulinową obejmującą teren ograniczony ulicami Ogrodową, Uczestników Ruchu Oporu, Zieloną, B. Głowackiego (z zabudową od str. południowej), T. Kościuszki (po budynek sądu rejonowego i stary cmentarz parafialny).

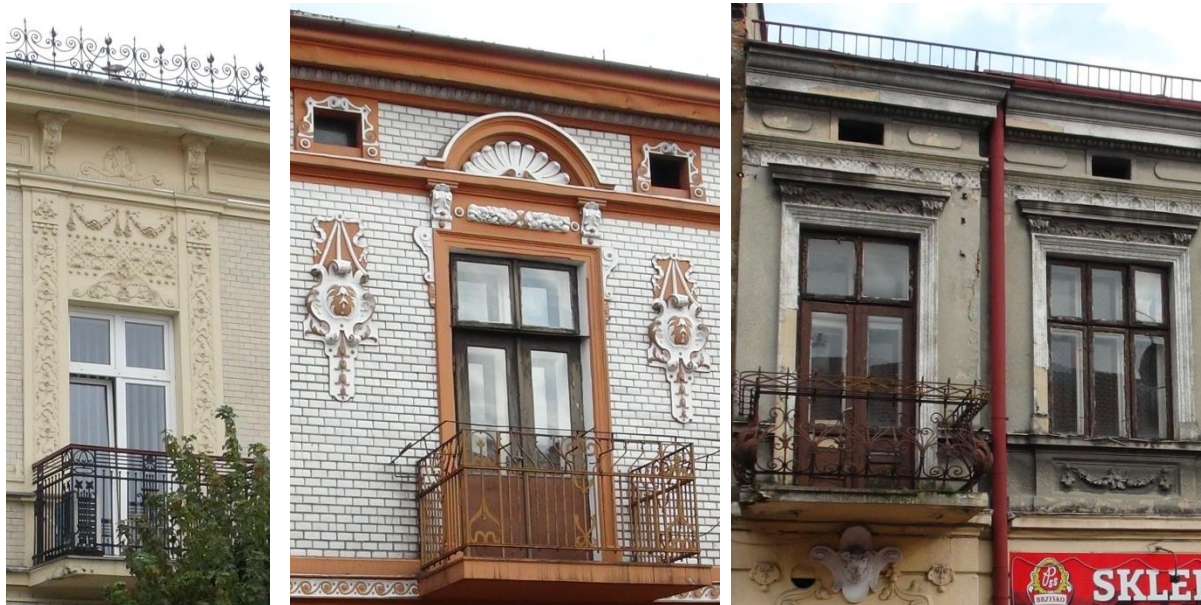
Fragment ul. Kościuszki z widokiem w kierunku Rynku

Do najważniejszych wartości historycznych, urbanistycznych i krajobrazowych zabytku należą czytelne do dziś elementy średniowiecznego układu lokacyjnego (prostokątny rynek, bloki zabudowy przyrynkowej, kościół parafialny), ślady regulacji przestrzennej z k. XVIII w., sprzed poł. XIX w. oraz po pożarze z 1904 r. (aktualny wygląd rynku i ulic przyległych), oś widokowa w kierunku kościoła parafialnego od strony ul. Berka Joselewicza, także naturalne ukształtowanie terenu wzgórza miejskiego i brzegu rzeki Uszwicy ze śladami starorzeczy.

Brzesko oraz wieś Brzesowice (Brzezowiec, obecna ulica Starowiejska, najstarsze przedmieście Brzeska) na Mapie Galicji i Lodomerii z lat 1779-1783 (<https://maps.arcanum.com>)

Wśród kamienic można wskazać wiele wyjątkowych obiektów, wyróżniających się architekturą i detalem zdobniczym. Wśród nich są wpisane do rejestru zabytków kamienice przy Rynku 15 i 16, ul. Kościuszki 14 oraz znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków pod adresem Rynek 23, ul. Sobieskiego 1 i 2, Kościuszki 2, ul. Głowackiego 4. Są to kamienice wybudowane po 1904 roku, po pożarze miasta, w stylu klasycyzującym i neobarokowym, z bogatym detalem architektonicznym. Do perełek architektury Brzeska można zaliczyć również budowle znajdujące się tylko w Gminnej Ewidencji Zabytków: przy ul. Mickiewicza 8, ul. Krótkiej 1, ul. Głowackiego 6 itp.

Detale architektoniczne kamienic: Rynek 23, ul. Mickiewicza 4 i 8

Warte uwagi jest również to, że stan zachowania kamienic jest dobry. Piętra zachowały swoją architekturę, natomiast parter bardzo często został niestety przebudowany poprzez poszerzanie otworów okiennych i drzwiowych na witryny sklepowe. Również szyldy są często zbyt rażące. W niewielkim stopniu zachowała się oryginalna stolarka drzwiowa.

Bramy i drzwi do budynków przy ul. Głowackiego 21, Rynek 7, ul. Sobieskiego 1, ul. Mickiewicza 4.

Układ ruralistyczny wsi Szczepanów i Mokrzyska jest najlepszym przykładem zachowania zabudowy wiejskiej w krajobrazie kulturowym. Historia Szczepanowa związana jest ze św. Stanisławem, który według legendy urodził się tutaj około 1031 roku, w okolicach dzisiejszej kaplicy narodzenia i kościoła cmentarnego. Święty Stanisław jako biskup wybudował drewniany kościół, który sam konsekrował. W XIII wieku istniała już w Szczepanowie parafia. W późnym średniowieczu Szczepanów należał do rodu Melsztyńskich, od XVI wieku do Czernych, od połowy XVII wieku część wsi weszła do klucza wiśnickiego Lubomirskich, od XIX wieku należała do Potockich i Zamojskich. Ostatnim właścicielem majątku był Maurycy Straszewski. W rozplanowaniu przestrzennym osady od średniowiecza do końca XVIII wieku zaznaczył się wyraźny trójkopodział: część zachodnia z miejscem narodzenia św. Stanisława, część wschodnia wokół nieistniejącego już stawu (ul. Łukowa) oraz środkowa (centrum miejscowości) wraz z kościołem parafialnym i zabudowaniami plebańskimi. W XIX wieku nastąpiła krótkotrwała lokacja. Wytoczono wówczas rynek. Tradycyjna zabudowa charakteryzowała się domami drewnianymi, szerokofrontowymi, ustawionymi wejściem w kierunku południowym, zazwyczaj frontem do drogi. Pierwsze mieszkalne budynki murowane pojawiły się przy rynku w latach 1900-1914. Mimo zaniku tradycyjnego budownictwa, układ przestrzenny widoczny jest nadal w układzie głównych dróg. Szczepanów wraz z wyjątkowo zabytkowym cmentarzem parafialnym, kościołem cmentarnym, kaplicą narodzenia św. Stanisława, rynkiem, gotyckim i neogotyckim kościołem parafialnym, przydrożnymi kapliczkami, przystankiem na drodze św. Jakuba jest wyjątkową miejscowością, której walory widokowe i zabytkowe należy bezwzględnie chronić poprzez zachowanie układu ulic, niską zabudowę, drewnianych domów i starego drzewostanu.

Perspektywa widokowa w kierunku kościoła parafialnego w Szczepanowie

Mokrzyska były początkowo wsią szlachecką, w 1364 roku weszły w posiadanie braci Turzynitów. W XV wieku uległy podziałom, w drugiej połowie wieku drogą zakupu przeszły w ręce Spytka z Melsztyna. W XVI i XVII wieku należała do rodu Czernych, a następnie Lubomirskich, Zamojskich i Potockich. W XIX wieku stała się własnością Goetzów Okocimskich. W 1933 nastąpiła parcelacja majątku. Na terenie dawnego dworu i folwarku znajduje się obecnie szkoła. Wieś rozciąga się wzdłuż ulicy Wiślanej, Kościelnej i Parafialnej. Mokrzyska to wieś typu ulicówka. Układ przestrzenny jest nadal bardzo dobrze czytelny. Zachowała się dawna drewniana zabudowa – domy ustawione szczytem do drogi, z wejściem od południa, z częścią gospodarczą, będącą przedłużeniem domu i poprzecznie ustawioną stodołą zamykającą zagrodę. Często zdarza się druga linia zabudowy. Zachowane są dawne wąskie działki (łany chłopskie).

Fragment ul. Wiślanej w Mokrzyskach

W Mokrzyskach na 63 obiekty ujęte w GEZ – 52 obiekty to domy oraz zabudowania gospodarskie. Podobnie jest w Wokowicach. Na 39 obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków – 33 to domy, obory i stodoły. Wieś Wokowice, podobnie jak Mokrzyska to typ ulicówki, z domami ustawionymi szczytem do drogi, drewnianymi, krytymi dachem dwuspadowym, często ze wspólną częścią gospodarczą.

Wokowice powstały w XV wieku i do 1786 roku należały do biskupów krakowskich. W 1536 roku wzmiankowana jest karczma, młyn i zagroda sołtysa. Po sekularyzacji dobra przeszły w ręce prywatne - do rodziny Gniewińskich, następnie Kuczyńskich i Dziekońskich.

Fragment ul. Centralnej w Wokowicach z zachowaną tradycyjną zabudową

Jadowniki są jedną z najstarszych miejscowości w gminie. Nazwa wskazuje na osadę służebną powstałą w XII lub XIII wieku, która na potrzeby dworu książęcego zajmowała się wytwarzaniem trucizn do grotów. Powstała na bazie wcześniejszego osadnictwa, sięgającego wczesnego średniowiecza (o bogatym osadnictwie świadczy zachowany gród z okresu plemiennego na wzgórzu Bocheniec oraz szereg osad przygodowych). Mimo, że Jadowniki wzmiankowane są w źródłach pisanych od 1195 roku, natomiast parafia po raz pierwszy w 1433 roku, początki miejscowości można przesunąć na IX wiek. O starszej metryce parafii niż XV wiek, może świadczyć wezwanie kościoła. Św. Prokop Opat - czeski benedyktyn, kultywujący liturgię w języku słowiańskim, spadkobierca idei cyrylometodiańskiej, żył na przełomie X i XI wieku, kanonizowany został na początku XIII wieku. Można stąd wysnuć hipotezę o XIII wiecznej metryce parafii.

W Jadownikach tradycyjna zabudowa zachowała się fragmentarycznie. Południowa część gminy poddawana jest i była większej presji nowego budownictwa. Jadowniki to wieś typu wielodrożnego. Najstarsza zarejestrowana sieć dróg widoczna na Mapie Galicji i Lodomerii z lat 1779-1783, to obecne ulice Podgórska, św. Prokopa, Królewska (fr. starego Traktu Ruskiego), Środkowa i fr. ul. Staropolskiej. W centralnej części miejscowości znajduje się kościół parafialny pw. św. Prokopa Opata. Dopiero w XIX wieku układ drożny i zabudowa przybrała obecną formę. Można wyróżnić skupiska zachowanych drewnianych domów przy ulicy Małopolskiej (zabudowa frontalna w stosunku do drogi, wejście od strony

południowej) oraz ul. Witosa (domy ustawione szczytem do drogi, wejście również znajduje się od południowej strony).

Fragment tradycyjnej zabudowy wiejskiej przy ul. Podgórskiej w Jadownikach

Inny charakter zachowanego krajobrazu kulturowego ma obszar Browaru Okocim i założenia pałacowo-parkowego Goetzów. Razem z drewnianą i murowaną zabudową mieszkalną dla pracowników browaru, willą „Michałówka”, dworem – willą „Pieniążkówką” i innymi budynkami stanowi wyjątkowe założenie dzielnicy przemysłowo - rezydencjonalno - mieszkalnej, ulokowanej między ulicą Mickiewicza, Browarną a Okocimską. Browar w Okocimiu założony przez spółkę J. Kodrębskiego, J. Neumanna i J. Goetza w 1845 roku mieścił się w rejonie dzisiejszego budynku warzelni. W 1851 roku J. Goetz odkupił udziały w spółce i rozpoczął rozbudowę zakładu. Powstały wówczas piwnice fermentacyjne i leżakowe, w 1875 r. wybudowano fermentatornię i słodownię, a w 3 ćw. XIX w. warzelnię. Do 1895 roku wzniesiono tzw. „Pałac Zimowy” – dom właściciela – ob. budynek administracyjny, a także spichlerz (1894). W latach 1902-1904 r. wystawiono budynek nowej słodowni, w 1908 przebudowano i rozbudowano warzelnię, w 1912 wystawiono halę maszyn z generatorem prądu i chłodnią amoniakalną oraz przepompownię wody. W kolejnym roku powstał jaz na Uszwicy, portiernia z ogrodzeniem i pawilon przy bramie. W 1913 roku browar stał się największym zakładem tego typu w Galicji. Po I wojnie światowej dobudowano wytwórnię drożdży spirytusowych i rozpoczęto destylację spirytusu oraz produkcję marmolady. Powstała nowa kotłownia i hala obciążowa piwa. Po kolejnej wojnie światowej zakład został upaństwowiony. W 1948 roku powstała kufiarnia, a 3 lata później parowozownia. Natomiast zespół pałacowo-parkowy wybudowany został w latach 1898 – 1909 z fundacji Jana Goetza-Okocimskiego. Składał się z pałacu (wraz z kaplicą i oranżerią), oficyny, wozowni, stajni, ujeżdżalni, bramy wjazdowej, kordegardy, ogrodzenia oraz teatru, a także otaczającego te budynki parku. W rękach Goetzów pozostawał do września 1939 roku. W pobliżu browaru i założenia pałacowego właściciele wybudowali szereg budynków mieszkalnych dla rodzin pracowników, przychodnię przyzakładową, szkołę, wille wyższej kadry pracowniczej.

Obiekty znajdujące się na wyżej opisanym terenie:

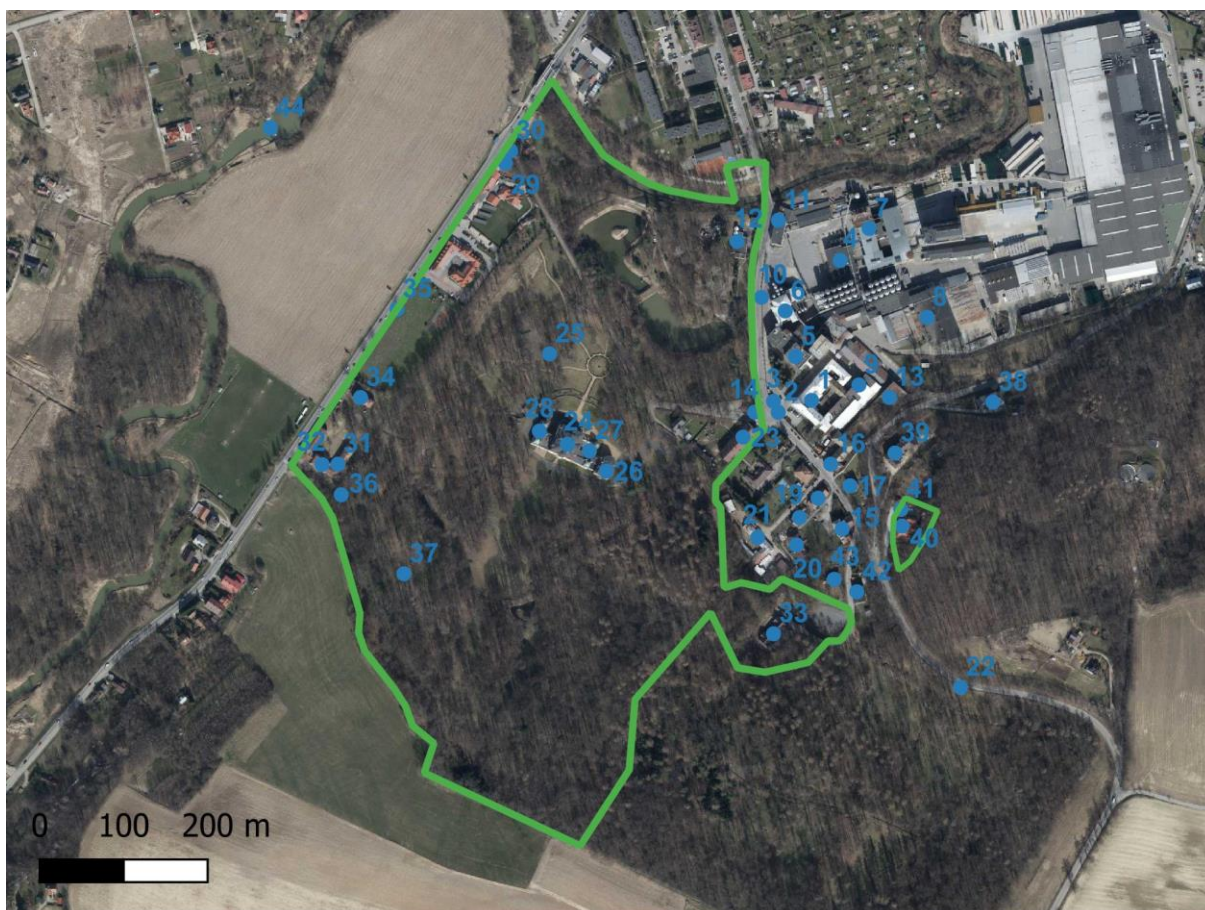
l.p.	miejsowość	obiekt	adres	datowanie	forma ochrony
1	Brzesko	administracja w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	1846 rok – 2 poł. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
2	Brzesko	brama wjazdowa w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
3	Brzesko	portiernia w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
4	Brzesko	hala maszyn w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
5	Brzesko	warzelnia w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	Poł. XIX w. – lata 70. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
6	Brzesko	drożdżownia w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
7	Brzesko	nowa słodownia w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	lata 1902-1904	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
8	Brzesko	piwnice leżakowe w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	poł. XIX w. – pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
9	Brzesko	stara słodownia w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	4 ćw. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
10	Brzesko	ogrodzenie w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	2 poł. XIX w. (przed 1895 rokiem)	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
11	Brzesko	baszta w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	2 poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
12	Brzesko	przepompownia wody w Browarze Okocim	ul. barona Jana Götza 1a	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
13	Brzesko	spichlerz w Browarze Okocim	ul. Browarna 14	1894 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
14	Brzesko	pawilon w Browarze Okocim	ul. Browarna 21b	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
15	Brzesko	przychodnia przyszkolowa	ul. Browarna 39	około 1880 roku	Gminna Ewidencja Zabytków
16	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Browarna 16	XIX/XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
17	Brzesko	dom drewniany	ul. Browarna 18	XIX/XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków

18	Brzesko	dom drewniany	ul. Browarna 27	lata 1903 - 1906	Gminna Ewidencja Zabytków
19	Brzesko	dom drewniany	ul. Browarna 29	lata 1903 - 1906	Gminna Ewidencja Zabytków
20	Brzesko	dom drewniany	ul. Browarna 31	lata 1903 - 1906	Gminna Ewidencja Zabytków
21	Brzesko	obory	ul. Browarna 33	XIX/XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
22	Brzesko	kapliczka	ul. Browarna, dz. ewid. 2365	1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
23	Brzesko	dom "Pod Zegarem"	ul. Barona Jana Goetza 2	1875 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
24	Brzesko	pałac w zespole pałacowo-parkowym	ul. Barona Jana Goetza 6	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
25	Brzesko	park w zespole pałacowo-parkowym	ul. Barona Jana Goetza 6	1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
26	Brzesko	oficyna w zespole pałacowo-parkowym	ul. Barona Jana Goetza 6	1908-1909 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
27	Brzesko	oranżeria w zespole pałacowo-parkowym	ul. Barona Jana Goetza 6	1908-1909 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
28	Brzesko	kaplica w zespole pałacowo-parkowym	ul. Barona Jana Goetza 6	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
29	Brzesko	kordegarda w zespole pałacowo-parkowym	ul. Mickiewicza 66	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
30	Brzesko	brama wjazdowa w zespole pałacowo-parkowym	ul. Mickiewicza 66	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
31	Brzesko	stajnie w zespole pałacowo-parkowym	ul. Mickiewicza 68	ok. 1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
32	Brzesko	ujeżdżalnia w zespole pałacowo-parkowym	ul. Mickiewicza 68	ok. 1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
33	Brzesko	teatr w zespole pałacowo-parkowym	ul. Wesola 4	1902-1903 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
34	Brzesko	wozownia w zespole pałacowo-parkowym	ul. Mickiewicza 66 A	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972

35	Brzesko	mur ogrodzeniowy w zespole pałacowo-parkowym	ul. Mickiewicza 66	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
36	Brzesko	cmentarz wojenny	ul. Barona Jana Goetza 6	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
37	Brzesko	figura	ul. Barona Jana Goetza 6	1904 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
38	Brzesko	budynek mieszkalny - willa "Michałówka"	ul. Okocimska 40	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
39	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Okocimska 42	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
40	Brzesko	dwór	ul. Okocimska 44	XIX/XX w.	Rejestr zabytków nr A – 392 z dnia 23.02.1996
41	Brzesko	mur oporowy	ul. Okocimska 44	XIX/XX w.	Rejestr zabytków nr A – 392 z dnia 23.02.1996
42	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Wesola 2	2 poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
43	Brzesko	dom	ul. Wesola 3	2 poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
44	Brzesko	grodzia na Uswicy	między ul. Pomianowską, a ul. Mickiewicza	lata 1911-1913	Gminna Ewidencja Zabytków

Osiedle drewnianych domów (widok od ul. Okocimskiej)

Mapa z zaznaczonymi obiektami (niebieskie punkty) znajdującymi się w Gminnej Ewidencji Zabytków w rejonie Browaru Okocim oraz zespołu pałacowo-parkowego Goetzów (według powyższej tabeli); zieloną linią oznaczono obszar wpisany do rejestru zabytków

O wyjątkowości tego obszaru świadczy fakt, że w ciągu ostatnich 150 lat nie uległ on większym przekształceniom, a pojawiały jedynie się kolejne elementy związane z jego funkcją przemysłowo-administracyjno-mieszkalną. Elementy antropogeniczne (budynki, drogi, stawy) doskonale komponują się z otaczającym krajobrazem (próg Pogórza), również w części ukształtowanym przez człowieka (park). **W celu zachowania tego niezwykłego krajobrazu kulturowego należy rozważyć powołanie Parku Kulturowego.**

Do istotnych elementów krajobrazu kulturowego Gminy należą także zespoły dworsko-parkowe w Wokowicach, Okocimiu (rejestr zabytków), Jasieniu (wojewódzka ewidencja zabytków) i Porębie Spytkowskiej (gminna ewidencja zabytków). Założenia datuje się na XIX wiek, chociaż dwór i folwark w Wokowicach, Jasieniu i Porębie Spytkowskiej istniał już przynajmniej w drugiej połowie wieku XVIII i jest dobrze widoczny na mapie z tego okresu. Jasień i Poręba Spytkowska były w średniowieczu wsiami rycerskimi, Wokowice – kościelną, dlatego można domniemywać, że usytuowanie założeń dworskich nie zmieniło się od tego właśnie czasu.

Do ważnego elementu krajobrazu należą zespoły kościelne w Szczepanowie, Brzesku, Okocimiu, Jasieniu, Porębie Spytkowskiej i Jadownikach. Obiekty te wpisane są do rejestru zabytków województwa małopolskiego. Godny uwagi jest również kościół parafialny w Buczu, nieujęty w żadnej ewidencji. Wszystkie parafie (oprócz parafii w Okocimiu i Buczu) mają późnośredniowieczną metrykę. Najstarsze zachowane kościoły (lub tylko

nieznacznie przebudowane) w Szczepanowie, Brzesku, Jasieniu i Porębie Spytkowskiej zostały wybudowane w XV wieku. Kościół cmentarny w Szczepanowie powstał w drugiej połowie XVIII wieku, świątynia w Okocimiu i kaplica Narodzenia św. Stanisława w Szczepanowie w drugiej połowie XIX wieku, natomiast duże neogotyckie kościoły wybudowano w początkach XX wieku w Szczepanowie i Jadownikach. Kościół św. Anny w Jadownikach datuje się na koniec XVI wieku, niewykluczone, że na miejscu starszej drewnianej świątyni. Na wyposażeniu kościołów znajdują się liczne obrazy, figury i inne zabytki ruchome, będące wyjątkowymi dziełami sztuki.

Kościół parafialny w Buczu zaprojektowany przez architekta A. Szyszko-Bohusza

Kolejnym elementem krajobrazu kulturowego są cmentarze parafialne, wyznaniowy i wojskowe. Na terenie gminy Brzesko objętych jest ochroną 16 obiektów. Do najlepiej zachowanych i mających największe walory zabytkowe należy cmentarz parafialny w Brzesku i Szczepanowie oraz żydowski w Brzesku (z zachowanymi zabytkowymi nagrobkami, kaplicami, ohelami oraz przede wszystkim zabytkowym drzewostanem). Również cmentarze w Okocimiu posiadają wiele cennych nagrobków, niestety drzewostan został w większości usunięty. Kamienne i żeliwne nagrobki są niezwykle cenne artystycznie. Zachowały się również w mniejszej liczbie krzyże drewniane. Cechą charakterystyczną cmentarzy Brzeska i okolic są duże, rodzinne grobowce, wyróżniające się oryginalną architekturą.

Na cmentarzu w Brzesku i Okocimiu pochowanych jest wiele znaczących dla historii miasta zasłużonych obywateli, których nagrobki są sukcesywnie odnawiane. Cmentarze w Brzesku (zarówno parafialny jak i żydowski) jest również niezwykle cenną pamiątką wielokulturowości miasta, których obywatele stanowili mieszanek narodowości polskiej, węgierskiej, słowackiej, niemieckiej i żydowskiej.

Wykaz zabytkowych cmentarzy z terenu Gminy Brzesko:

l.p.	miejsowość	obiekt	adres	datowanie	forma ochrony
1	Brzesko	cmentarz parafialny	ul. Kościuszki 9	przed 1813 rokiem	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
2	Brzesko	cmentarz przykościelny	ul. Głowackiego 2	przełom XIV i XV w.	Rejestr Zabytków nr A- 1270/M z 30.06.2011
3	Brzesko	cmentarz żydowski	ul. Czarnowiejska, dz. ewid. 1163	3 dekada XIX w.	Rejestr zabytków nr A-353 z dnia 08.10.1992
4	Brzesko	cmentarz wojenny	ul. Czarnowiejska, dz. ewid. 1162	1916-1917 rok	Rejestr zabytków nr A-352 z dnia 5.10.1992
5	Brzesko	cmentarz wojenny	ul. Barona Jana Goetza 6	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
6	Jadowniki	cmentarz parafialny	ul. Podgórska (przy kościele parafialnym)	I poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
7	Jadowniki	cmentarz wojenny	ul. Podgórska	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
8	Jasień	cmentarz przykościelny	ul. Ks. Mazurkiewicza 1	1325 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
9	Jasień	cmentarz parafialny	ul. Nowy Świat	koniec XVIII wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
10	Okocim	cmentarz parafialny	ul. Goetzów Okocimskich	poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
11	Okocim	cmentarz przykościelny	ul. Goetzów Okocimskich 84	2 poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
12	Poręba Spytkowska	cmentarz parafialny	Osiedle Uroczę	I poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
13	Poręba Spytkowska	miejsce pocmentarne	ul. Św. Bartłomieja 105	1346 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
14	Sterkowiec	cmentarz	dz. ewid. 688, 691/1 (obręb Szczepanów)	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
15	Szczepanów	cmentarz parafialny	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	1780 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
16	Szczepanów	cmentarz wojenny	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	1914 rok	Rejestr Zabytków A – 1441/M z dnia 05.08.2015 r.

Główna aleja cmentarza parafialnego w Brzesku

Zabytkowe nagrobki na cmentarzu w Szczepanowie

Inną grupą cmentarzy wyróżniających się w krajobrazie są cmentarze wojenne. Na terenie gminy jest ich pięć: w Brzesku, Jadownikach, Szczepanowie i Sterkowcu. Są pamiątką po krwawych działaniach I wojny światowej. Wyróżnia ich również niewzyskała architektura nagrobków i pominków cmentarnych.

Cmentarz wojenny w Sterkowcu

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego, który należy zachować, są przydrożne kapliczki, figury i krzyże. Do najstarszych tego typu zabytków należy barokowa figura św. Floriana na brzeskim rynku. Najwięcej krzyży i przydrożnych figur powstało w drugiej połowie XIX wieku. Są wyrazem religijności mieszkańców, wyróżnia je bogactwo form, zdobień i oryginalnych inskrypcji. Są wśród nich figury o ludowym charakterze, ale również i takie o wyjątkowym artyzmie i urodzie. Niemniej jednak wszystkie są niezwykle cenne.

Figury: NMP NP z Mokrzysk, Wokowic i Szczepanowa

Odrębną kategorię zabytków stanowią tzw. kapliczki domkowe wybudowane w XIX i XX wieku między innymi w Jadownikach, Okocimiu, Buczy i Jasieniu.

Kapliczka św. Tekli w Jadownikach

Zabytki archeologiczne

Zabytek archeologiczny to każdy ślad działalności człowieka znajdujący się na powierzchni ziemi lub w jej głębi, a także pod wodą. Zabytki tej kategorii dzielimy na ruchome i nieruchome. Zabytek ruchomy to wytwór pracy człowieka (przedmiot) w postaci narzędzi, broni, naczyń, ozdób itp., natomiast zabytek nieruchomy to m. in. pozostałości po osadach (budowlach), cmentarzach, warsztatach produkcyjnych, kopalniach, które ukryte są zazwyczaj pod powierzchnią ziemi (nazywane stanowiskami archeologicznymi). W przypadku odkrycia zabytków archeologicznych, np. w trakcie robót budowlanych należy wstrzymać wszelkie działania, zabezpieczyć miejsce odkrycia i zawiadomić właściwy WKZ, a jeśli to niemożliwe właściwego wójta, burmistrza, prezydenta miasta.

Stanowiska archeologiczne są ewidencjonowane w WUOZ w postaci Kart Ewidencji Zabytku Archeologicznego Lądowego (KEZAL) wykonywanych w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). W tym programie całe terytorium Polski podzielone jest na prostokąty (obszary), na których wykonywana jest inwentaryzacja i opracowanie stanowisk archeologicznych. Teren gminy Brzesko leży na obszarach AZP o numerach 103-62, 103-63, 103-64, 104-62, 104-63, 104-64, 105-62, 105-63. W Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się 234 karty zabytków archeologicznych (KEZAL). W porównaniu z aktualizacją GEZ w 2018 roku zasób zwiększył się o 10 kart z uwagi na kilka stanowisk archeologicznych, które zostały w między czasie odkryte oraz doprecyzowanie lokalizacji stanowisk, które w karcie AZP zostały przypisane do innej miejscowości niż wskazywała na to mapa (stanowiska w Łazach i Jodłówce, gmina Rzezawa znajdują się w istocie w gminie Brzesko, obręb Jasień). Poniższa tabela, stanowiącą załącznik

nr 2, zawiera kolumnę z nazwą miejscowości według AZP oraz z obrębem. Poza tym ustalono, że dwa stanowiska archeologiczne w Jadownikach (stan. 77/110 oraz 76/109) znajdują się poza terenem Gminy Brzesko.

W trakcie realizacji inwestycji i stwierdzenia jej kolizji ze stanowiskiem archeologicznym mają zastosowanie przepisy art. 31 i 32 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), w którym nałożony jest obowiązek pokrycia kosztów badań archeologicznych w przypadku przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego. Rodzaj i zakres prac badawczych określa WKZ w drodze decyzji.

W granicach i w strefie ochrony stanowiska archeologicznego uzgodnieniu z WKZ podlegają projekty planów ogólnych, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji z zakresie lotniska użytku publicznego.

W momencie przypadkowego odkrycia zabytku archeologicznego należy zawiadomić o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków lub właściwego wójta, prezydenta lub burmistrza.

Najwięcej stanowisk archeologicznych znajduje się po południowej stronie gminy. W Jadownikach jest ich 76, Jasieniu, 47, Okocimiu 26, Porębie Spytkowskiej 27. W części północnej jest ich zdecydowanie mniej. W Buczu zarejestrowano 4 stanowiska archeologiczne, w Mokrzkach – 11, Sterkowcu – 14, Szczepanowie – 8 i jedno stanowisko w Wokowicach. W Brzesku zlokalizowanych jest 18 stanowisk archeologicznych. Takie usytuowanie stanowisk archeologicznych jest uwarunkowane warunkami środowiska naturalnego. Południowa część gminy posiada bardziej żyzne gleby i obfituje w rzeki i potoki. Przez gminę z południa w kierunku północnowschodnim przepływa rzeka Uszwica, do której dopływają: Kowalówka w Porębie Spytkowskiej, Zagroda w Okocimiu, Grodna i Jastwianka w Jadownikach. To nad tymi ciekami występuje najwięcej stanowisk archeologicznych. Poza tym w północnej części gminy znajdują się takie ciek wodne jak: Uszewka w Buczu, Uszew i Potok Mokrzyski w Mokrzkach i Ulga w Jasieniu. Do najstarszych stanowisk archeologicznych należą stanowiska w Jasieniu (38/124) oraz w Mokrzkach (1/21). Są to stanowiska z epoki mezolitu (kultura janisławicka i komornicka), kiedy panował ciepły i wilgotny klimat, a ludność trudniła się zbieractwem i łowiectwem na zwierzęta leśne. Kolejną epoką w dziejach ludzkości był neolit. Dzięki w dalszym ciągu dogodnemu klimatowi powstały warunki do rozwoju rolnictwa i hodowli zwierząt. Osady najstarszej kultury neolitycznej – kultury ceramiki wstęgowej rytej znajdują się w Brzesku (stan. 16-17/111-112), w Jasieniu (stan. 26/103) oraz Okocimiu (stan. 7/29). Stanowisk ogólnie datowanych na neolit lub epokę kamienia zarejestrowano łącznie 95. Liczba stanowisk archeologicznych w kolejnej epoce znacząco maleje. Na wczesną epokę brązu, epokę brązu oraz epokę brązu/epokę żelaza przypada jedynie 11 stanowisk. Epoka ta różni się od poprzedniej wynalezieniem wytrzymałego stopu metali – brązu, a potem żelaza i użytkowaniem ich do wyrobu ozdób oraz broni, a także stopniowym odchodzeniem od użytkowania narzędzi krzemiennych i kamiennych. Do najciekawszych osad z tego okresu

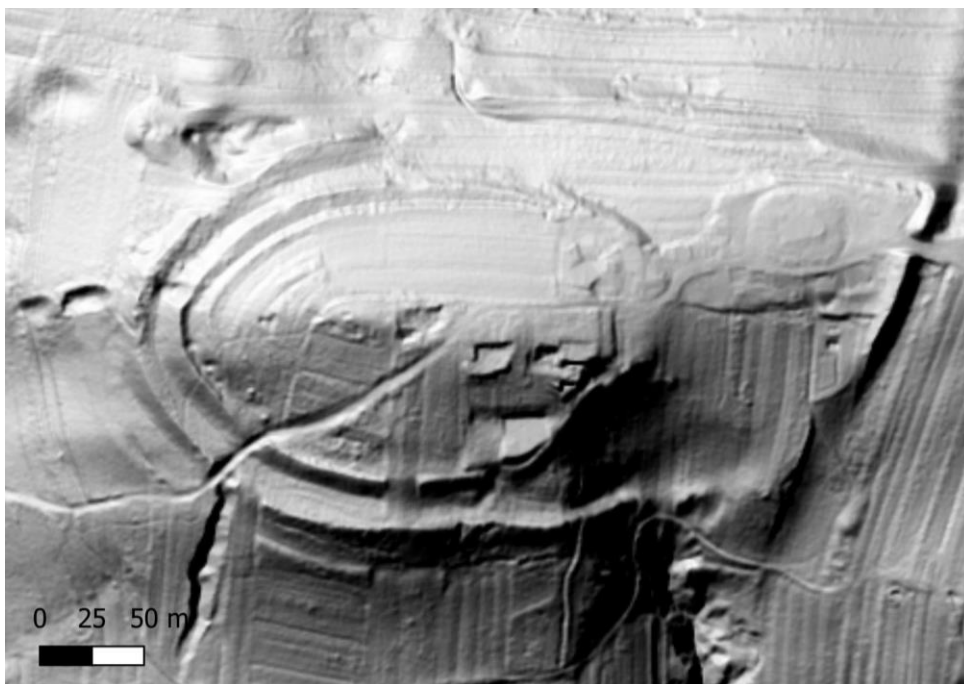
należy stanowisko 1/1 w Jadownikach. W trakcie badań wykopaliskowych odkryto na nim liczne fragmenty ceramiki z końca epoki brązu i początków epoki żelaza.

W kolejnych stuleciach tj. okresie wpływów rzymskich (okresie rzymskim, w przybliżeniu pierwsze cztery wieki naszej ery) rośnie liczba osad i śladów osadniczych. Jest ich około 65, aby już we wczesnym średniowieczu zmaleć do 29. Jednak bardziej sprzyjające warunki klimatyczne w średniowieczu, tzw. średniowieczne optimum klimatyczne (do XIV w.) spowodowały rozwój osadnictwa (zanotowano 63 stanowiska z tego okresu), a co za tym idzie ukształtowanie się obecnych wsi, folwarków (majątków rycerskich) oraz sieci parafialnej.

Do najcenniejszych stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie gminy Brzesko należą te wpisane do rejestru zabytków. Należy do nich stan. 1 – grodzisko i osada w Jadownikach oraz stanowisko 58 i 63 – osady przygodowe w Jadownikach.

miejsowość	AZP	nr stan. na obszarze	nr stan. w miejsc.	funkcja	datowanie	forma ochrony
Jadowniki	105-63	1	1	osada, grodzisko	epoka brązu, wczesne średniowiecze	Rejestr zabytków A – 356 z dnia 03.08.1993
Jadowniki	105-63	58	63	osada	wczesne średniowiecze	Rejestr Zabytków A – 357 z dnia 03.08.1993
Jadowniki	105-63	61	66	osada	wczesne średniowiecze	Rejestr Zabytków A – 357 z dnia 03.08.1993

Stanowisko 1/1 w Jadownikach położone jest kulminacji wzniesienia o wysokości 395 m n.p.m. o nazwie Bocheniec. Wzgórze opływa od południa i zachodu potok Grodna, od wschodu Jastwianka. Grodzisko zostało odkryte w 1905 roku przez krakowskiego archeologa Włodzimierza Demetrykiewicza. W 1910 roku po raz pierwszy został wykonany jego plan. W latach 1932-1933 było badane wykopaliskowo przez G. Leńczyka, a w 1966 i 1968 przez A. Żakiego i A. Jodłowskiego. W trakcie badań rozpoznano konstrukcję wałów i charakter zabudowy. Gród otoczony był podwójną linią wałów, od zachodu istniał trzeci, obecnie słabo widoczny. Najlepiej zachowany jest wał od strony wschodniej. U podstawy ma on 10 m szerokości, a w najwyższym miejscu 4 m wysokości. Skonstruowany został w technice przekładkowej. Na terenie grodziska zbudowano w XVI wieku kościół św. Anny (w miejscu otoczonym wałami, na wyraźnym plateau). Grodzisko datowane jest na IX i pierwszą połowę X wieku, niewykluczone jest jednak, że gród mógł funkcjonować również w okresie wczesnej państwowości albo mieć inne funkcje np. religijne (lokalizacja kościoła jako tradycja miejsca kultowego).

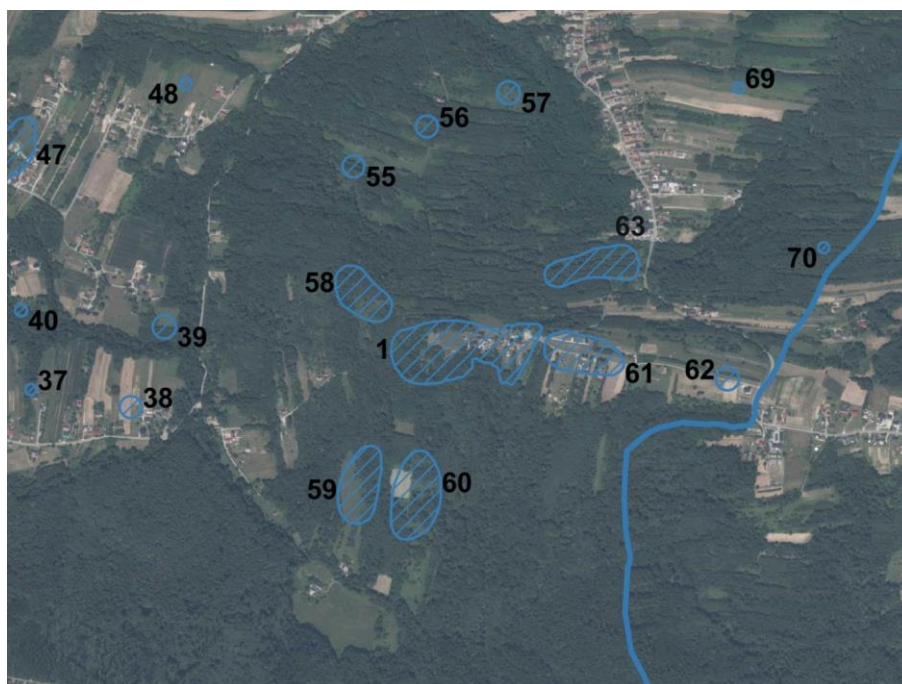

Numeryczny model terenu wzgórza Bocheniec. Widoczny majdan grodziska oraz plateau, na którym umiejscowiony jest kościół św. Anny (według badaczy jest to podgrodzie). Całość otoczona linią wałów - od strony południowej i zachodniej podwójną (<https://mapy.geoportal.gov.pl>)

Do rejestru zabytków wpisane są również dwie osady wczesnośredniowieczne tzw. podgrodkowe – stanowisko 63/58 i 61/66. Oprócz nich na terenie wzgórza Bocheniec znajdują się inne stanowiska archeologiczne. Do najważniejszych należą: Jadowniki 60/55 – osada kultury przeworskiej z późnego okresu rzymskiego, 61/56 – osada kultury przeworskiej z późnego okresu rzymskiego, 62/57 – osada kultury przeworskiej z późnego okresu rzymskiego, wczesnego i późnego średniowiecza, 64/59 - osada kultury przeworskiej z późnego okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza, 65/60 – osada z wczesnego średniowiecza, 66/61, 67/62, 68/63 – osady z wczesnego średniowiecza. O wyjątkowym charakterze wzgórza świadczą nie tylko stanowiska archeologiczne datowane na wczesne średniowiecze (zespół grodu i osad podgrodkowych) i związana z nimi średniowieczna wieś Jadowniki - książęca osada służebna z parafią pw. św. Prokopa Opata (kanonizowanego w 1204 roku), ale również fundacja kościoła św. Anny w XVI wieku i kapliczka św. Anny zlokalizowana przy cudownym źródle. **Cały kompleks wzgórza Bocheniec godny jest szczególnej ochrony.**

Wał grodziska od strony południowo-wschodniej

Najważniejsze stanowiska archeologiczne znajdujące się na wzgórzu Bocheniec (opis w tekście)

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Brzesko ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków:

L.p.	miejsowość według karty AZP	obręb	AZP	nr stan. na obszarze	nr stan. w miejsc.	funkcja	datowanie	forma ochrony
1	Brzesko		104-62	1	1	śląd osadniczy	okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
2	Brzesko		104-62	2	2	śląd osadniczy	okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
3	Brzesko		104-62	3	3	śląd osadniczy	okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
4	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-63	8	4	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
5	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-63	9	5	śląd osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR LVIII/400/2010 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 30 czerwca 2010 roku.)
6	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-63	10	6	śląd osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
7	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-63	13	7	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
8	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-63	15	8	ślady osadnicze	epoka kamienia, prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XXXII/216/2016 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 30 listopada 2016 roku.)
9	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-63	16	9	ślady osadnicze	późny okres wpływów rzymskich (kultura przeworska); późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

10	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-63	23	10	śląd osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XXXII/216/2016 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 30 listopada 2016 roku.)
11	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-63	104	11	kopiec	nieokreślona	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
12	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-62	107	11	osada	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
13	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-62	108	12	osada	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
14	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-62	109	13	śląd osadniczy	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
15	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-62	110	14	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
16	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-62	111-112	16-17	osady, śląd osadniczy	neolit (kultura ceramiki wstęgowej rytej), późny okres rzymski (kultura przeworska); późne średniowiecze, prahistoria; wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
17	Brzesko	Jasień	104-62	120	18	osady, ślady osadnicze	neolit; późny okres wpływów rzymskich (kultura przeworska); okres rzymski; późne średniowiecze – nowożytność (XV – XVI wiek), neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
18	Brzesko	Brzesko-Miasto	104-62	123	19	ślady osadnicze	neolit, pradzieje	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
19	Bucze		103-63	3	1	osada? cmentarzysko?	nieokreślona	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
20	Bucze	Mokrzyska-Bucze	103-63	4	2	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
21	Bucze	Mokrzyska-Bucze	103-63	5	3	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
22	Bucze	Mokrzyska-Bucze	103-63	6	4	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

23	Jadowniki	Jadowniki	105-63	1	1	osada, grodzisko	epoka brązu, wczesne średniowiecze	Rejestr Zabytków województwa małopolskiego nr A – 356 z dnia 03.08.1993
24	Jadowniki	Jadowniki	104-63	4	2	śląd osadniczy, osady	epoka kamienia; epoka brązu/wczesna epoka żelaza (kultura łużycka), okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
25	Jadowniki	Brzesko-Miasto	104-63	11	3	śląd osadniczy	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
26	Jadowniki	Jadowniki	104-63	12	4	osady	neolit, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
27	Jadowniki	Brzesko-Miasto	104-63	14	5	ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska); późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
28	Jadowniki	Jadowniki	104-63	17	6	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XXXII/215/2016 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 30 listopada 2016 roku)
29	Jadowniki	Jadowniki	104-63	18	7	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XXXII/215/2016 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 30 listopada 2016 roku)
30	Jadowniki	Jadowniki	104-63	19	8	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XXXII/215/2016 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 30 listopada 2016 roku)

31	Jadowniki	Jadowniki	104-63	20	9	osada, ślad osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska), późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XXXII/215/2016 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 30 listopada 2016 roku)
32	Jadowniki	Jadowniki	104-63	24	10	osada	okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
33	Jadowniki	Jadowniki	104-63	25	11	ślady osadnicze	okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
34	Jadowniki	Jadowniki	104-63	26	12	osada, ślad osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska), późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
35	Jadowniki	Jadowniki	104-63	27	13	ślad osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
36	Jadowniki	Jadowniki	104-63	28	14	ślad osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
37	Jadowniki	Jadowniki	104-63	29	15	ślady osadnicze	prahistoria, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
38	Jadowniki	Jadowniki	104-63	30	16	ślad osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
39	Jadowniki	Jadowniki	104-63	31	17	ślad osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
40	Jadowniki	Jadowniki	104-63	32	18	ślad osadniczy, osady	prahistoria, późny okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
41	Jadowniki	Jadowniki	104-63	33	19	osada, ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
42	Jadowniki	Jadowniki	104-63	34	20	ślad osadniczy, osady	epoka kamienia, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

43	Jadowniki	Jadowniki	104-63	35	21	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
44	Jadowniki	Jadowniki	104-63	36	22	ślady osadnicze	prahistoria, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
45	Jadowniki	Jadowniki	104-63	40	23	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
46	Jadowniki	Jadowniki	104-63	41	24	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
47	Jadowniki	Jadowniki	104-63	42	25	śląd osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
48	Jadowniki	Jadowniki	104-63	43	26	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
49	Jadowniki	Jadowniki	104-63	44	27	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
50	Jadowniki	Jadowniki	104-63	45	28	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
51	Jadowniki	Jadowniki	104-63	46	29	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
52	Jadowniki	Jadowniki	104-63	47	30	śląd osadniczy, osada	prahistoria, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
53	Jadowniki	Jadowniki	104-63	48	31	ślady osadnicze, osada	prahistoria, nowożytność, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
54	Jadowniki	Jadowniki	104-63	49	32	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
55	Jadowniki	Jadowniki	104-63	50	33	śląd osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
56	Jadowniki	Jadowniki	104-63	51	34	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
57	Jadowniki	Jadowniki	104-63	52	35	ślady osadnicze	prahistoria, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
58	Jadowniki	Jadowniki	104-63	53	36	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
59	Jadowniki	Jadowniki	104-63	54	37	ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

60	Jadowniki	Jadowniki	104-63	55	38	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
61	Jadowniki	Jadowniki	104-63	56	39	osada	okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
62	Jadowniki	Jadowniki	104-63	57	40	śląd osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
63	Jadowniki	Jadowniki	104-63	58	41	śląd osadniczy, osada	epoka kamienia, okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
64	Jadowniki	Jadowniki	104-63	59	42	ślady osadnicze	wczesne i późne średniowiecze, wczesna epoka brązu?, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
65	Jadowniki	Jadowniki	104-63	60	43	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
66	Jadowniki	Jadowniki	104-63	61	44	śląd osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
67	Jadowniki	Jadowniki	104-63	62	45	śląd osadniczy, osada	epoka kamienia, późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
68	Jadowniki	Jadowniki	104-63	63	46	osada	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
69	Jadowniki	Jadowniki	104-63	64	47	śląd osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
70	Jadowniki	Jadowniki	104-63	65	48	śląd osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
71	Jadowniki	Jadowniki	104-63	66	49	ślady osadnicze	epoka kamienia, prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
72	Jadowniki	Jadowniki	104-63	67	50	ślady osadnicze	epoka kamienia, prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
73	Jadowniki	Jadowniki	104-63	68	51	osada, ślady osadnicze	wczesna epoka brązu, epoka kamienia; nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
74	Jadowniki	Jadowniki	104-63	69	52	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

75	Jadowniki	Jadowniki	104-63	70	53	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
76	Jadowniki	Jadowniki	105-63	49	54	ślady osadnicze, osady	neolit, prahistoria, późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
77	Jadowniki	Jadowniki	105-63	50	55	osady	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
78	Jadowniki	Jadowniki	105-63	51	56	śląd osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
79	Jadowniki	Jadowniki	105-63	52	57	ślady osadnicze	epoka kamienia, prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
80	Jadowniki	Jadowniki	105-63	53	58	śląd osadniczy, osada	prahistoria, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
81	Jadowniki	Jadowniki	105-63	54	59	osady	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
82	Jadowniki	Jadowniki	105-63	55	60	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
83	Jadowniki	Jadowniki	105-63	56	61	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
84	Jadowniki	Jadowniki	105-63	57	62	osada, ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
85	Jadowniki	Jadowniki	105-63	58	63	osada	wczesne średniowiecze	Rejestr Zabytków województwa małopolskiego nr A – 357 z dnia 03.08.1993
86	Jadowniki	Jadowniki	105-63	59	64	osady	późny okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
87	Jadowniki	Jadowniki	105-63	60	65	osady	prahistoria, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
88	Jadowniki	Jadowniki	105-63	61	66	osada	wczesne średniowiecze	Rejestr Zabytków województwa małopolskiego nr A – 357 z dnia 03.08.1993

89	Jadowniki	Jadowniki	105-63	62	67	osada	wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
90	Jadowniki	Jadowniki	105-63	63	68	osada	wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
91	Jadowniki	Jadowniki	105-63	64	69	ślady osadnicze	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
92	Jadowniki	Jadowniki	105-63	65	70	ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
93	Jadowniki	Jadowniki	105-63	66	71	ślady osadnicze	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
94	Jadowniki	Jadowniki	105-63	67	72	ślady osadnicze	epoka kamienia, późny okres rzymski, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
95	Jadowniki	Jadowniki	105-63	68	73	ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
96	Jadowniki	Jadowniki	105-63	69	74	ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
97	Jadowniki	Jadowniki	105-63	70	75	ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
98	Jadowniki	Jadowniki	104-63	111	78	ślady osadnicze	epoka kamienia, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
99	Jasień	Jasień	104-62	1	1	osada	średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
100	Jasień	Jasień	104-62	2	2	osada	wczesne średniowiecze?	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
101	Jasień	Jasień	104-62	3	3	osada	średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
102	Jasień	Jasień	104-62	81	4	ślady osadnicze	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
103	Jasień	Jasień	104-62	82	5	ślady osadnicze	neolit; późny okres rzymski (kultura przeworska); późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
104	Jasień	Jasień	104-62	83	6	ślady osadnicze	epoka kamienia; późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

105	Jasień	Jasień	104-62	84	7	ślady osadnicze	epoka kamienia; nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
106	Jasień	Jasień	104-62	85	8	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
107	Jasień	Jasień	104-62	86	9	ślady osadnicze	epoka kamienia; późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
108	Jasień	Jasień	105-62	58	10	osada	okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
109	Jasień	Jasień	104-62	87	10	osada, ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
110	Jasień	Jasień	105-62	59	11	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
111	Jasień	Jasień	104-62	88	11	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
112	Jasień	Jasień	104-62	94	17	osada	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
113	Jasień	Jasień	104-62	89	12	ślady osadnicze	neolit, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
114	Jasień	Jasień	104-62	90	13	osady, ślady osadnicze	neolit, prahistoria, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
115	Jasień	Jasień	104-62	91	14	ślady osadnicze	prahistoria, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
116	Jasień	Jasień	104-62	92	15	ślady osadnicze	epoka kamienia, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
117	Jasień	Jasień	104-62	93	16	osada, ślady osadnicze	neolit, prahistoria, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
118	Jasień	Jasień	104-62	95	18	ślady osadnicze	epoka kamienia, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
119	Jasień	Jasień	104-62	96	19	ślady osadnicze	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
120	Jasień	Jasień	104-62	97	20	ślady osadnicze	późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

121	Jasień	Jasień	104-62	98	21	ślady osadnicze, osada	epoka kamienia, okres rzymski, prahistoria, wczesne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
122	Jasień	Jasień	104-62	99	22	śląd osadniczy, osady	epoka kamienia, neolit, późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
123	Jasień	Jasień	104-62	100	23	osada, ślad osadniczy	późny okres rzymski, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
124	Jasień	Jasień	104-62	101	24	ślady osadnicze	epoka kamienia, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
125	Jasień	Jasień	104-62	102	25	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
126	Jasień	Jasień	104-62	103	26	śląd osadniczy, osada	późny okres rzymski (kultura przeworska), neolit (kultura ceramiki wstęgowej rytej)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
127	Jasień	Jasień	104-62	104	27	ślady osadnicze, osady	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność; neolit /wczesna epoka brązu, okres wpływów rzymskich	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
128	Jasień	Jasień	104-62	105	28	osady, ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze, prahistoria, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
129	Jasień	Jasień	104-62	106	29	ślady osadnicze	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
130	Jasień	Jasień	105-62	55	7	osady, ślady osadnicze	neolit, późny okres rzymski, prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

131	Jasień	Jasień	105-62	56	8	ślady osadnicze	epoka kamienia, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
132	Jasień	Jasień	105-62	57	9	osady, ślad osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
133	Jasień	Jasień	104-62	119	35	ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
134	Jasień	Jasień	104-62	121	36	ślady osadnicze	neolit, późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
135	Jasień	Jasień	104-62	122	37	ślady osadnicze	pradzieje, neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
136	Jasień	Jasień	104-62	124	38	ślady osadniczy, osady	mezolit (kultura janisławicka, kultura komornicka; środkowa epoka brązu (kultura łużycka, epoka kamienia/ epoka brązu, nowożytność; starsza epoka brązu (kultura mierzanowicka, kultura trzciniecka)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
137	Jasień	Jasień	104-62	126	36	znalezisko luźne	epoka brązu, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
138	Jasień	Jasień	104-62	128	41	znalezisko luźne	XV wiek	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
139	Jasień	Jasień	104-62	129	40	znalezisko luźne	okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
140	Jodłówka	Jasień	104-62	115	11	ślady osadnicze	epoka kamienia, prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
141	Łazy	Jasień	104-62	69	52	ślad osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
142	Łazy	Jasień	104-62	70	53	ślad osadniczy, osada	neolit, późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

143	Łazy	Jasień	104-62	72	55	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
144	Łazy	Jasień	104-62	73	56	osada, ślad osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
145	Łazy	Jasień	104-62	74	57	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
146	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	104-63	22	2	ślady osadnicze	prahistoria, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
147	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	103-63	7	3	ślad osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
148	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	104-63	21	1	ślad osadniczy	mezolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
149	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	103-63	10	4	ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
150	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	104-63	105	5	ślad osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
151	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	103-63	22	6	osada, ślad osadniczy	neolit/wczesna epoka brązu, późne średniowiecze/nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
152	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	103-63	23	7	ślady osadnicze	neolit/wczesna epoka brązu/ pradzieje, późne średniowiecze/nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
153	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	104-63	112	8	ślady osadnicze	neolit, późne średniowiecze/ nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
154	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	103-63	24	9	ślady osadnicze	pradzieje, późne średniowiecze/nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
155	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	103-63	25	10	ślady osadnicze	pradzieje, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
156	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	103-63	26	11	ślady osadnicze	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

157	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	104-63	113	12	ślady osadnicze	pradzieje, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze – nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
158	Mokrzyska	Mokrzyska-Bucze	104-63	125	13	znalezisko luźne	?	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
159	Okocim	Okocim	105-63	2	1	ślad osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
160	Okocim	Okocim	105-63	3	2	ślady osadnicze	prahistoria; wczesne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
161	Okocim	Okocim	105-63	4	3	ślady osadnicze	epoka kamienia, późny okres rzymski, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
162	Okocim	Okocim	105-63	5	4	ślady osadnicze	prahistoria; wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
163	Okocim	Okocim	105-63	6	5	ślad osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
164	Okocim	Okocim	105-63	7	6	ślad osadniczy	XVII wiek	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
165	Okocim	Okocim	105-63	29	7	osada, ślad osadniczy	neolit (kultura ceramiki wstęgowej rytej), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
166	Okocim	Okocim	105-63	30	8	ślad osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
167	Okocim	Okocim	105-63	31	9	osada	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
168	Okocim	Okocim	105-63	32	10	ślady osadnicze, osady	epoka kamienia, nowożytność, neolit, prahistoria, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
169	Okocim	Okocim	105-63	33	11	ślad osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
170	Okocim	Okocim	105-63	34	12	osady, ślad osadniczy	prahistoria, nowożytność; późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
171	Okocim	Okocim	105-63	35	13	ślad osadniczy, osada	prahistoria, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

172	Okocim	Okocim	105-63	36	14	ślady osadnicze	neolit, średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
173	Okocim	Okocim	105-63	37	15	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
174	Okocim	Okocim	105-63	38	16	ślady osadnicze, osady	epoka brązu, nowożytność, późny okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
175	Okocim	Okocim	105-63	39	17	osada, ślad osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska), wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
176	Okocim	Okocim	105-63	40	18	śląd osadniczy	nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
177	Okocim	Okocim	105-63	41	19	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
178	Okocim	Okocim	105-63	42	20	osada, ślad osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
179	Okocim	Okocim	105-63	43	21	ślady osadnicze, osada	epoka kamienia, prahistoria, średniowiecze; nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
180	Okocim	Okocim	105-63	44	22	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
181	Okocim	Okocim	105-63	45	23	osada, ślad osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
182	Okocim	Okocim	105-63	46	24	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
183	Okocim	Okocim	105-63	47	25	osady, ślad osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność; późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
184	Okocim	Okocim	105-63	48	26	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
185	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	38	1	ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

186	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	39	2	śląd osadniczy	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
187	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	40	3	ślady osadnicze	późny okres rzymski (kultura przeworska), nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
188	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	42	5	śląd osadniczy	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
189	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	41	4	osada	epoka brązu	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
190	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	43	6	śląd osadniczy	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
191	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	44	7	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
192	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	48	8	ślady osadnicze, osady	epoka kamienia, późny okres rzymski; neolit, prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
193	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	49	9	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
194	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	53	10	śląd osadniczy	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
195	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	54	11	osada	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
196	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	60	12	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
197	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	61	13	osada	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
198	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	62	14	ślady osadnicze	późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
199	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	63	15	śląd osadniczy	okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
200	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	64	16	osada, ślady osadnicze	neolit, późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
201	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	65	17	ślady osadnicze, osada	neolit, późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

202	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	66	18	ślady osadnicze	późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
203	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	67	19	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
204	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	68	20	ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze, prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
205	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	69	21	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
206	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	70	22	ślady osadnicze	epoka kamienia, prahistoria, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
207	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	71	23	osada	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
208	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	72	24	osada	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
209	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	73	25	osada	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
210	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	74	26	śląd osadniczy	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
211	Poręba Spytkowska	Poręba Spytkowska	105-62	75	27	śląd osadniczy	neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
212	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	5	1	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
213	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	6	2	śląd osadniczy	średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
214	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	75	3	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
215	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	76	4	śląd osadniczy	późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
216	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	77	5	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
217	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	78	6	śląd osadniczy	późny okres rzymski (kultura przeworska)	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
218	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	79	7	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

219	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	80	8	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
220	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	81	9	ślady osadnicze	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
221	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	82	10	ślady osadnicze	prahistoria, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
222	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	83	11	ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
223	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	106	12	ślady osadnicze	epoka kamienia, neolit	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
224	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	107	13	śląd osadniczy, osada	prahistoria (wczesna epoka brązu?), późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
225	Sterkowiec	Sterkowiec	104-63	108	14	śląd osadniczy	wczesna epoka brązu	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
226	Szczepanów	Szczepanów	104-63	37	1	ślady osadnicze	epoka kamienia, wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
227	Szczepanów	Szczepanów	104-63	38	2	ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
228	Szczepanów	Szczepanów	104-63	39	3	śląd osadniczy	wczesne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
229	Szczepanów	Mokrzyska- Bucze	103-63	11	4	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
230	Szczepanów	Szczepanów	103-63	12	5	śląd osadniczy	prahistoria	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
231	Szczepanów	Szczepanów	103-63	13	6	ślady osadnicze, osada	epoka kamienia, późne średniowiecze, nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
232	Szczepanów	Szczepanów	103-63	14	7	ślady osadnicze	epoka kamienia, późne średniowiecze	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
233	Szczepanów	Szczepanów	103-63	15	8	śląd osadniczy	epoka kamienia	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków
234	Wokowice	Wokowice	103-63	21	1	osady	epoka brązu (kultura łużycka), późne średniowiecze/ nowożytność	Gminna Ewidencja Zabytków Wojewódzka Ewidencja Zabytków

Dziedzictwo niematerialne

Gwara ludowa z terenu gminy Brzesko należy do dialektu małopolskiego, który wykształcił się w skupisku etniczno-językowym plemienia Wiślan w dorzeczu górnej Wisły, między Pogórzem Karpackim, Górami Świętokrzyskimi i Puszcą Sandomierską. Dialekt ten znacznie poszerzył swój zasięg terytorialny na skutek migracji. Co ciekawe to właśnie dialekt małopolski wpłynął znacznie na ukształtowanie się polskiego języka literackiego od przełomu XIV/XV wieku.

W ujęciu etnograficznym gmina Brzesko należy do regionu Krakowiaków Wschodnich. Męski strój ludowy Krakowiaków Wschodnich to biała lniana koszula, proste spodnie z płótna lnianego w pionowe, najczęściej białe-czerwone paski, pas, buty, kaftan bez rękawów lub z rękawami, sukmana i rogatywka. Ubiór kobiety charakteryzował się wielością odmian i wariantów. Inaczej ubierano się w okolicach Pińczowa, Skalbmierza, Miechowa, Brzeska czy Dąbrowy Tarnowskiej. Ubiór składał się z następujących elementów: *chusta czepcowa* (dla mężatki) lub *chustka*, koszula oraz często stanowiąca jej uzupełnienie oddzielna kryzka, spódnice wierzchnia i spodnia (*fartuchy*), *zapaska*, *gorset*, kaftan (*katana*), obuwie i korale.

Na terenie gminy działa Miejski Ośrodek Kultury oraz Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna z filiami w Jadownikach, Mokrzych, Okocimiu, Porębie Spytkowskiej i Szczepanowie. W 2017 zainicjowało swoją działalność Muzeum Regionalne, skupiające, w swych zbiorach liczne pamiątki i zabytki z terenu Brzeska i okolic. Od 2020 roku działa również Izba Regionalna „Niezapominajka” w Wokowicach, od 2001 roku Izba Regionalna Towarzystwa Miłośników Ziemi Jadownickiej. W 2016 roku rozpoczęło swoją działalność Stowarzyszenie Miłośników Browaru Okocim, które organizuje możliwość zwiedzania browaru. W Gminie Brzesko działa 26 stowarzyszeń, również związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego (np. Stowarzyszenie Krzewienia Kultu św. Stanisława i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Ziemi Szczepanowskiej, Brzeskie Towarzystwo GRYF, ZHP, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Okocimskiej, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Wsi Mokrzyńska, Porębskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Bucze, Towarzystwo Miłośników Ziemi Jadownickiej). We wszystkich miejscowościach działają Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, sportowe kluby i wiejskie świetlice.

Przez gminę przechodzi szlak pielgrzymkowy Droga św. Jakuba oraz turystyczne Na Śliwkowym Szlaku i Szlak Architektury Drewnianej. Wyznaczone są także liczne szlaki rowerowe.

Na terenie gminy działają z licznymi sukcesami Zespół Pieśni i Tańca Porębianie oraz Zespoły Regionalne Krakowiacy Ziemi Brzeskiej i Jadowniczanie.

Gmina Brzesko należy do Lokalnej Grupy Działania „Wrota Karpat”.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Najwyższą formą ochrony czyli wpisem do rejestru zabytków województwa małopolskiego, a jednocześnie znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków, objętych jest 57 obiektów nieruchomych, w tym 3 zespoły (z czego 32 obiekty na terenie miasta) oraz

2 obiekty ruchome (figury św. Jana Nepomucena i Chrystusa Miłosiernego w Porębie Spytkowskiej). Obiekty ujęte w rejestrze zabytków ruchomych, nie ujęte w poniższej tabeli, to wyposażenie ruchome kościoła parafialnego pw. św. Jakuba Apostoła w Brzesku (rejestr zabytków nr B-263/M z dnia 21.12.2011 r.), kościoła św. Anny w Jadownikach (rejestr zabytków nr B-211 z dnia 25.03.1971 r.), św. Prokopa w Jadownikach (rejestr zabytków nr B-212 z dnia 25.03.1971 r. oraz B-255 z dnia 30.12.1960 r.), WNMP w Jasieniu (rejestr zabytków nr B-127 z dnia 15.12.1980 r.), św. Bartłomieja w Porębie Spytkowskiej (rejestr zabytków nr B-28/M z dnia 22.03.2007 r.), św. Marii Magdaleny i św. Stanisława BM w Szczepanowie (rejestr zabytków nr B-142/M z dnia 03.07.2009 r.), kościoła cmentarnego św. Stanisława w Szczepanowie rejestr zabytków nr B-143/M z dnia 23.06.2009 r.), kaplicy narodzenia św. Stanisława w Szczepanowie (rejestr zabytków nr B-144/M z dnia 25.05.2009 r.). Dokładne opisy obiektów znajdują się w kartach Gminnej Ewidencji Zabytków.

Zabytki wpisane do rejestru zabytków województwa małopolskiego:

lp.	miejsowość	obiekt	adres	datowanie	forma ochrony
1	Brzesko	historyczny układ urbanistyczny miasta Brzeska wraz z zabudową		ok. 1385 rok – pocz. XX wieku	Rejestr zabytków nr A – 22/M z 14.11.2005 r.
2	Brzesko	cmentarz żydowski	ul. Czarnowiejska, dz. ewid. 1163	3 dekada XIX w.	Rejestr zabytków nr A-353 z dnia 08.10.1992
3	Brzesko	cmentarz wojenny	ul. Czarnowiejska, dz. ewid. 1162	1916-1917 rok	Rejestr zabytków nr A-352 z dnia 5.10.1992
4	Brzesko	kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła	ul. Głowackiego 2	poł. XV w. (po 1447 roku)	Rejestr Zabytków nr A-1270/M z 30.06.2011
5	Brzesko	cmentarz przykościelny	ul. Głowackiego 2	przełom XIV i XV w.	Rejestr Zabytków nr A-1270/M z 30.06.2011
6	Brzesko	mur oporowy, ogrodzenie	ul. Głowackiego 2	XIV/XV wiek, 1927 rok	Rejestr Zabytków nr A-1270/M z 30.06.2011
7	Brzesko	starodrzew	ul. Głowackiego 2	XIX wiek	Rejestr Zabytków nr A-1270/M z 30.06.2011
8	Brzesko	<i>zespół pałacowo-parkowy Goetzów</i>	<i>ul. Barona Jana Goetza, ul. Mickiewicza</i>	1898 - 1909 rok	<i>Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972</i>
9	Brzesko	pałac	ul. Barona Jana Goetza 6	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
10	Brzesko	park	ul. Barona Jana Goetza 6	1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
11	Brzesko	oficyna	ul. Barona Jana Goetza 6	1908-1909 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972

12	Brzesko	oranżeria	ul. Barona Jana Goetza 6	1908-1909 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
13	Brzesko	kaplica	ul. Barona Jana Goetza 6	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
14	Brzesko	kordegarda	ul. Mickiewicza 66	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
15	Brzesko	brama wjazdowa	ul. Mickiewicza 66	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
16	Brzesko	stajnie	ul. Mickiewicza 68	ok.. 1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
17	Brzesko	ujeżdżalnia	ul. Mickiewicza 68	ok.. 1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
18	Brzesko	teatr	ul. Wesoła 4	1902-1903 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
19	Brzesko	wozownia	ul. Mickiewicza 66 A	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
20	Brzesko	mur ogrodzeniowy	ul. Mickiewicza 66	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
21	Brzesko	ratusz	ul. Kościuszki 7	1909-1910 rok	Rejestr Zabytków nr A-43/M z dnia 24.02.2006 r.
22	Brzesko	cmentarz parafialny	ul. Kościuszki 9	przed 1813 rokiem	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
23	Brzesko	ogrodzenie cmentarza z kamiennymi figurami	ul. Kościuszki 9	XIX wiek	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
24	Brzesko	kaplica grobowa	ul. Kościuszki 9	1904 rok	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
25	Brzesko	kaplica grobowa	ul. Kościuszki 9	przed 1850 rokiem	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
26	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 14	1907 rok	Rejestr Zabytków nr A-149/M z dnia 16.06.2008 rok
27	Brzesko	budynek sądu rejonowego	ul. Kościuszki 20	1906 rok	Rejestr Zabytków A-243 z dnia 14.01.1983
28	Brzesko	dwór	ul. Okocimska 44	XIX/XX w.	Rejestr zabytków nr A – 392 z dnia 23.02.1996
29	Brzesko	mur oporowy	ul. Okocimska 44	XIX/XX w.	Rejestr zabytków nr A – 392 z dnia 23.02.1996

30	Brzesko	synagoga	ul. Puszkina 2	1904-1905 rok	Rejestr zabytków nr A – 152/M z dnia 16.07.2008
31	Brzesko	kamienica	Rynek 15	1905-1907 rok	Rejestr Zabytków nr A – 150/M z dnia 16.06.2008
32	Brzesko	kamienica	Rynek 16	1907 rok	Rejestr Zabytków nr A – 145/M z dnia 13.05.2008
33	Bucze	dom drewniany	ul. Trakt Szczepanowski 19	1860 rok	Rejestr Zabytków A -183 z dnia 19.12.1979
34	Bucze	stodoła	ul. Trakt Szczepanowski 19	pocz. XX wieku	Rejestr Zabytków A -183 z dnia 19.12.1979
35	Jadowniki	kościół parafialny pw. św. Prokopa Opata	ul. Św. Prokopa 53	1908 rok	Rejestr zabytków: A – 253 z dnia 10.06.1985
36	Jadowniki-Bocheniec	kościół filialny pw. św. Anny	ul. Św. Anny 24	Przed 1594 rokiem	Rejestr zabytków: A – 254 z dnia 25.03.1971 r.
37	Jasień	kościół	ul. Ks. Mazurkiewicza 1	1436 rok	Rejestr zabytków: A – 212 z dnia 22.01.1980 r.
38	Jasień	spichlerz	ul. Ks. Mazurkiewicza 1	1836 rok	Rejestr zabytków: A – 194 z dnia 19.12.1979 r.
39	Okocim	kościół parafialny pw. Świętej Trójcy	ul. Goetzów Okocimskich 84	1885 rok	Rejestr zabytków: A – 263 z dnia 27.09.1985
40	Okocim	dwór	ul. Goetzów Okocimskich 49	1 poł. XIX wieku	Rejestr zabytków: A – 166/A z 10.04.2013
41	Okocim	park	ul. Goetzów Okocimskich 49	pocz. XIX wieku	Rejestr zabytków: A – 166/A z 10.04.2013
42	Poręba Spytkowska	kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła	ul. Św. Bartłomieja 105	XVI wiek	Rejestr zabytków: A – 263 z dnia 27.09.1985
43	Poręba Spytkowska	dzwonnica	ul. Św. Bartłomieja 105	XVII wiek	Rejestr zabytków: A – 263 z dnia 27.09.1985
44	Poręba Spytkowska	figura	ul. Św. Bartłomieja 105	1865 rok	Rejestr zabytków: B – 28/M z dnia 22.03.2007
45	Poręba Spytkowska	figura	ul. Tęczowa (między 32 a 40)	1892 rok	Rejestr zabytków: B – 99/M z dnia 24.02.2009
46	Szczepanów	kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny i św. Stanisława	ul. Św. Stanisława 2	1470 i 1914 rok	Rejestr zabytków B.S.-11-Be-7/936 z 02.06.1936, A – 321 z dnia 02.03.1989
47	Szczepanów	mur ogrodzeniowy	ul. Św. Stanisława 2	2 połowa XV wieku, XVIII wiek	Rejestr zabytków: A – 321 z dnia 02.03.1989 r.

48	Szczepanów	bramka w murze kościoła parafialnego	ul. Św. Stanisława 2	2 połowa XV wieku	Rejestr zabytków: A – 321 z dnia 02.03.1989 r.
49	Szczepanów	cmentarz wojenny	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	1914 rok	Rejestr Zabytków A – 1441/M z dnia 05.08.2015 r.
50	Szczepanów	ogrodzenie cmentarza wojennego	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	1914 rok	Rejestr Zabytków A – 1441/M z dnia 05.08.2015 r.
51	Szczepanów	kościół cmentarny pw. św. Stanisława	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	1871 rok	Rejestr Zabytków A – 322 z dnia 03.03.1989 r.
52	Szczepanów	dzwonnica	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	1876 , 1926 rok	Rejestr Zabytków A – 322 z dnia 03.03.1989 r.
53	Szczepanów	<i>zespół narodzenia św. Stanisława</i>	<i>ul. Św. Stanisława 39</i>	<i>Rok 1861, 1936 i pierwsza poł. XIX w.</i>	<i>Rejestr zabytków A – 323 z dnia 03.03.1989 r.</i>
54	Szczepanów	kaplica narodzenia św. Stanisława	ul. Św. Stanisława 39	1861 rok	Rejestr zabytków A – 323 z dnia 03.03.1989 r.
55	Szczepanów	kolumna z figurą	ul. Św. Stanisława 39	XVII wiek	Rejestr zabytków A – 323 z dnia 03.03.1989 r.
56	Szczepanów	studnia	ul. Św. Stanisława 39	1936 rok	Rejestr zabytków A – 323 z dnia 03.03.1989 r.
57	Wokowice	dwór	ul. Dworska 4	XVIII/XIX wiek	Rejestr zabytków A – 220 z dnia 07.07.1980 r.
58	Wokowice	park	ul. Dworska 4	XIX wiek	Rejestr zabytków A – 220 z dnia 07.07.1980 r.
59	Wokowice	<i>zespół dworsko-parkowy</i>	<i>ul. Dworska 4</i>	<i>XVIII/XIX wiek</i>	<i>Rejestr zabytków A – 220 z dnia 07.07.1980 r.</i>

Objęcie wyżej wymienionych zabytków formą ochrony jakim jest wpis do rejestru zabytków ma swoje konsekwencje w postaci konieczności należytego sprawowania nad nim opieki. Właściciel lub posiadacz ma obowiązek zapewnienia warunków, między innymi, naukowego badania i dokumentowania zabytków, prowadzenia prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczenia zabytku, utrzymania zabytku i jego otoczenia w jak najlepszym stanie, upowszechniania wiedzy o zabytku (art. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Właściciel lub posiadacz ma obowiązek zawiadomić WKZ w przypadku zniszczenia, zagubienia, kradzieży, zagrożeniu zabytku, miejsca przechowywania, zmianach dotyczących właściciela lub posiadacza zabytku (art. 28 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W przypadku prowadzonych robót budowlanych, prac restauracyjnych, konserwatorskich, prac archeologicznych itp. przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków należy uzyskać pozwolenie WKZ (art. 36 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Art. 38, 39 i 40 wspomnianej ustawy określa sposób kontroli zabytku wpisanego do rejestru zabytków przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W przypadku stanowisk archeologicznych oraz stanowisk

archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków mają zastosowanie przepisy art. 31 i 32, w których nałożony jest obowiązek pokrycia kosztów badań archeologicznych jeśli nastąpi przekształcenie lub zniszczenie zabytku archeologicznego (w trakcie realizacji inwestycji), których rodzaj i zakres określa WKZ w drodze decyzji. Właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru zabytków może zwrócić się do ministra kultury lub wojewódzkiego konserwatora zabytków o udzielenie dotacji na sfinansowanie prac restauratorskich i konserwatorskich (art. 74) w wysokości 50% lub 100% jeśli obiekt posiada wyjątkową wartość historyczną (art. 78). Dodatkowo dotacji mogą udzielać organy samorządu: gminy, powiatu i województwa (art. 81).

Gmina Brzesko posiada 18 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego części miejscowości. Kilka zawiera zapisy dotyczące zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków. Szczegóły zostały omówione w rozdziale 5.1.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Obecnie w Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się 439 kart obiektów (w tym cztery zespoły), z czego 167 kart (w tym dwa zespoły) na terenie miasta Brzesko. Oprócz zabytków rejestrowych obejmuje obiekty znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Gminna Ewidencja Zabytków została zaktualizowana w 2024 roku, pozytywnie zaopiniowana przez MWKZ, Delegatura w Tarnowie pismem z dnia 16.05.2024 (DT-V.5133.28.2023.EB.TS3) oraz przyjęta przez Burmistrza Brzeska zarządzeniem nr 183/2024 z dnia 28 czerwca 2024 roku.

Istotną informacją dla właścicieli obiektów zabytkowych jest to, że w przypadku obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, ale ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (art. 39 Prawa budowlanego).

Wykaz obiektów stanowiących własność Gminy Brzesko:

l.p.	miejscowość	obiekt	adres	datowanie	forma ochrony
1	Brzesko	stajnie (w zespole pałacowo-parkowych Goetzów)	ul. Mickiewicza 68	ok. 1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
2	Brzesko	ujeżdżalnia w zespole pałacowo-parkowych Goetzów)	ul. Mickiewicza 68	ok. 1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
3	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 2 (Rynek 18A)	1907 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
4	Brzesko	kamienica	Rynek 16	1907 rok	Rejestr Zabytków nr A – 145/M z dnia 13.05.2008
5	Brzesko	figura św. Floriana	Rynek	1731 rok	Gminna Ewidencja Zabytków

6	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 4	1886 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
7	Brzesko	ratusz	ul. Kościuszki 7	1909-1910 rok	Rejestr Zabytków nr A-43/M z dnia 24.02.2006 r.
8	Brzesko	budynek mieszkalny (obecnie przedszkole)	ul. Mickiewicza 21	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
9	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Okocimska 40	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
10	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Okocimska 42	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
11	Bucze	szkoła	ul. Okulicka 6	1929 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
12	Jadowniki	szkoła	ul. Św. Prokopa 4	1932 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
13	Okocim	szkoła	ul. Goetzów Okocimskich 102	lata 1895-1937	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
14	Okocim	dom ludowy	ul. Goetzów Okocimskich 83	lata 1930-31	Gminna Ewidencja Zabytków
15	Poręba Spytkowska	przedszkole	ul. Kasztelana Spytki 100	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków

Zabytki nieruchome i ruchome w Gminie Brzesko ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków

l.p.	l.p.	miejsowość	obiekt	adres	dz. nr ewid.	datowanie	forma ochrony
1	1	Brzesko (Jasień)	figura	przy wjeździe na autostradę A4	1910/5 (obwód Jasień)	1866 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
2	2	Brzesko	historyczny układ urbanistyczny miasta Brzeska wraz z zabudową			ok. 1385 rok – pocz. XX wieku	Rejestr zabytków nr A – 22/M z 14.11.2005 r.
3	3	Brzesko	kamienica	ul. Asnyka 1	2124	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
4	4	Brzesko	kamienica	ul. Asnyka 2	1748	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
5	5	Brzesko	dom murowany	ul. Asnyka 3	2125	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
6	6	Brzesko	dom murowany	ul. Asnyka 5	2126, 2127	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
7	7	Brzesko	dom murowany	ul. Berka Joselewicza 15	2151/2	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
8	8	Brzesko	dom murowany	ul. Berka Joselewicza 19	2153	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
9	9	Brzesko	zespół browaru "Okocim"	ul. Browarna 14	2245/7	1845 rok – 2 poł. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
10	10	Brzesko	administracja	ul. Browarna 14	2245/7	1846 rok – 2 poł. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
11	11	Brzesko	brama wjazdowa	ul. Browarna 14	2245/7	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
12	12	Brzesko	portiernia	ul. Browarna 14	2245/7	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
13	13	Brzesko	hala maszyn	ul. Browarna 14	2245/7	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
14	14	Brzesko	warzelnia	ul. Browarna 14	2245/7	poł. XIX w. – lata 70. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

15	15	Brzesko	drożdżownia	ul. Browarna 14	2245/7	1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
16	16	Brzesko	nowa słodownia	ul. Browarna 14	2245/7	lata 1902-1904	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
17	17	Brzesko	piwnice leżakowe	ul. Browarna 14	2245/7	poł. XIX w. – pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
18	18	Brzesko	stara słodownia	ul. Browarna 14	2245/7	4 ćw. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
19	19	Brzesko	ogrodzenie	ul. Browarna 14	2245/7	2 poł. XIX w. (przed 1895 rokiem)	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
20	20	Brzesko	baszta	ul. Browarna 14	2245/7	2 poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
21	21	Brzesko	przepompownia wody	ul. barona Jana Götza 1a	2341/3	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
22	22	Brzesko	spichlerz	ul. Browarna 14	2245/2	1894 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
23	23	Brzesko	pawilon	ul. Browarna 21b	2341/4	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
24	24	Brzesko	przychodnia przyzakładowa	ul. Browarna 39	2465/2	około 1880 roku	Gminna Ewidencja Zabytków
25	25	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Browarna 16	2245/5	XIX/XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
26	26	Brzesko	dom drewniany	ul. Browarna 18	2468/2	XIX/XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
27	27	Brzesko	dom drewniany	ul. Browarna 27	2464/1	lata 1903 - 1906	Gminna Ewidencja Zabytków
28	28	Brzesko	dom drewniany	ul. Browarna 29	2464/3	lata 1903 - 1906	Gminna Ewidencja Zabytków
29	29	Brzesko	dom drewniany	ul. Browarna 31	2464/5	lata 1903 - 1906	Gminna Ewidencja Zabytków
30	30	Brzesko	obory	ul. Browarna 33	2462/1	XIX/XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków

31	31	Brzesko	kapliczka	ul. Browarna	2365	1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
32	32	Brzesko	kamienica	ul. Chopina 2	1537	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
33	33	Brzesko	dom murowany	ul. Chopina 6	1535	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
34	34	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 1	1773	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
35	35	Brzesko	cmentarz żydowski	ul. Czarnowiejska	1163	3 dekada XIX w.	Rejestr zabytków nr A-353 z dnia 08.10.1992
36	36	Brzesko	cmentarz wojenny	ul. Czarnowiejska,	1162	1916-1917 rok	Rejestr zabytków nr A-352 z dnia 5.10.1992
37	37	Brzesko	kościół parafialny	ul. Głowackiego 2	1509	pol. XV w. (po 1447 roku)	Rejestr Zabytków nr A-1270/M z 30.06.2011
38	38	Brzesko	cmentarz przykościelny	ul. Głowackiego 2	1509	przełom XIV i XV w.	Rejestr Zabytków nr A-1270/M z 30.06.2011
39	39	Brzesko	mur oporowy, ogrodzenie	ul. Głowackiego 2	1509	XIV/XV wiek, 1927 rok	Rejestr Zabytków nr A-1270/M z 30.06.2011
40	40	Brzesko	starodrzew	ul. Głowackiego 2	1509	XIX wiek	Rejestr Zabytków nr A-1270/M z 30.06.2011
41	41	Brzesko	obora ob. garaże	ul. Głowackiego 2	1508	1910 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
42	42	Brzesko	kamienica "Pod Opatrznością"	ul. Głowackiego 4	1507	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
43	43	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 5	1775	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
44	44	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 6	1506	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
45	45	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 9	1778	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
46	46	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 11	1779	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
47	47	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 12	1503/2	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
48	48	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 13	1780	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
49	49	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 14	1502	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
50	50	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 16	1487/1	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
51	51	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 17	1782/1	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
52	52	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 18a (Legionów Piłsudskiego 1a)	1848/2	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
53	53	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 20	1849	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
54	54	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 21	1783/1	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków

55	55	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 27	1796/1	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
56	56	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 29	1797	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
57	57	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 31	1798	1900 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
58	58	Brzesko	kamienica	ul. Głowackiego 41	1757	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
59	59	Brzesko	kamienica	ul. Grunwaldzka 2	2123	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
60	60	Brzesko	dom "Pod Zegarem"	ul. Barona Jana Goetza 2	2355/2	1875 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
61	61	Brzesko	<i>zespół pałacowo-parkowy Goetzów</i>	<i>ul. Barona Jana Goetza, ul. Mickiewicza</i>	1789/6, 1789/7, 2048/16, 2048/27, 2181, 2337/7, 2337/8, 2338/1, 2338/3, 2338/4, 2339/1, 2339/2, 2341/1, 2341/3, 2341/4, 2342/1, 2355/11, 2355/3, 2355/6-2355/9, 2458, 2459, 2462/1, 2463, 4403, 4404	1898 - 1909 rok	<i>Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972</i>
62	62	Brzesko	pałac	ul. Barona Jana Goetza 6	2339/1	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
63	63	Brzesko	park	ul. Barona Jana Goetza 6	2339/1	1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
64	64	Brzesko	oficyna	ul. Barona Jana Goetza 6	2339/1	1908-1909 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
65	65	Brzesko	oranżeria	ul. Barona Jana Goetza 6	2339/1	1908-1909 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
66	66	Brzesko	kaplica	ul. Barona Jana Goetza 6	2339/1	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
67	67	Brzesko	kordegarda	ul. Mickiewicza 66	2338/1	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
68	68	Brzesko	brama wjazdowa	ul. Mickiewicza 66	2340	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
69	69	Brzesko	stajnie	ul. Mickiewicza 68	2337/5	ok.. 1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
70	70	Brzesko	ujeżdżalnia	ul. Mickiewicza 68	2337/5	ok.. 1900 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972

71	71	Brzesko	teatr	ul. Wesola 4	2463	1902-1903 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
72	72	Brzesko	wozownia	ul. Mickiewicza 66 A	2337/4	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
73	73	Brzesko	mur ogrodzeniowy	ul. Mickiewicza 66	2340	1898 rok	Rejestr Zabytków nr A – 351 z dnia 08.02.1972
74	74	Brzesko	cmentarz wojenny	ul. Barona Jana Goetza 6	2339/1	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
75	75	Brzesko	figura	ul. Barona Jana Goetza 6	2339/1	1904 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
76	76	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 2 (Rynek 18A)	1729/3, 1729/8	1907 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
77	77	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 4	1729/9	1886 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
78	78	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 5	1557	1905 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
79	79	Brzesko	figura	ul. Jasna (naprzeciw 35)	402/7	1899 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
80	80	Brzesko	ratusz	ul. Kościuszki 7	1558	1909-1910 rok	Rejestr Zabytków nr A-43/M z dnia 24.02.2006 r.
81	81	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 8	1726	po 1900 roku	Gminna Ewidencja Zabytków
82	82	Brzesko	cmentarz parafialny	ul. Kościuszki 9	1576	przed 1813 rokiem	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
83	83	Brzesko	ogrodzenie cmentarza z kamiennymi figurami	ul. Kościuszki 9	1576	XIX wiek	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
84	84	Brzesko	kaplica grobowa	ul. Kościuszki 9	1576	1904 rok	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
85	85	Brzesko	kaplica grobowa	ul. Kościuszki 9	1576	przed 1850 rokiem	Rejestr Zabytków nr A – 1337/M z dnia 08.04.2013
86	86	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 10	1725	ok. 1906 roku	Gminna Ewidencja Zabytków
87	87	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 12	1729/2	1906 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
88	88	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 14	1724	1907 rok	Rejestr Zabytków nr A-149/M z dnia 16.06.2008 rok

89	89	Brzesko	dom	ul. Kościuszki 15	1581/2	1906 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
90	90	Brzesko	dom	ul. Kościuszki 17	1583	1906 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
91	91	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 19	1587/1	1906 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
92	92	Brzesko	budynek sądu rejonowego	ul. Kościuszki 20	1698/2, 1699/1	1906 rok	Rejestr Zabytków A-243 z dnia 14.01.1983
93	93	Brzesko	figura	ul. Kościuszki 24	1692/7	1864 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
94	94	Brzesko	kamienica	ul. Kościuszki 25	1590	1905 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
95	95	Brzesko	dom	ul. Kościuszki 32	1627	1910 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
96	96	Brzesko	dom	ul. Kościuszki 34	1626/2	1931 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
97	97	Brzesko	dom	ul. Kościuszki 57	1609/2, 1610/2	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
98	98	Brzesko	dom	ul. Królowej Jadwigi 6	4048/3	ok.1920 roku	Gminna Ewidencja Zabytków
99	99	Brzesko	figura	ul. Królowej Jadwigi 12	1097/48	2 poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
100	100	Brzesko	kamienica	ul. Krótka 1	2048	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
101	101	Brzesko	kamienica	ul. Krótka 2	1765	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
102	102	Brzesko	kamienica	ul. Krótka 4, ul. Berka Joselewicza 11A	1765	1930 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
103	103	Brzesko	kamienica	ul. Matejki 1	1737	1918 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
104	104	Brzesko	kamienica	ul. Matejki 2	1746	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
105	105	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 1	2137	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
106	106	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 2	2150	1907 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
107	107	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 3	2138	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
108	108	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 4	2151/1	1906 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
109	109	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 6	2152	1905 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
110	110	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 8	2154	1905 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
111	111	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 10	2155	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
112	112	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 12	2156	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
113	113	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 14	2187/2	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
114	114	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 15, Piłsudskiego 23	2104/2	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
115	115	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 31	1417/65	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
116	116	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza 21	2098/4	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
117	117	Brzesko	kamienica	ul. Mickiewicza 16	2158	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków

118	118	Brzesko	kamienica	ul. Okocimska 1	2228/1	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
119	119	Brzesko	figura	ul. Okocimska 25	2250/2	1927 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
120	120	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Okocimska 40	2356/5	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
121	121	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Okocimska 42	2356/4	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
122	122	Brzesko	dwór	ul. Okocimska 44	2356/1	XIX/XX w.	Rejestr zabytków nr A – 392 z dnia 23.02.1996
123	123	Brzesko	mur oporowy	ul. Okocimska 44	2356/1	XIX/XX w.	Rejestr zabytków nr A – 392 z dnia 23.02.1996
124	124	Brzesko	kamienica	Pl. Żwirki i Wigury 8	1489/2	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
125	125	Brzesko	kamienica	Pl. Żwirki i Wigury 10, ul. Głowackiego 14C	1493	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
126	126	Brzesko	młyn	ul. Pomianowska 3	2044/1	XVIII/XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
127	127	Brzesko	grodzia na Uszwicy	między ul. Pomianowską a ul. Mickiewicza	1789/6	lata 1911-1913	Gminna Ewidencja Zabytków
128	128	Brzesko	kapliczka	ul. Poprzeczna 7/Leśna	983/4	1938 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
129	129	Brzesko	synagoga	ul. Puszkina 2	1523	1904-1905 rok	Rejestr zabytków nr A – 152/M z dnia 16.07.2008
130	130	Brzesko	figura	Rynek	1751	1731 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
131	131	Brzesko	kamienica	Rynek 1	1753	1904 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
132	132	Brzesko	kamienica	Rynek 2	1755	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
133	133	Brzesko	kamienica	Rynek 3	1756	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
134	134	Brzesko	kamienica	Rynek 4	1759	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
135	135	Brzesko	kamienica	Rynek 5	1760	pierwsza ćw. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
136	136	Brzesko	kamienica	Rynek 6	1763	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
137	137	Brzesko	kamienica	Rynek 7	1764/2	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
138	138	Brzesko	kamienica	Rynek 9-10	2135/1, 2136	pierwsza ćw. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
139	139	Brzesko	kamienica	Rynek 12	1749	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
140	140	Brzesko	kamienica	Rynek 13	1736	1907 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
141	141	Brzesko	kamienica	Rynek 14	1735	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
142	142	Brzesko	kamienica	Rynek 15	1734	1905-1907 rok	Rejestr Zabytków nr A – 150/M z dnia 16.06.2008

143	143	Brzesko	kamienica	Rynek 16	1733/2	1907 rok	Rejestr Zabytków nr A – 145/M z dnia 13.05.2008
144	144	Brzesko	kamienica	Rynek 17	1732/1	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
145	145	Brzesko	kamienica	Rynek 18	1731	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
146	146	Brzesko	kamienica	Rynek 19-20	1546, 1545/4	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
147	147	Brzesko	kamienica	Rynek 21	1543	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
148	148	Brzesko	kamienica	Rynek 22	1542/4	ok.. 1910 roku	Gminna Ewidencja Zabytków
149	149	Brzesko	kamienica	Rynek 23	1540	ok.. 1908 roku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
150	150	Brzesko	kamienica	Rynek 24	1539	ok.. 1908 roku	Gminna Ewidencja Zabytków
151	151	Brzesko	kamienica	Rynek 25	1538/1, 1538/2	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
152	152	Brzesko	kamienica	ul. Sienkiewicza 1, ul. Kościuszki 3A	1555/2	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
153	153	Brzesko	kamienica	ul. Sobieskiego 1	1547/2	połowa XIX wieku - 1907 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
154	154	Brzesko	kamienica	ul. Sobieskiego 2	1550	1905 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
155	155	Brzesko	kamienica	ul. Sobieskiego 6 (ul. Długa 7A)	1565	1930 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
156	156	Brzesko	dwór	ul. Solskiego 37	347/5	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
157	157	Brzesko	figura	ul. Starowiejska (przed bramą nr 4 Can Pak)	897/9	1846 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
158	158	Brzesko	figura	ul. Starowiejska (przed parkingiem Can Pak)	897/10	1889 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
159	159	Brzesko	figura	ul. Starowiejska 6	1266	przed 1939 rokiem	Gminna Ewidencja Zabytków
160	160	Brzesko	figura	ul. Szczepanowska 22	552/2	1854 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
161	161	Brzesko	budynek mieszkalny	ul. Wesoła 2	2467/1	2 poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
162	162	Brzesko	dom	ul. Wesoła 3	2464/6	2 poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
163	163	Brzesko	kapliczka	ul. Wiejska 118A	703/4	1928 rok	Gminna Ewidencja Zabytków

164	164	Brzesko	kamienica	ul. Zielona 1 (Głowackiego 14B)	1494	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
165	165	Brzesko	kamienica	ul. Zielona 2 (Głowackiego 14A)	1501	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
166	166	Brzesko	dom	ul. Zielona 4	1500	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
167	167	Brzesko	dom	ul. Zielona 6	1499	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
168	1	Bucze	dom drewniany	ul. Grądzik 7	633/1	2 poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
169	2	Bucze	dom drewniany	ul. Miodowa 8	22/2	1895 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
170	3	Bucze	dom drewniany	ul. Nad Uszewką 16	634	1883 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
171	4	Bucze	dom drewniany	ul. Nad Uszewką 29	1214	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
172	5	Bucze	stodoła	ul. Nad Uszewką 29	1214	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
173	6	Bucze	dom drewniany	ul. Nad Uszewką 69	989/1	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
174	7	Bucze	szkoła	ul. Okulicka 6	469	1929 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
175	8	Bucze	kapliczka	ul. Okulicka (między szkołą a cmentarzem)	466, 466/1	połowa XIX wieku – 2 połowa XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
176	9	Bucze	kapliczka	ul. Okulicka (na cmentarzu parafialnym)	319	1861 rok – 2 połowa XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
177	10	Bucze	dom drewniany	ul. Okulicka 15A	609	lata 30-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
178	11	Bucze	figura	ul. Okulicka 33	535/3, 470/1	1890 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
179	12	Bucze	dom drewniany	ul. Skotnik 23	1707/1	1904 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
180	13	Bucze	figura	ul. Szyszko Bohusza 31	1113/11	1893 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
181	14	Bucze	figura	ul. św. Floriana	1597	1877 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
182	15	Bucze	dom drewniany	ul. Trakt Szczepanowski 19	1395/3	1860 rok	Rejestr Zabytków A -183 z dnia 19.12.1979
183	16	Bucze	stodoła	ul. Trakt Szczepanowski 19	1395/3	pocz. XX wieku	Rejestr Zabytków A -183 z dnia 19.12.1979
184	17	Bucze	figura	ul. Trakt Szczepanowski/	1727/3	1870 rok	Gminna Ewidencja Zabytków

				ul. Skotnik			
185	1	Jadowniki	figura	ul. Krakowska	3185/2	1892 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
186	2	Jadowniki	kapliczka	ul. Krakowska/ Św. Prokopa 1	3410/2	1915 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
187	3	Jadowniki	dom	ul. Małopolska 139	1549/4	1936 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
188	4	Jadowniki	figura	ul. Małopolska 139	1549/4	1867 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
189	5	Jadowniki	dom	ul. Małopolska 147	349/2	1900 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
190	6	Jadowniki	kapliczka	ul. Małopolska 159	354/4	1934 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
191	7	Jadowniki	dom	ul. Małopolska 230	2230/2	1935 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
192	8	Jadowniki	budynek gospodarczy	ul. Podgórska 22	3478/2	1918 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
193	9	Jadowniki	figura	ul. Podgórska 94	4695/2	1869 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
194	10	Jadowniki	figura	ul. Podgórska 108	4707	1898 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
195	11	Jadowniki	dom	ul. Podgórska 148	4735	II poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
196	12	Jadowniki	dom	ul. Podgórska 155	4997	1921 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
197	13	Jadowniki	dom	ul. Podgórska 157	5562/2	1907 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
198	14	Jadowniki	dom	ul. Podgórska 164	4749, 4748	1900 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
199	15	Jadowniki	kapliczka	ul. Podgórska 167	5590	1870 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
200	16	Jadowniki	dom	ul. Podgórska 208	5407	1866 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

201	17	Jadowniki	dom	ul. Podgórska 226	5426	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
202	18	Jadowniki	figura	ul. Podgórska 262	5524/2	1892 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
203	19	Jadowniki	cmentarz parafialny	ul. Podgórska (przy kościele parafialnym)	3620/1	I poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
204	20	Jadowniki	cmentarz wojenny	ul. Podgórska	3620/1	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
205	21	Jadowniki	kapliczka	ul. Staropolska 109	923	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
206	22	Jadowniki	figura	ul. Środkowa 10	2771	1900 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
207	23	Jadowniki	figura	ul. Środkowa (naprzeciw nr 16)	2642/2	1886 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
208	24	Jadowniki	figura	ul. Środkowa 35	2650/6	1849 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
209	25	Jadowniki	dom drewniany	ul. Środkowa 42	2747	II poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
210	26	Jadowniki	dom drewniany	ul. Środkowa 98	2704	lata 20-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
211	27	Jadowniki	szkoła	ul. Św. Prokopa 4	3412/7	1932 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
212	28	Jadowniki	dom murowany	ul. Św. Prokopa 11	3446	lata 20-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
213	29	Jadowniki	figura	ul. Św. Prokopa 24	3424/3	1931 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
214	30	Jadowniki	kapliczka	ul. Św. Prokopa (przy drodze do kościoła parafialnego)	3427/3	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
215	31	Jadowniki	kościół	ul. Św. Prokopa 53	3507/1, 3507/2	1908 rok	Rejestr zabytków: A – 253 z dnia 10.06.1985
216	32	Jadowniki	plebania	ul. Św. Prokopa 53a	3507/1	1931 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
217	33	Jadowniki	dom drewniany	ul. Witosa 13	3376	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

218	34	Jadowniki	figura	ul. Witosa 50	3344	1843 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
219	35	Jadowniki	figura	ul. Witosa (pomiędzy nr 126 a 128)	4502/1	1880 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
220	36	Jadowniki	dom drewniany	ul. Witosa 189	4626/2	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
221	37	Jadowniki	dom drewniany	ul. Witosa 193	4627	Pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
222	38	Jadowniki	dom drewniany	ul. Witosa 213	4646/2	II poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
223	39	Jadowniki	dom drewniany	ul. Witosa 219	4651/2	pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
224	40	Jadowniki	spichlerz	ul. Zachodnia 50a	2607	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
225	41	Jadowniki-Bocheniec	kościół	ul. Św. Anny 24	6299	Przed 1594 rokiem	Rejestr zabytków: A – 254 z dnia 25.03.1971 r.
226	42	Jadowniki-Bocheniec	brama i mur	ul. Św. Anny 24	6299	1894 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
227	43	Jadowniki-Bocheniec	figura	ul. Św. Anny (poniżej posesji nr 31)	5971	1856 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
228	1	Jasień	dom drewniany	ul. Prosta 61	233	1911 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
229	2	Jasień	dom drewniany	ul. Prosta 81	389/1	1930 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
230	3	Jasień	figura	ul. Floriańska (przed posesją nr 50)	1415/1	1905 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
231	4	Jasień	kościół	ul. Ks. Mazurkiewicza 1	1222/20	1436 rok	Rejestr zabytków: A – 212 z dnia 22.01.1980 r.
232	5	Jasień	cmentarz przykościelny	ul. Ks. Mazurkiewicza 1	1222/20	1325 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

233	6	Jasień	dzwonnica	ul. Ks. Mazurkiewicza 1	1222/20	1 poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
234	7	Jasień	spichlerz	ul. Ks. Mazurkiewicza 1	1222/20	1836 rok	Rejestr zabytków: A – 194 z dnia 19.12.1979 r.
235	8	Jasień	obory	ul. Ks. Mazurkiewicza 6	1222/20	1905 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
236	9	Jasień	figura	ul. Ks. Mazurkiewicza 1	1222/20	1909 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
237	10	Jasień	przedszkole	ul. Ks. Mazurkiewicza 34	1247/2	1910 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
238	11	Jasień	kapliczka	ul. Ks. Mazurkiewicza 39	1949	1913 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
239	12	Jasień	dom drewniany	ul. Ks. Mazurkiewicza 41	1121/2	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
240	13	Jasień	figura wraz z drzewostanem	ul. Ks. Mazurkiewicza 88	1091	1865 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
241	14	Jasień	dom drewniany	ul. Ks. Mazurkiewicza 108	1074/1	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
242	15	Jasień	dom drewniany	ul. Ks. Mazurkiewicza 129	1139/1	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
243	16	Jasień	dwór	ul. Ks. Mazurkiewicza 171	1001/17	XIX/XX wiek	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
244	17	Jasień	oficyna	ul. Ks. Mazurkiewicza 171	1004/2	XVIII/XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
245	18	Jasień	kurnik	ul. Ks. Mazurkiewicza 171	1004/2	połowa XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
246	19	Jasień	park	ul. Ks. Mazurkiewicza 171	1004/2	XIX wiek	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

247	20	Jasień	dom murowany	ul. M. Konopnickiej 104	648	lata 30-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
248	21	Jasień	figura	ul. Marii Konopnickiej (przed nr 150)	440 (pas drogowy)	1887 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
249	22	Jasień	figura	ul. Marii Konopnickiej (między 185 a 191)	440 (pas drogowy)	1903 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
250	23	Jasień	cmentarz parafialny	ul. Nowy Świat	849	koniec XVIII wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
251	24	Jasień	kaplica	ul. Nowy Świat	849	1910 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
252	25	Jasień	nagrobek	ul. Nowy Świat	849	1880 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
253	26	Jasień	krzyż	ul. Nowy Świat	849	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, MPZP (UCHWAŁA NR XLVI/334/2017 RADY MIEJSKIEJ W BRZESKU z dnia 27 grudnia 2017 r.)
254	27	Jasień	dom drewniany	ul. Sąddecka 31	1423/2	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
255	28	Jasień	dom drewniany	ul. Sąddecka 46	1563/1	XIX/XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
256	29	Jasień	dom drewniany	ul. Wiśnicka 24	1707/1	lata 20-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
257	30	Jasień	dom drewniany	ul. Zielna 7	1295/1, 1296/2	1928 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
258	1	Mokrzyska	ruralistyczny układ wsi	ul. Wiśłana, Kościelna, Parafialna		1364 rok – XX wiek	Gminna Ewidencja Zabytków
259	2	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Gibałówka 8	2960	1851 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

260	3	Mokrzyska	figura	ul. Gibałówka (naprzeciw nr 18)	3252/6	1863 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
261	4	Mokrzyska	figura	ul. Gibałówka 99	3289/5	1858 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
262	5	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Jana Kantego 18	4491	II poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
263	6	Mokrzyska	figura	ul. Kościelna 57	875/3	1897 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
264	7	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Parafialna 10	4406	1927 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
265	8	Mokrzyska	figura	ul. Parafialna 35	2994	1869 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
266	9	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Rolna 5	1938	1938 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
267	10	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Trakt Królewski 26	2483/1	1903 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
268	11	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 48	4389	1901 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
269	12	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 51	2207/2	1900 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
270	13	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 54	4391	1927 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
271	14	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 55	2206	1902 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
272	15	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 61	2190/3	1949 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
273	16	Mokrzyska	figura	ul. Wiśłana 63	2183	1924 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
274	17	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 67	2184/3	1902 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
275	18	Mokrzyska	obora	ul. Wiśłana 67	2184/3	1902 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

276	19	Mokrzyska	stodoła	ul. Wiśłana 67	2184/3	1902 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
277	20	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 68	2968	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
278	21	Mokrzyska	obora	ul. Wiśłana 68	2968	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
279	22	Mokrzyska	stodoła	ul. Wiśłana 68	2968	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
280	23	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 73	2173	1902 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
281	24	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 75	2174	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
282	25	Mokrzyska	stodoła	ul. Wiśłana 75	2174	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
283	26	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 79	2167	1896 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
284	27	Mokrzyska	figura	ul. Wiśłana 80	2963	1865 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
285	28	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 85	2165/2	1903 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
286	29	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 87	2164	1903 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
287	30	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 89	2163	Ok. 1850 roku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
288	31	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 93	2152	1903 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
289	32	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 95	2151	1949 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

290	33	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 97	2150/2	1928 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
291	34	Mokrzyska	figura	ul. Wiśłana 107	2143	1870 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
292	35	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 110	3224/1	1868 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
293	36	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 114	3222/2	1862 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
294	37	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 115	2133	1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
295	38	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 117	2134	1910 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
296	39	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 132	3199	1882 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
297	40	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 134	3198/1	1917 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
298	41	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 157	2052/15	1877 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
299	42	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 162	3130	1932 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
300	43	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 175	2043/2	1918 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
301	44	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 177	2042	1924 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

302	45	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiślana 185	2035/5	1898 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
303	46	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiślana 189	2030/1	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
304	47	Mokrzyska	obora	ul. Wiślana 189	2030/1	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
305	48	Mokrzyska	stodoła	ul. Wiślana 189	2030/1	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
306	49	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiślana 192	3400	1908 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
307	50	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiślana 206	3383/1	1869 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
308	51	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiślana 209	1988/9	1906 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
309	52	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiślana 225	1979	1908 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
310	53	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiślana 227	1980/3	1878 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
311	54	Mokrzyska	stodoła	ul. Wiślana 227	1980/3	1878 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
312	55	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiślana 231	1977	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
313	56	Mokrzyska	figura	ul. Wiślana 243	1968/5	1884 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
314	57	Mokrzyska	figura	ul. Wiślana 263	1959/4	1892 rok	Gminna Ewidencja Zabytków

315	58	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 285	1882	1899 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
316	59	Mokrzyska	dom drewniany	ul. Wiśłana 293	1886/4	1884 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
317	60	Mokrzyska	stodoła	ul. Wiśłana 293	1886/4	1885 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
318	61	Mokrzyska	figura	ul. Wielgoszówka 18	3640	1876 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
319	62	Mokrzyska	figura	ul. Wielgoszówka 36	3587	1885 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
320	63	Mokrzyska	obora	ul. Zagrodzka 13	1794	1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
321	64	Mokrzyska	figura	ul. Trakt Królewski (między numerem 122 a 147)	4019	1827 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
322	1	Okocim	kapliczka	ul. Czerwona Droga	623/1	ok. 1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
323	2	Okocim	dwór	ul. Goetzów Okocimskich 49	80/8	1 poł. XIX wieku	Rejestr zabytków: A – 166/A z 10.04.2013
324	3	Okocim	park	ul. Goetzów Okocimskich 49	80/8	pocz. XIX wieku	Rejestr zabytków: A – 166/A z 10.04.2013
325	4	Okocim	oficyna I	ul. Goetzów Okocimskich 47	80/10	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
326	5	Okocim	oficyna II	ul. Goetzów Okocimskich 51, 51A, 51B	80/23-80/25	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
327	6	Okocim	dom murowany	ul. Goetzów Okocimskich 57	83/2	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
328	7	Okocim	kościół	ul. Goetzów Okocimskich 84	474	1885 rok	Rejestr zabytków: A – 263 z dnia 27.09.1985

329	8	Okocim	cmentarz parafialny	ul. Goetzów Okocimskich	486	poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
330	9	Okocim	cmentarz przykościelny	ul. Goetzów Okocimskich 84	474	2 poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
331	10	Okocim	plebania	ul. Goetzów Okocimskich 82	468/29	1917 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
332	11	Okocim	budynek gospodarczy	ul. Goetzów Okocimskich 82	468/29	Pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
333	12	Okocim	dom ludowy	ul. Goetzów Okocimskich 83	93/2	lata 1930-31	Gminna Ewidencja Zabytków
334	13	Okocim	szkoła	ul. Goetzów Okocimskich 102	475/1	lata 1895-1937	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
335	14	Okocim	figura	ul. Goetzów Okocimskich 144	492/1	1860 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
336	15	Okocim	krzyż	ul. Goetzów Okocimskich 183	177/8	1890 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
337	16	Okocim	dom drewniany	ul. Goetzów Okocimskich 212	535/6	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
338	17	Okocim	dom drewniany	ul. Goetzów Okocimskich 271	231	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
339	18	Okocim	figura	ul. Kłęczany 68	691/2	1875 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
340	19	Okocim	krzyż	ul. Zagrody 59	270/7	1886 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
341	20	Okocim	krzyż	ul. Zamkowa 9/ ks. Kazka	417	1947 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
342	1	Poręba Spytkowska	figura	ul. Jodłowa nieopodal posesji nr 34 a	1554	1896 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
343	2	Poręba Spytkowska	dwór	ul. Kasztelana Spytk 3	883/9	1892 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
344	3	Poręba Spytkowska	obora I	ul. Kasztelana Spytk 3	883/10	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków

345	4	Poręba Spytkowska	obora II	ul. Kasztelana Spytk 3	883/10	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
346	5	Poręba Spytkowska	przedszkole	ul. Kasztelana Spytk 100	1484/1	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
347	6	Poręba Spytkowska	cmentarz parafialny	Osiedle Urocz	1494	I poł. XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
348	7	Poręba Spytkowska	kościół	ul. Św. Bartłomieja 105	2877	XVI wiek	Rejestr zabytków: A – 263 z dnia 27.09.1985
349	8	Poręba Spytkowska	dzwonnica	ul. Św. Bartłomieja 105	2877, 1899/1	XVII wiek	Rejestr zabytków: A – 263 z dnia 27.09.1985
350	9	Poręba Spytkowska	miejsce pocmentarne	ul. Św. Bartłomieja 105	2877	1346 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
351	10	Poręba Spytkowska	figura	ul. Św. Bartłomieja 105	2877	1865 rok	Rejestr zabytków: B – 28/M z dnia 22.03.2007
352	11	Poręba Spytkowska	budynek gospodarczy	ul. Kasztelana Spytk 105	1905	lata 20 – te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
353	12	Poręba Spytkowska	plebania	ul. Kasztelana Spytk 105	1899/1	1808 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
354	13	Poręba Spytkowska	figura	ul. Tęczowa (między 32 a 40)	1249	1892 rok	Rejestr zabytków: B – 99/M z dnia 24.02.2009
355	14	Poręba Spytkowska	figura słupowa	ul. Tęczowa 39	1746/2	1880 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
356	1	Sterkowiec	cmentarz	dz. ewid. 688, 691/1 (obwód Szczepanów)	688, 699/1	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
357	2	Sterkowiec	figura	ul. Galicyjska 9	378/12	lata 1945 – 1947	Gminna Ewidencja Zabytków
358	3	Sterkowiec	dom drewniany	ul. Sosnowa 8	870	1890 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
359	4	Sterkowiec	figura	ul. Sosnowa 44A	828	1880 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
360	5	Sterkowiec	dom drewniany	ul. Spadzista 2	931	1932 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
361	6	Sterkowiec	dom drewniany	ul. Spadzista 7	921	koniec XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
362	7	Sterkowiec	figura	ul. Tarnowska/ Wierzbowa	1178	1863 rok	Gminna Ewidencja Zabytków

363	8	Sterkowiec	dom	ul. Wierzbowa 28	298/4	Pocz. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków
364	1	Szczepanów	układ ruralistyczny wsi	ulice: Św. Stanisława, St. Lubomirskiego, Źródłana, Rynek Szczepanowski, Jana Długosza, ks. St. Stojałowskiego, Łukowa, Łącka		XIII, XVIII i pocz. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
365	2	Szczepanów	figura	ul. św. Stanisława 2	879	1844 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
366	3	Szczepanów	dom drewniany	ul. Łukowa 5	1201	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
367	4	Szczepanów	spichlerz	ul. Łukowa 5	1202	ok. 1930 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
368	5	Szczepanów	studnia	ul. Łukowa 5	1201	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
369	6	Szczepanów	dom drewniany	ul. Łukowa 98	1180	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków
370	7	Szczepanów	dom drewniany	ul. Oś. Widok 4	1944	lata 20-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
371	8	Szczepanów	dom drewniany	ul. Oś. Widok 34	1667	1918 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
372	9	Szczepanów	figura	ul. Podlesie 9	1646	1867 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
373	10	Szczepanów	dom drewniany	ul. Przyszkolna 2	1242	lata 20-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
374	11	Szczepanów	dom murowany	Rynek 13	1305	1900 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
375	12	Szczepanów	dom drewniany	Rynek 14	1307	1918 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

376	13	Szczepanów	dom murowany	Rynek 17	1312	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
377	14	Szczepanów	dom murowany	Rynek 18	1313	1914 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
378	15	Szczepanów	figura	Rynek Szczepanowski	1295	1840 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
379	16	Szczepanów	figura	Rynek Szczepanowski	1295	1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
380	17	Szczepanów	dom drewniany	ul. Stojałowskiego 5	937	1908 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
381	18	Szczepanów	dom drewniany	ul. Stojałowskiego 29	1034	1916 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
382	19	Szczepanów	dom drewniany	ul. Stojałowskiego 35	1036	1922(?) rok	Gminna Ewidencja Zabytków
383	20	Szczepanów	figura	ul. Stojałowskiego 35	1035	1909 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
384	21	Szczepanów	figura	ul. Stojałowskiego (naprzeciw nr 63)	1170	1885 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
385	22	Szczepanów	kościół	ul. Św. Stanisława 2	879	1470 i 1914 rok	Rejestr zabytków B.S.-11-Be-7/936 z 02.06.1936, A – 321 z dnia 02.03.1989 r.
386	23	Szczepanów	mur ogrodzeniowy	ul. Św. Stanisława 2	879	2 połowa XV wieku, XVIII wiek	Rejestr zabytków: A – 321 z dnia 02.03.1989 r.
387	24	Szczepanów	bramka w murze kościoła parafialnego	ul. Św. Stanisława 2	879	2 połowa XV wieku	Rejestr zabytków: A – 321 z dnia 02.03.1989 r.
388	25	Szczepanów	spichlerz	ul. Św. Stanisława 2	879	XVII/XVIII wieku. i lata 30 - te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
389	26	Szczepanów	figura	ul. Św. Stanisława/Ks. Kosseckiego	927	1844 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
390	27	Szczepanów	cmentarz parafialny	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	913	1780 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
391	28	Szczepanów	figura	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	913	II poł. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków

392	29	Szczepanów	cmentarz wojenny	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	913	1914 rok	Rejestr Zabytków A – 1441/M z dnia 05.08.2015 r.
393	30	Szczepanów	ogrodzenie cmentarza wojennego	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	913	1914 rok	Rejestr Zabytków A – 1441/M z dnia 05.08.2015 r.
394	31	Szczepanów	kościół cmentarny	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	913	1871 rok	Rejestr Zabytków A – 322 z dnia 03.03.1989 r.
395	32	Szczepanów	dzwonnica	ul. Stanisława Lubomirskiego 2	913	1876 , 1926 rok	Rejestr Zabytków A – 322 z dnia 03.03.1989 r.
396	33	Szczepanów	zespół narodzenia	ul. Św. Stanisława 39	1332	Rok 1861, 1936 i pierwsza poł. XIX w.	Rejestr zabytków A – 323 z dnia 03.03.1989 r.
397	34	Szczepanów	kaplica narodzenia	ul. Św. Stanisława 39	1332	1861 rok	Rejestr zabytków A – 323 z dnia 03.03.1989 r.
398	35	Szczepanów	kolumna z figurą	ul. Św. Stanisława 39	1332	XVII wiek	Rejestr zabytków A – 323 z dnia 03.03.1989 r.
399	36	Szczepanów	studnia	ul. Św. Stanisława 39	1332	1936 rok	Rejestr zabytków A – 323 z dnia 03.03.1989 r.
400	37	Szczepanów	dom drewniany	ul. Św. Stanisława 34	914	1840 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
401	1	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 7	207	1906 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
402	2	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 11	209/1	1935 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
403	3	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 12	1354	lata 30. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
404	4	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 15	213/1	1868 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
405	5	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 16	1258	1922 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

406	6	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 19	216	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
407	7	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 26	1294	lata 30 - te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
408	8	Wokowice	figura	ul. Centralna 29	221	1868 rok (1813 rok)	Gminna Ewidencja Zabytków
409	9	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 34	1304	lata 30-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
410	10	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 50	1314	lata 20-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
411	11	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 51	920	1877 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
412	12	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 56	1327	1918 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
413	13	Wokowice	stodoła	ul. Centralna 56	1327	lata 20-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
414	14	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 57	238	1923 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
415	15	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 60	1337	1920 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
416	16	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 63	241	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
417	17	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 64	1338	1900 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

418	18	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 71a	246	lata 30-te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
419	19	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 83	253	1883 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
420	20	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 85	254	1891 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
421	21	Wokowice	dom murowany	ul. Centralna 89	256	1925 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
422	22	Wokowice	dom murowany	ul. Centralna 91	257/1	1937 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
423	23	Wokowice	dom murowany	ul. Centralna 93	258	1937 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
424	24	Wokowice	chlew	ul. Centralna 99a	263	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
425	25	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 99a	263	1890 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
426	26	Wokowice	stodoła	ul. Centralna 99a	263	189 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
427	27	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 123	1414	1910 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
428	28	Wokowice	dom drewniany	ul. Centralna 125	1415	1912 rok	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków

429	29	Wokowice	dom drewniany	ul. Dębińska 1	1543	1866 rok - początek XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
430	30	Wokowice	figura	ul. Dworska/Nowe Osiedle	1589	1896 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
431	31	Wokowice	figura	ul. Dworska 4	1315	1847 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
432	32	Wokowice	dwór	ul. Dworska 4	1275, 1277, 1279, 1280, 1281, 1305, 1306, 1590	XVIII/XIX wiek	Rejestr zabytków A – 220 z dnia 07.07.1980 r.
433	33	Wokowice	park	ul. Dworska 4	1275, 1277, 1279, 1280, 1281, 1305, 1306, 1590	XIX wiek	Rejestr zabytków A – 220 z dnia 07.07.1980 r.
434	34	Wokowice	<i>zespół dworsko parkowy</i>	ul. Dworska 4	1275, 1277, 1279, 1280, 1281, 1305, 1306, 1590	XVIII/XIX wiek	Rejestr zabytków A – 220 z dnia 07.07.1980 r.
435	35	Wokowice	dom drewniany	ul. Orlik 8	1430	XIX/XX wiek	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
436	36	Wokowice	dom drewniany	ul. Oś. Leśne 2	1231	pocz. XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
437	37	Wokowice	dom drewniany	ul. Oś. Leśne 3	1249	koniec XIX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków
438	38	Wokowice	dom drewniany	ul. Oś. Olszynowe 10	1271	1925 rok	Gminna Ewidencja Zabytków
439	39	Wokowice	dom drewniany	ul. Oś. Olszynowe 11	1270	lata 20 - te XX wieku	Gminna Ewidencja Zabytków

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Niewątpliwie najcenniejszymi zabytkami w gminie Brzesko są zabytki rejestrowe, do których należą kościoły parafialne, kościół filialny w Jadownikach, kościół cmentarny w Szczepanowie wraz z wyposażeniem a także zespół pałacowo-parkowy Goetzów w Brzesku oraz ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków zespół Browaru Okocim.

Oprócz zabytków wpisanych do rejestru oraz ewidencji wojewódzkiej, należy wskazać również takie zabytki, które mają szczególne znaczenie dla społeczności lokalnej poprzez wyjątkowy związek z jej historią: cmentarze parafialne, nagrobki, pomniki, budynki mieszkalne i użyteczności publicznej. Równie cenne są kapliczki oraz figury i krzyże przydrożne, które z inskrypcjami, płaskorzeźbami i rzeźbami posiadają własną historię.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

W zaktualizowanej Gminnej Ewidencji Zabytków w 2024 roku ujętych jest 439 obiektów nieruchomych i ruchomych oraz 234 stanowiska archeologiczne. Różnica liczby zabytków w stosunku do sporządzonej aktualizacji w 2014 roku gminnej ewidencji zabytków wynika z potraktowania wówczas zespołu browaru czy zespołów pałacowo-parkowych jako jednego obiektu. W trakcie aktualizacji stwierdzono ubytek 10 obiektów oraz znaczne przekształcenie 9. Obiektami tymi były tradycyjne domy drewniane. 1 obiekt – figura Matki Bożej Różańcowej z 1827 roku w Mokrzychach została **włączona** (za zgodą właściciela działki na której się znajduje) do Gminnej Ewidencji Zabytków:

l.p.	mięscowość	obiekt	adres	datowanie	forma ochrony
1	Mokrzyńska	figura	ul. Trakt Królewski (między numerem 122 a 147)	1827 rok	Gminna Ewidencja Zabytków

Wykaz zabytków nieistniejących:

l.p.	mięscowość	obiekt	adres	datowanie	forma ochrony
1	Jadowniki	dom	Małopolska 155	1920 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
2	Jadowniki	dom	Podgórska 150	1900 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
3	Jadowniki	dom	Środkowa 126	pocz. XX wieku	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
4	Jadowniki	dom	Witosa 95	1933 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
5	Jadowniki	obora	Witosa 95	1933 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
6	Jasień	dom	Prosta 33	1930 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
7	Mokrzyńska	dom	Wiśłana 64	1870 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
8	Mokrzyńska	dom	Wiśłana 265	1921 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków

9	Mokrzyska	stodoła	Zagrodzka 13	1920 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
10	Szczepanów	dom	Stojałowskiego 10a	pocz. XX wieku	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków

Wykaz zabytków, które utraciły wartości zabytkowe:

l.p.	miejsowość	obiekt	adres	datowanie	forma ochrony
1	Jadowniki	dom	Małopolska 213	pocz. XX wieku	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
2	Jadowniki	dom	Podgórska 201	lata 20-te XX wieku	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
3	Jadowniki	dom	Witosa 181	1930 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
4	Jadowniki	dom	Zachodnia 8	pocz. XX wieku	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
5	Mokrzyska	budynek	Wiślana 115	1920 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
6	Sterkowiec	dom	Sosnowa 22	1911 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
7	Szczepanów	dom	osiedle Widok 6	1932 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
8	Szczepanów	dom	św. Stanisława 44	1856 rok	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków
9	Wokowice	stajnia	Centralna 56	lata 20-te XX wieku	Wojewódzka Ewidencja Zabytków Gminna Ewidencja Zabytków

Najlepiej zachowanymi obiektami na terenie gminy Brzesko są zabytki wpisane do rejestru zabytków, tj. kościoły parafialne, zespół pałacowo-parkowy Goetzów, cmentarze wojenne i parafialne, kamienice i synagoga w Brzesku. W momencie opracowania Programu w bardzo złym stanie był dwór w Okocimiu (nowy właściciel rozpoczynał remont) oraz dom i stodoła w dawnej zagrodzie nr 207 w Buczu.

Również kapliczki i krzyże przydrożne są w bardzo dobrym stanie (tylko kilka wymaga pilniejszej renowacji), podobnie jak większość zachowanych domów drewnianych oraz murowanych.

Gmina Brzesko sporządziła w 2023 roku sprawozdanie z wykonania GPOnZ na lata 2019-2022. W poprzednim programie zawarto dwa główne priorytety oraz siedem kierunków działania. W ramach priorytetu I, kierunku I.1 zarządzeniem nr 242/2019 Burmistrza Brzeska z dnia 02.09.2019 roku powołano gminny zespół do spraw opieki nad zabytkami i dziedzictwem kulturowym gminy oraz ich promocji, w celu koordynacji realizacji GPOnZ. Kierunek I.2 – stworzenie szerokiego dostępu do informacji na temat dziedzictwa kulturowego - został zrealizowany przez Gminę Brzesko poprzez zgłoszenie swojego udziału w międzynarodowym projekcie badawczym pn. „Dziedzictwo Kulturowe Małych Ojczyzn”, prowadzonym pod patronatem Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. W ramach tego projektu został wydany „Katalog Dziedzictwa Kulturowego Małopolski” oraz wykonanie Multimedialnego Katalogu Dziedzictwa Kulturowego Małopolski. W lipcu 2023 roku Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Brzesku, Towarzystwo Miłośników Ziemi

Jadownickiej, Urząd Miejski w Brzesku i Starostwo Powiatowe w Brzesku zorganizowało konferencję popularno naukową „Dziedzictwo kulturowe niejedno ma imię”. Innymi przejawami działań popularyzatorskich i promocji dziedzictwa kulturowego było cykliczne organizowanie imprez i wystaw: Brzesko na rowerze, Jarmark Wielkanocny, Jarmark Bożonarodzeniowy, organizacja konkursu na największą palmę wielkanocną, pokazy gotowania tradycyjnych potraw przez KGW, Diecezjalne Święto Chleba, realizacja projektu „Questy po gminie Brzesko”, opracowanie gry terenowej dla dzieci „Zostań zdobywcą Brzeska”, wydanie monografii Wokowic, organizowanie konkursu fotograficznego „Okruchy pamięci – ślady społeczności żydowskiej w Brzesku” itp.

W ramach priorytetu II kierunku 1 – zahamowanie procesu degradacji zabytków i poprawa ich stanu Gmina Brzesko wykonała następujące prace konserwatorskie i zabezpieczające:

Rok 2019:

- konserwacja figury MB z Dzieciątkiem Jezus w Buczu (koszt 16 236 zł)
- prace remontowe na cmentarzu wojennym w Brzesku polegające na renowacji części muru cmentarnego, bramy z basztami, pomnika centralnego i pergoli, mogił oficerskich (koszt 330 000 zł)

Rok 2020:

- konserwacja figury przydrożnej – Krucyfiks wraz z drzewostanem przy ul. Jasnej w Brzesku (koszt 19 680 zł, w tym z budżetu Urzędu Miasta – 14 700 zł)
- udzielenie dotacji w wysokości 6 000 zł na konserwację nagrobka śp. Szymona Bernadzikowskiego

Rok 2021:

- konserwacja figury św. Floriana na Rynku w Brzesku (koszt 30 135 zł, w tym z budżetu Urzędu Miasta 20 000 zł)
- udzielenie dotacji w wysokości 2 000 zł na renowację nagrobka Henocha Klapholza (burmistrza Brzeska)
- opracowanie dokumentacji technicznej oraz kosztorysów na zabezpieczenie zabytkowego dworu w Okocimiu (obecnie Gmina Brzesko nie jest właścicielem zespołu dworsko-parkowego w Okocimiu)

Rok 2022:

- renowacja cmentarza wojennego w Szczepanowie (koszt 152 500 zł)

Rok 2023:

- konserwacja figury przydrożnej MB z Dzieciątkiem Jezus przy ul. Wiślanej 20 w Mokrzychach (koszt – 46 800 zł)
- konserwacja figury Chrystus Nazareński w Szczepanowie (koszt 30 135 zł)
- renowacja figury przydrożnej Jezus Nazareński przy ul. Gibałówka w Mokrzychach (koszt 40 000 zł, w tym 20 000 zł z budżetu Urzędu Miasta)

W ramach kierunku II.2 – kompleksowa ochrona dziedzictwa kulturowego – Gmina Brzesko podejmuje działania nad kultywowaniem miejscowej tradycji i zwyczajów poprzez wspieranie finansowe i promocję gminnych zespołów folklorystycznych.

Ogólnie stan zachowania zabytków w gminie Brzesko ocenia się na bardzo dobry.

Mocne strony – potencjał

- aktualizowana na bieżąco gminna ewidencja zabytków
- atrakcyjne turystycznie i rekreacyjnie położenie, w pobliżu innych miejsc chętnie odwiedzanych (Bochnia, Wojnicz, Dębno, Czychów, Nowy Wiśnicz)
- walory naturalne – widokowe tereny odpowiednie do rekreacyjnych wycieczek rowerowych i pieszych
- liczne zabytki wpisane do rejestru zabytków
- bogactwo miejsc i tradycji historycznych oraz kulturowych
- działalność takich instytucji jak: MOK, Muzeum Regionalne, Izby Regionalne, Biblioteka Publiczna
- działalność stowarzyszeń i KGW
- „dobry klimat” dla ochrony i poprawy stanu obiektów zabytkowych i historycznie i kulturowo ważnych, zarówno ze strony władz gminy jak i mieszkańców
- właściwe wykorzystywanie środków UE na cele związane z odnową obiektów zabytkowych
- możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na prace dotyczące zabytków
- współpraca samorządu z właścicielami obiektów zabytkowych
- duże zasoby działalności twórców ludowych
- bogato reprezentowana tradycja kulinarna regionu, sztuka ludowa, rękodzieło, malarstwo, rzeźba, muzyka
- promocja gminy w postaci wydawania broszur, folderów i monografii dotyczących gminy
- serdeczni, otwarci mieszkańcy.

Słabe strony - problemy

- zanikanie tradycyjnej sztuki budowlanej oraz stosowania tradycyjnych materiałów

Szanse

- rozwój turystyki kulturowej m.in. przez tworzenie tematycznych szlaków turystycznych bazujących na dziedzictwie kulturowym i historii (tradycje legionowe, zabytkowe kapliczki, zabytki architektury drewnianej i murowanej, miejsca pamięci związane z obiema wojnami światowymi)
- praca nad podniesieniem znaczenia tożsamości lokalnej, budowanie „małej ojczyzny”, popularyzacja regionalnych tradycji, obrzędów ludowych
- **popularyzacja tradycyjnego drewnianego budownictwa regionalnego wraz z promocją budownictwa nowoczesnego bazującego na tradycyjnym**
- wykreowanie nowych, atrakcyjnych „produktów” turystycznych na bazie dziedzictwa lokalnego
- możliwość pozyskania środków finansowych w ramach dotacji na remonty i modernizację obiektów zabytkowych
- edukacja społeczeństwa, szczególnie najmłodszych mieszkańców gminy w zakresie dbałości o regionalne dziedzictwo kulturowe
- wzrost popularności turystyki weekendowej
- rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

Zagrożenia

- niska świadomość społeczna w zakresie konieczności ochrony dziedzictwa kulturowego mogąca mieć wpływ na stan jego zachowania
- trudności w egzekwowaniu przepisów prawa w zakresie ochrony zabytków
- postępująca degradacja niektórych zabytków
- **zanikanie dawnych form budownictwa i układów ruralistycznych (rozbiórka starych domów drewnianych i budynków gospodarczych, brak remontów itp.)**
- niewłaściwie prowadzone prace budowlane i remontowe przy obiektach zabytkowych
- **brak środków pieniężnych na potrzebne remonty domów drewnianych**

7. Priorytety i kierunki działania w ramach GPOnZ

Strategicznym celem Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzesko na lata 2024 – 2027 jest zachowanie dziedzictwa kulturowego znajdującego się na terenie gminy. Starania, które będą prowadziły do jego realizacji powinny służyć budowaniu i utrwalaniu poczucia tożsamości lokalnej, utrzymaniu ładu przestrzennego oraz rozwojowi społeczno-gospodarczemu. Aby osiągnięcie tego celu było możliwe należy określić główne kierunki działań oraz zadania priorytetowe w realizacji. W miarę ich wypełniania, działania winny być poddawane systematycznej weryfikacji, co pozwoli na realne dopasowanie do aktualnych możliwości finansowych i potrzeb właścicieli.

Priorytetami, zadaniami i kierunkami działań programu opieki są:

Priorytet I. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy

Kierunek I.1 Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

1/ dofinansowanie prac restauratorsko – konserwatorskich przy obiektach niebędących własnością gminy na podstawie stosownej uchwały dotyczącej udzielania dotacji (zgodnie z art. 81 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

- *prace konserwatorskie przy zabytkowym budynku użytkowanym przez Zgromadzenia Sióstr Służebniczek w Jasieniu – 628 031 zł*

- *konserwacja gotyckiego kamiennego detalu architektonicznego kościoła parafialnego w Brzesku oraz zabytkowego cmentarza parafialnego w Brzesku - 690 900 zł*

- *dalsza, sukcesywna renowacja kapliczek, figur i krzyży przydrożnych*

2/ renowacja zabytków będących własnością gminy

Kierunek I.2 Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego

- określenie, szczególnych z punktu widzenia gminy, kryteriów ochrony zabytków oraz dziedzictwa kulturowego w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także przy kształtowaniu środowiska (np. podczas wydawania decyzji o warunkach zabudowy czy przygotowywania planów zagospodarowania przestrzennego),

- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków w strategii rozwoju gminy.

Kierunek I.3 Ochrona historycznie ukształtowanych układów ruralistycznych i miejskich polegająca na poprawie ładu przestrzennego wsi oraz zapobieganie rozpraszaniu osadnictwa poprzez:

- ochronę historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy (szczególnie w Mokrzyskach, Szczepanowie i Wokowicach),
- wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi, miasta oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącej go zabudowy,
- wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk

- rozważenie utworzenia Parku Kulturowego obejmującego historyczną przestrzeń Browaru Okocim, zespołu pałacowo-parkowego Goetzów i osiedla robotniczego pracowników browaru

- podtrzymanie tradycji regionalnej zabudowy i architektury poprzez opracowanie (we współpracy ze specjalistami z Narodowego Instytutu Dziedzictwa lub innej jednostki naukowo-konserwatorskiej) wzornika i katalogu dawnego budownictwa obejmującego również detal architektoniczny jako instrumentu pomocniczego dla architektów i inżynierów w projektowaniu nowej zabudowy nawiązującej do lokalnych wzorców,
- inicjowanie szkoleń dla przedsiębiorców budowlanych, cieśli, stolarzy w zakresie tradycyjnego ciesielstwa i snycerstwa, wspieranie rozwoju ich kompetencji zawodowych i wykorzystywania nabytych umiejętności w ochronie i konserwacji tradycyjnego budownictwa.

Priorytet II. Rozszerzanie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz jego promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości lokalnej

Kierunek 2.1 Badania i dokumentacja dziedzictwa kulturowego gminy

1/ Wspieranie projektów naukowo-konserwatorskich dotyczących dziedzictwa materialnego i niematerialnego regionu, w tym badań nad architekturą drewnianą, etnograficznych czy archeologicznych: np. ***zainteresowanie środowiska naukowego pracami archeologicznymi na Wzgórzu Bocheniec, opracowywanie i wydawanie monografii miejscowości, itp.***

2/ Poszerzenie bazy Gminnej Ewidencji Zabytków (po uszczegółowieniu zapisów dotyczących GEZ w ustawie o ochronie i opiece nad zabytkami po wyroku TK) o zabytki dotąd nieujęte w GEZ Gminy Brzesko np. figury przydrożne lub kościół parafialny w Buczu

Kierunek 2.2 Poszerzanie dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy

- 1/ Udostępnianie i aktualizacja informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej gminy
- 2/ Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego

Kierunek 2.3 Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym

1/ Inicjowanie i organizowanie (np. we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa lub innymi jednostkami konserwatorskimi i naukowymi) szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, dla mieszkańców i pracowników gminy (np. w zakresie remontu drewnianych domów)

2/ Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych dla różnych grup wiekowych

3/ ***Dalsze wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy***

4/ Wspieranie organizacji konferencji popularyzatorskich dotyczących dziedzictwa kulturowego gminy

5/ Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także właściwego, postępowania przy zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo.

8. Instrumentarium realizacji GPOnZ

Realizacja Programu powinna odbywać się poprzez współpracę samorządu gminy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Narodowym Instytutem Dziedzictwa oraz właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, parafią, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami regionalnymi a także ośrodkami naukowymi i muzeami. Kolejną formą realizacji Programu są działania własne władz samorządowych, które można podzielić na:

- prawne – problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego powinna być uwzględniona przez władze gminy przy uchwalaniu przepisów prawa miejscowego
- finansowe – należyte utrzymanie, wykonywanie remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, będących własnością gminy oraz stosowanie systemu dotacji i ulg finansowych, nagród czy zachęt dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych
- programowe – realizacja projektów i programów regionalnych, w tym działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej i innych funduszy zewnętrznych

Realizację Programu można podzielić na dwa segmenty – zarządzanie oraz monitoring i ewaluację. Oba elementy wdrażania są ze sobą spójne i wzajemnie zależne, co oznacza że oba są warunkiem realizacji programu.

System zarządzania Programem odbywa się na trzech poziomach. Są to:

- Rada Miejska – uchwała Program oraz przyjmuje sprawozdania w okresach dwuletnich
- Burmistrz Brzeska – odpowiada za przygotowanie i realizację Programu oraz sporządza sprawozdanie z jego realizacji dla Rady Miejskiej

- Urząd Miejski wraz ze swoimi jednostkami organizacyjnymi – odpowiada za bieżącą realizację zadań Programu

Zakłada się, że zadania określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, tworzenie parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków)
- finansowych (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych)
- koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami)
- społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne, promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami i wykorzystaniem zabytków)
- kontrolnych (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego)

9. Zasady oceny realizacji GPOnZ

Właściwy monitoring i wynikająca z niego ocena realizacji Programu powinna się odbywać na podstawie rzetelnych informacji. Podstawą metodologii zbierania informacji są:

- bazowanie na przyjętych w gminie zasadach gromadzenia i przetwarzania informacji,
- wykorzystywanie jak największej ilości dostępnych danych i źródeł informacji
- stosowanie odpowiednich (adekwatnych) mierników

Zestaw proponowanych mierników dla każdego z priorytetów przedstawia się następująco:

Priorytet I. Ochrona i rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy

1. Poziom 0,04 % wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami (przy czym poziom wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wynosi 3-4 %)
2. Wartość dofinansowania wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych tym pracom
3. Liczba i wartość dofinansowania obiektów zabytkowych objętych wsparciem zewnętrznym
4. Wartość wsparcia udzielonego z budżetu gminy dla właścicieli prywatnych i organizacji pozarządowych na realizację Programu

5. Liczba wdrożonych dokumentów programowych w odniesieniu do zabytków i krajobrazu kulturowego gminy
6. Powstanie Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych
7. Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi
8. Inne

Priorytet II. Rozszerzanie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz jego promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości lokalnej

1. Liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe, katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego itp.)
2. Liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy
3. Liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych
4. Liczba opracowanych i wydanych informatorów o zabytkach (w tym folderów promocyjnych, przewodników itp.) lub liczba pobrań aplikacji
5. Liczba publikacji z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego
6. Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej
7. Liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego
8. Liczba osób uczestniczących w obchodach Europejskich Dni Dziedzictwa na terenie gminy
9. Liczba inicjatyw indywidualnych i społecznych wspieranych przez gminę i związanych z opieką nad dziedzictwem niematerialnym
10. Inne

10. Źródła finansowania GPOnZ

Ustawowy obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie spoczywa na jego posiadacz, który dysponuje tytułem prawnym do zabytku wynikającym z prawa własności, użytkowania wieczystego lub trwałego zarządu. Wiąże się to z prowadzeniem i finansowaniem prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie wspomnianych powyżej działań jest jej zadaniem własnym.

Sprawy, związane z dofinansowaniem prac przy obiektach zabytkowych, reguluje ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 kwietnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Dotację można otrzymać składając stosowny wniosek do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzkiego konserwatora zabytków właściwego ze względu na miejsce położenia albo przechowywania zabytku. Może ona zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej będącej właścicielem bądź, posiadaczem zabytku lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Celem udzielenia może być wykonanie prac konserwatorskich,

restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac. W przypadku refundacji kosztów prac wniosek powinien być złożony w roku następującym po roku, w trakcie którego zakończono wszystkie prace konserwatorskie i roboty budowlane podlegające dofinansowaniu.

Art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, określa szczegółowo wykaz prac przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, które mogą zostać objęte dotacją:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego;
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- stabilizacja konstrukcyjna części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- modernizacja instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru;
- zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo, dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Jeżeli zabytek poddawany pracom konserwatorskim posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. Jednocześnie, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora

zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego udziela osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej zamierzającej realizować działania przy zabytku dotacji na przeprowadzenie badań archeologicznych oraz wykonanie ich dokumentacji, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych działań. Przepis ten stosuje się także w przypadku, gdy w trakcie realizacji działań nastąpi niespodziewane odkrycie nieznanego wcześniej zabytku archeologicznego, po jego wpisaniu do rejestru lub ujęciu w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków i określeniu zakresu oraz rodzaju badań archeologicznych.

Wszystkie podmioty zobowiązane do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach mogą ubiegać się o ich dofinansowanie z różnych źródeł. Są to m.in.:

- środki z budżetu gminy Brzesko
- środki z budżetu samorządu województwa lub powiatu
- środki Funduszu Kościelnego - dotacje Ministra Administracji i Cyfryzacji
- środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- środki dostępne w ramach programów finansowanych z funduszy unijnych

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną i opieką zabytków są środki budżetu państwa będące w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który corocznie ogłasza stosowne konkursy w kilku programach operacyjnych:

Ochrona zabytków

Celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Kluczowe do realizacji programu są zadania zmierzające do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku. Dofinansowanie dotyczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Do priorytetu nie kwalifikują się projekty realizowane przy udziale środków europejskich. O dotację mogą starać się osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki organizacyjne (samorządowe jednostki kultury, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe). Finansowanie odbywa się w formie udzielenia dotacji lub refundacji w okresie trzech lat od przeprowadzenia prac przy zabytku, przy czym możliwe jest, jednakże tylko w szczególnych przypadkach, uzyskanie całkowitego dofinansowania.

Wspieranie działań muzealnych

Celem programu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliaми i księgozbiorami, a także prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych. Premiowane będą projekty kompleksowe, nowatorskie, o wysokich wartościach merytorycznych i umiejętności

wykorzystanych elementach multimedialnych. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie zadań w zakresie: organizacji czasowych wystaw muzealnych; modernizacji i tworzenia stałych wystaw muzealnych; publikacji katalogów do wystaw muzealnych; konserwacji muzealiów, archiwaliów, starych druków, rękopisów, kartografii, muzykaliów, ikonografii, grafiki artystycznej, dokumentów życia społecznego, a także doposażenia pracowni konserwatorskich. Do składania wniosków uprawnione są samorządowe instytucje kultury niewspółprowadzone przez MKiDN, organizacje pozarządowe oraz kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Kultura ludowa i tradycyjna

Celem programu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania. Dotacje przeznaczone są na działania o charakterze edukacyjnym, w tym warsztaty, kursy i seminaria dotyczące szeroko pojętej kultury tradycyjnej, a także działania popularyzujące unikalne i żywe elementy kultury tradycyjnej, zadania artystyczne i użytkowe o charakterze interdyscyplinarnym i międzyśrodowiskowym oraz na prowadzenie szkolenia przez „mistrza” w zakresie różnych dziedzin niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Do składania wniosków uprawnione są samorządowe instytucje kultury niewspółprowadzone przez MKiDN, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Ochrona zabytków archeologicznych

Celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. Do składania wniosków uprawnione są samorządowe i państwowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, publiczne i niepubliczne uczelnie akademickie oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Wspólnie dla dziedzictwa

Program jest organizowany celem wzmacniania społecznego zaangażowania w ochronę materialnego dziedzictwa kulturowego oraz wykorzystania jego wartości dla rozwoju społecznego obecnych i przyszłych pokoleń. Wnioskodawcami mogą być organizacje pozarządowe, które planują realizować projekty obejmujące prace porządkowe przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnych ewidencjach zabytków. W ramach programu można także aplikować o dofinansowanie zadań polegających m.in. na identyfikowaniu i dokumentowaniu dziedzictwa kulturowego (materialnego) czy wzmacnianiu praktyk społeczno-kulturowych, np. tradycji rękodzielniczych czy zanikających, dawnych technik budowlanych. Dofinansowaniem objęte mogą być również projekty edukacyjne i popularyzujące wiedzę na temat dziedzictwa materialnego oraz promujące dobre praktyki w zakresie poszukiwania zabytków zgodnie z obowiązującymi procedurami i zasadami ochrony dziedzictwa archeologicznego. W projektach realizowanych przez

organizacje pozarządowe uczestniczą wolontariusze, zyskując nowe doświadczenie i podnosząc swoje kompetencje z zakresu opieki nad dziedzictwem kulturowym.

Miejsca pamięci i trwale upamiętnienia w kraju

Celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości. Premiowane będą również działania związane z upowszechnianiem wiedzy na temat miejsc, faktów oraz postaci związanych z walką i męczeństwem. Promowane jest:

- podkreślenie prestiżu miejsca pamięci/trwałego upamiętnienia
- nadanie lub przywrócenie odpowiedniego wyrazu
- zaangażowanie w opiekę nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami jak największej liczby różnych podmiotów
- zapewnienie jak najlepszej dostępności miejsca/trwałego upamiętnienia
- tworzenie nowych trwałych upamiętnień w miejscach, gdzie ich obecność jest uzasadniona interesem społecznym
- twórcze zastosowanie nowoczesnych metod badań, edukacji i promocji do ochrony dziedzictwa narodowego
- stosowanie rozwiązań prawnych sprzyjających lepszej opiece nad miejscami pamięci/trwałymi upamiętnieniami (uwzględnienie miejsca pamięci, jego ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, czy objęcie go inną formą ochrony prawnej)

Do składania wniosków uprawnione są samorządowe instytucje kultury nie współprowadzone przez MKiDN, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, publiczne i niepubliczne uczelnie oraz kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, a także podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Groby i cmentarze wojenne w kraju

Celem programu jest wspieranie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi materialne świadectwo kluczowych wydarzeń z historii Polski związanych z walką i męczeństwem, a także wspieranie prowadzenia działań naukowych upowszechniających wiedzę na temat tych wydarzeń.

Celem programu jest otoczenie grobów i cmentarzy wojennych w kraju opieką polegającą na:

- prowadzeniu robót budowlanych, prac remontowych, konserwatorskich i restauratorskich
- zabezpieczeniu i utrzymaniu w jak najlepszym stanie
- prowadzeniu badań archeologicznych i prac poszukiwawczych
- prowadzeniu prac związanych z urządzeniem grobu/kwatery/cmentarza wojennego; dokumentowaniu i prowadzeniu badań naukowych
- popularyzowaniu i upowszechnianiu wiedzy

Promowane jest:

- obejmowanie opieką obiektów, których stan zachowania wymaga podjęcia niezwłocznego działania

- opieka nad grobami i cmentarzami wojennymi o wyjątkowej wartości historycznej
- nadanie lub przywrócenie odpowiedniej rangi obiektom grobownictwa wojennego
- wykorzystanie nowoczesnych metod badań, edukacji i promocji
- zaangażowanie w opiekę nad grobami i cmentarzami wojennymi jak największej liczby różnych podmiotów
- stosowanie, w ramach obowiązujących przepisów prawa, rozwiązań sprzyjających lepszemu ochronie prawnej grobów i cmentarzy wojennych

Do składania wniosków uprawnione są samorządowe instytucje kultury niewspółprowadzone przez MKiDN, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, publiczne i niepubliczne uczelnie oraz kościoły i związki wyznaniowe, osoby prawne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Kultura cyfrowa

Celem programu jest udostępnianie i umożliwianie ponownego wykorzystywania zasobów cyfrowych do celów popularyzacyjnych, edukacyjnych i naukowych, uwzględniających opracowanie i digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego.

Do składania wniosków uprawnione są samorządowe instytucje kultury niewspółprowadzone przez MKiDN, organizacje pozarządowe oraz kościoły i związki wyznaniowe, a także ich osoby prawne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Infrastruktura domów kultury

Celem programu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury.

Do składania wniosków uprawnione są domy kultury, ośrodki kultury oraz centra kultury i sztuki posiadające status samorządowej instytucji kultury, biblioteki posiadające status samorządowej instytucji kultury, w skład których wchodzi domy kultury, ośrodki kultury lub centra kultury i sztuki oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury, w tym ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Program polega na dofinansowaniu przez ministra kultury wkładu własnego do wybranych projektów realizowanych przy udziale środków europejskich.

Uprawnionymi do otrzymania dotacji są: jednostki samorządu terytorialnego, państwowe i samorządowe instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe działające w sferze kultury, publiczne szkoły artystyczne, państwowe uczelnie artystyczne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Promesa MKiDN może pokryć maksymalnie 85 % wkładu krajowego (własnego) wnioskodawcy. W szczególnych przypadkach, Minister Kultury może zdecydować o pokryciu więcej niż 85% wkładu krajowego lub nawet odstąpić od wymogu posiadania tego wkładu.

Partnerstwo publiczno-prywatne

Istnieją również możliwości finansowania prac przy zabytkach z wykorzystaniem ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym z dnia 19 grudnia 2008 r. (Dz. U. z 2022 r., poz. 407 i 1079.), która określa zasady współpracy podmiotu publicznego i partnera prywatnego. Dla realizacji wspólnych projektów przez administrację publiczną i przedsiębiorców w formule PPP ważne są również: ustawa z dnia 21 października 2016 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz. U. z 2021 r. poz. 541, z 2019 r. poz. 1655 i z 2022 r. poz. 1726) oraz ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 i z 2020 r. poz. 1517) regulujące podstawowe zasady współpracy publiczno-prywatnej.

Wg ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005 i 1079) zadania własne gmin obejmują również sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 7, pkt. 1, ppkt 9). W celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi (art. 9, pkt. 1).

Dotacje Sejmiku Województwa Małopolskiego

W ramach ogłaszanego rokrocznie konkursu „Ochrona Zabytków Małopolski” Sejmik Województwa Małopolskiego, zgodnie z uchwałą Nr XIII/228/11 z dnia 28 października 2011 r., ustanowił zasady udzielania dotacji z budżetu Województwa Małopolskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze województwa. Dotacje obejmują prace na zabytkach nieruchomych – będących układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi, dziełami architektury i budownictwa, także obronnego i dawnego przemysłu, zabytkowymi cmentarzami i miejscami upamiętniającymi wybitne osoby i wydarzenia historyczne – oraz zabytków ruchomych będących wybitnymi dziełami dawnej sztuki (malarstwa sztalugowego, rzeźby, polichromii), rzemiosła artystycznego, sztuki użytkowej, wytworami techniki charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujących poziom nauki i rozwój cywilizacyjny.

Dla jednostek samorządu terytorialnego proponowany jest jednocześnie drugi konkurs pod nazwą „Kapliczka” dotyczący podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkowych kapliczkach.

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 – Priorytet VII: Kultura (projekt zatwierdzony przez Radę Ministrów)

Celem priorytetu jest wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Obejmuje on inwestycje w rozwój infrastruktury kultury oraz ochronę dziedzictwa kulturowego w celu wzmocnienia ich potencjału w zakresie oddziaływania na rozwój gospodarczy. Szczególną pieczę zostaną

objęte zabytki UNESCO, Pomniki Historii oraz obiekty posiadające tytuł Znak Dziedzictwa Europejskiego. Działanie obejmuje wsparcie obiektów, w których w wyniku realizacji projektu prowadzona będzie działalność kulturalna i które mają potencjał do rozwoju turystyki kulturowej. Poprzez realizację inwestycji związanych z renowacją, konserwacją, rewaloryzacją i restauracją obiektów zabytkowych (w tym zabytków ruchomych), zwiększy się ich atrakcyjność dla odbiorców. Priorytet uwzględnia również wspieranie rozwoju infrastruktury wspierającej ochronę i zachowanie otoczenia zabytkowych obiektów. Ma on ponadto za zadanie zwiększyć atrakcyjność i konkurencyjność regionów poprzez wykorzystanie unikalnego zasobu jakim jest dziedzictwo kulturowe, w celu przyciągnięcia turystów krajowych i zagranicznych.

Środki z funduszu mogą wykorzystywać jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, organizacje pozarządowe oraz kościoły i związki wyznaniowe.

Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027

Aktualnie zamieszczony w serwisie regionalnego programu województwa małopolskiego projekt programu „Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027” bezpośrednio nie uwzględnia wsparcia na ochronę zabytków w postaci odrębnego priorytetu. Autorzy zwracają jednak uwagę na konieczność podejmowania działań na rzecz ochrony, udostępniania i promocji dziedzictwa kulturowego, dzięki czemu stworzone zostaną warunki dla rozwoju gospodarczego w oparciu o różnorodność kulturową jako czynnik konkurencyjności. Beneficjenci będą mieli możliwość realizacji obowiązków związanych z opieką nad zabytkami przy okazji realizacji zadań z zakresu kultury, energetyki, środowiska czy poprawy jakości usług.

Natomiast w ramach priorytetu 5 „Małopolska infrastruktura społeczna” zaplanowano cel szczegółowy pod nazwą „Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych”. W jego ramach będą realizowane inwestycje w obszarze kultury i turystyki, przyczyniające się do pobudzania szeroko rozumianego rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym walki z wykluczeniem społecznym oraz rozwojem kapitału społecznego, m.in. poprzez uczestnictwo w kulturze i twórcze wykorzystanie dziedzictwa kulturowego. Dodatkowo, dzięki wykorzystaniu wewnętrznych potencjałów regionu, stworzone zostaną warunki sprzyjające wzrostowi zatrudnienia. Wspierane będą w szczególności następujące rodzaje działań:

- rozwój infrastruktury instytucji kultury, a w tym:
 - budowa, rozbudowa i modernizacja instytucji kultury, a także ich wyposażenie w nowe technologie wzmacniające ofertę kulturalną oraz zapewnienie warunków technicznych i programowych w zakresie ich dostępności, m.in. dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i rodzin z małymi dziećmi;
 - wsparcie w zakresie dokumentowania, zachowywania i upowszechniania dziedzictwa niematerialnego m.in. poprzez badania terenowe, sporządzanie wywiadów i dokumentacji etnograficznej, upowszechnianie kultury ludowej;
 - w zakresie rozwoju infrastruktury kultury, możliwe będzie również wsparcie obiektów, które mają charakter zabytkowy m.in. poprzez realizację prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, oraz prac zabezpieczających przy zabytkach wraz z ich otoczeniem, umożliwiającym zachowanie dotychczasowych funkcji zabytku, a także

służących nadaniu im nowych funkcji z przeznaczeniem w szczególności na cele kulturalne, edukacyjne czy służące integracji społecznej. Możliwa będzie również konserwacja zabytków ruchomych jako część szerszego projektu infrastrukturalnego;

- rozwój i udostępnianie szlaków kulturowych.

- rozwój i promocja oferty turystycznej:

- budowa, rozbudowa i promocja zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych VeloMałopolska, przebiegających przez całe województwo i łączących główne jego ośrodki;

- budowa, rozbudowa i promocja produktów turystycznych, np. turystycznych szlaków tematycznych (odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych regionu), w tym budowa schronisk na szlakach.

Ponadto zaplanowano wsparcie w zakresie dostosowania w szczególności obiektów infrastruktury kultury, obiektów turystycznych oraz szlaków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. likwidacja barier architektonicznych). Głównymi odbiorcami wsparcia będą mieszkańcy województwa małopolskiego, turyści oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2021- 2027

Tego typu programy są podzielone na trzy kategorie: transgraniczne, transnarodowe i międzyregionalne. Zasadniczą różnicą między trzema typami współpracy jest zakres terytorialny, w ramach którego można realizować wspólne przedsięwzięcia. W przypadku programów współpracy transgranicznej aplikować mogą do nich jednostki z obszarów przylegających do granic państwowych. Programy transgraniczne służą przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy. Ich realizacja służy wzmocnieniu współpracy poprzez wzrost liczby wspólnych inicjatyw dotyczących między innymi ochrony środowiska, rozbudowy infrastruktury, wymiany kulturalnej, czy wzajemnych kontaktów młodzieży. W ramach programów współpracy transnarodowej mogą współdziałać duże zgrupowania europejskich regionów z kilku lub kilkunastu państw, natomiast w zakresie współpracy międzyregionalnej wszystkie regiony. Projekty oparte na współpracy z partnerami zagranicznymi mogą dotyczyć m.in. kultury, sztuki, turystyki i promocji regionu.

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i Norweski Mechanizm Finansowy 2014-2021

Mechanizm Finansowy EOG, obok funduszy strukturalnych, stanowi największe źródło zewnętrznego finansowania kultury w Polsce. Środki na te programy przeznaczone są przez trzy kraje Europejskiego Obszaru Gospodarczego - Norwegię, Islandię i Lichtenstein. Wspierają one działania między innymi z zakresu kultury. Środki nowej perspektywy, z trzeciej edycji Mechanizmu Finansowego EOG (2014-2021) uruchomione zostały w 2016 r., a programy będą wdrażane do 2024 r. Program opiera się na dwóch działaniach:

- zarządzanie dziedzictwem kulturowym, którego celem jest poprawa zarządzania dziedzictwem kulturowym poprzez stworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia działalności kulturalnej, zarówno w ramach ochrony dziedzictwa kulturowego, jak również w zakresie infrastruktury kulturalnej; w skład tego działania wchodzi:

- poddziałanie 1.1: *Restauracja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego*, w którego ramach możliwa jest ochrona, konserwacja, i/ lub rozbudowa zabytków nieruchomych z ich otoczeniem na potrzeby działalności kulturalnej, a także ochrona zabytkowych ogrodów i parków

- poddziałanie 1.2: *Innowacyjne wykorzystanie infrastruktury do prezentacji dziedzictwa kulturowego*, gdzie możliwa jest budowa, rozbudowa i remont infrastruktury kulturalnej

- współpraca kulturalna – celem tego działania jest rozwój współpracy kulturalnej pomiędzy twórcami i uczestnikami życia kulturalnego oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy polskimi instytucjami a instytucjami z Norwegii, Islandii i Lichtensteinu

Dofinansowanie może sięgnąć 85% kosztów kwalifikowanych, w zależności od rodzaju beneficjenta. W związku z tym, że dokumenty programowe i kryteria przyznawania dotacji ulegają drobnym zmianom w każdym roku budżetowym, należy każdorazowo sprawdzać wzory aktualnie obowiązujących dokumentów na stronie programu.

Rządowy Program Odbudowy Zabytków

Program ma na celu dofinansowanie lud udzielenie dotacji na realizację zadań inwestycyjnych polegających na pracach konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w ewidencji zabytków, a pozostających w gestii samorządów. Środki przyznawane są w ramach tzw. Polskiego Ładu. W 2024 roku nie ogłoszona została jeszcze kolejna edycja programu.

Inne programy

Jednostki samorządu terytorialnego i ich wydziały organizacyjne mogą również korzystać z innych źródeł pozyskiwania środków na opiekę nad zabytkami oraz na wzmacnianie tożsamości lokalnej. Programy o takim profilu proponują np. fundacje, którym patronują duże firmy z kapitałem polskim. Gmina może także wspierać organizacje pozarządowe w pozyskiwaniu takich środków. Przykładowo programy wspierające proponują:

- Fundacja Orlen – *Program „Czuwamy! Pamiętamy!”*; jego celem jest przywrócenie należnej czci Miejscom Pamięci na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, a które do tej pory pozostawały w złym stanie technicznym. Wnioskodawcą mogą być:
 - organizacje pozarządowe lub oddziały terenowe organizacji pozarządowej posiadające osobowość prawną lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną (z wyłączeniem spółek prawa handlowego) tj. fundacje, stowarzyszenia, uczniowskie kluby sportowe, stowarzyszenia kultury fizycznej, organizacje społeczno-zawodowe rolników;
 - podmioty niebędące organizacją pozarządową, np. jednostki samorządu terytorialnego lub ich jednostki organizacyjne, szkoły publiczne, przedszkola publiczne;
 - kościelne jednostki organizacyjne prowadzące działalność pożytku publicznego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

Wnioskodawcą może być również podmiot wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, jeśli jest jednocześnie wpisany do rejestru stowarzyszeń, innych

organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

- Fundacja Łukasiewicza - celem *Programu „Rozgrzewamy Polskie Serca”* jest wspieranie inicjatyw działających na rzecz integracji lokalnej społeczności wokół kultury, tradycji oraz wydarzeń lub pamięci historycznej. Podejmowane inicjatywy mają budować kapitał społeczny na lokalnym poziomie. Program skierowany jest do organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych, szkół publicznych i przedszkoli publicznych oraz związków wyznaniowych i ich organizacji. Zgłaszane projekty muszą oddziaływać na lokalną społeczność oraz być związane z pielęgnowaniem kultury, tradycji, wydarzenia lub pamięci historycznej.

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Gmina będzie wydatkowała środki na realizację zadań z zakresu ochrony zabytków poprzez:

- zadania inwestycyjne dotyczące ochrony zabytków będących własnością gminy,
- dofinansowanie lub pomoc w zdobyciu środków na prace restauratorsko – konserwatorskie przy obiektach niebędących własnością gminy
- umieszczenie stosownych zapisów dotyczących ochrony zabytków w strategii rozwoju gminy, planie ogólnym, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego itp.
- wykonywanie opracowań z zakresu lepszego rozpoznania zasobu dziedzictwa kulturowego gminy (w ramach współpracy z instytucjami naukowymi i zajmującymi się ochroną zabytków, ekspertami, poprzez działalność organizacji pozarządowych – np. lokalnych stowarzyszeń itp.)

Zakres finansowania planowanych przez gminę zadań z zakresu opieki nad zabytkami i ochrony dziedzictwa kulturowego realizowanego łącznie z działalnością bibliotek, świetlic i domów kultury, utrzymaniem cmentarzy jest ustalone na 4% corocznie uchwalanego budżetu.

12. Podsumowanie

Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzesko na lata 2024 – 2027 wytycza kierunki polityki władz samorządowych w tak ważnych kwestiach jak ochrona lokalnych wartości kulturowych, w tym zabytków, tradycji i krajobrazu kulturowego. Ważnym elementem Programu jest rozwój i promocja walorów turystycznych gminy, z wykorzystaniem w tym celu obiektów zabytkowych. Zakłada się, że cele nakreślone w Programie będą osiągnięte w wyniku szerokiej współpracy władz gminy z Małopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Krakowie (Delegatura w Tarnowie), jednostkami

samorządu terytorialnego oraz innymi organizacjami i związkami, których działania obejmują ochronę walorów kulturowych i krajobrazowych.

Program podkreśla rolę całej społeczności lokalnej – właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, organizacji pozarządowych, władz samorządowych oraz wszystkich mieszkańców w zachowaniu miejscowego dziedzictwa kulturowego.

Kolejna edycja (aktualizacja) Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzesko powinna zostać opracowana po czterech latach od przyjęcia go przez Radę Miejską w Brzesku.

DOKUMENT PODPISANY ELEKTRONICZNIE

Dane podpisywanego dokumentu

Typ dokumentu	Uchwała
Numer dokumentu	VII/46/2024
Data dokumentu	2024-09-26
Organ wydający	Rada Miejska w Brzesku
Przedmiot regulacji	w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzesko na lata 2024-2027
Identyfikator dokumentu	66D4221C-4B57-473B-9AB5-04A73B9FF860

Informacje o złożonych podpisach elektronicznych

Podpis:	
Sygnatura	Signature-353601488
Numer seryjny	5AC6B9EABB4483C753E924DC7874774A
Osoba podpisująca	ADRIAN ZALEŚNY
Kraj	PL
Data złożenia podpisu	27.09.2024 08:05:17
Zakres podpisu	Cały dokument
Wystawca certyfikatu	VATPL-5170359458 Certum QCA 2017 Asseco Data Systems S.A. PL